HİÇ DENEDİNİZ Mİ?

YA BUGÜN ŞANSLI GÜNÜNÜZSE...

CASINO

Büyük Efes Oteli

Adres: Alsancak-İZMİR
Tel: 9 (51) 147 568

GRAND ♦ HOTEL TARABYA

Adres: Tarabya-İSTANBUL
Tel: 9 (1) 162 39 94

HOTEL MAÇKA

Adres: Maçka-İSTANBUL
Tel: 9 (1) 133 04 63

HOTEL ÇELİK PALAS

Adres: Çekirge-BURSA
Tel: 9 (24) 365 446

Saatler: 13.00 - 03.00

19 TEMMUZ 1987 YIL:5 SAYI:28 700 TL.(KDV dahil)

nokta

HÜKÜMET'TEN VATANDAŞLIKTAN ATILANLARA YEŞİL IŞIK

FENA HALDE ZİNA

Namus cinayetleri azalırken zina davaları artıyor

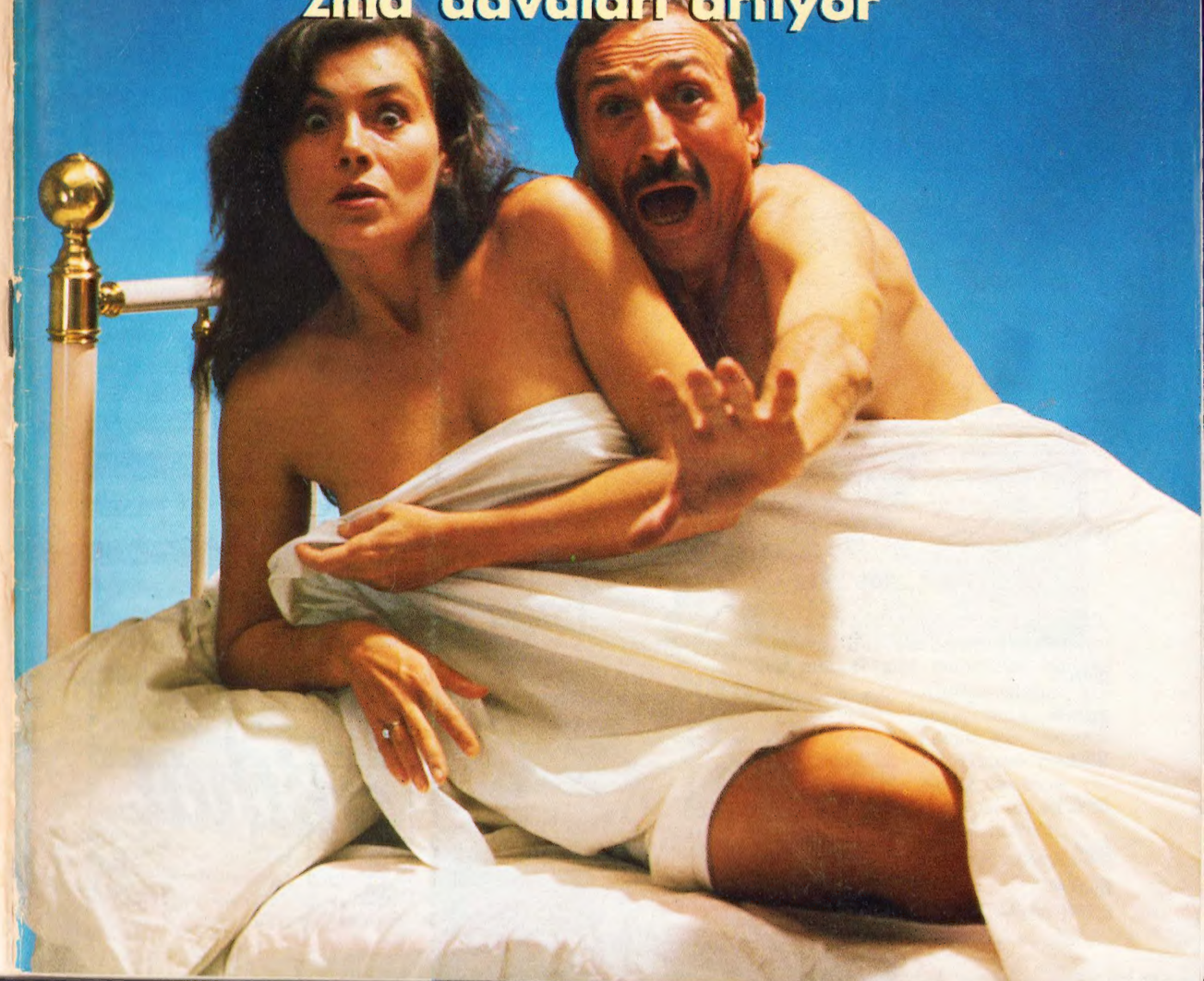

KİŞİLİK ÇİZGİSİ

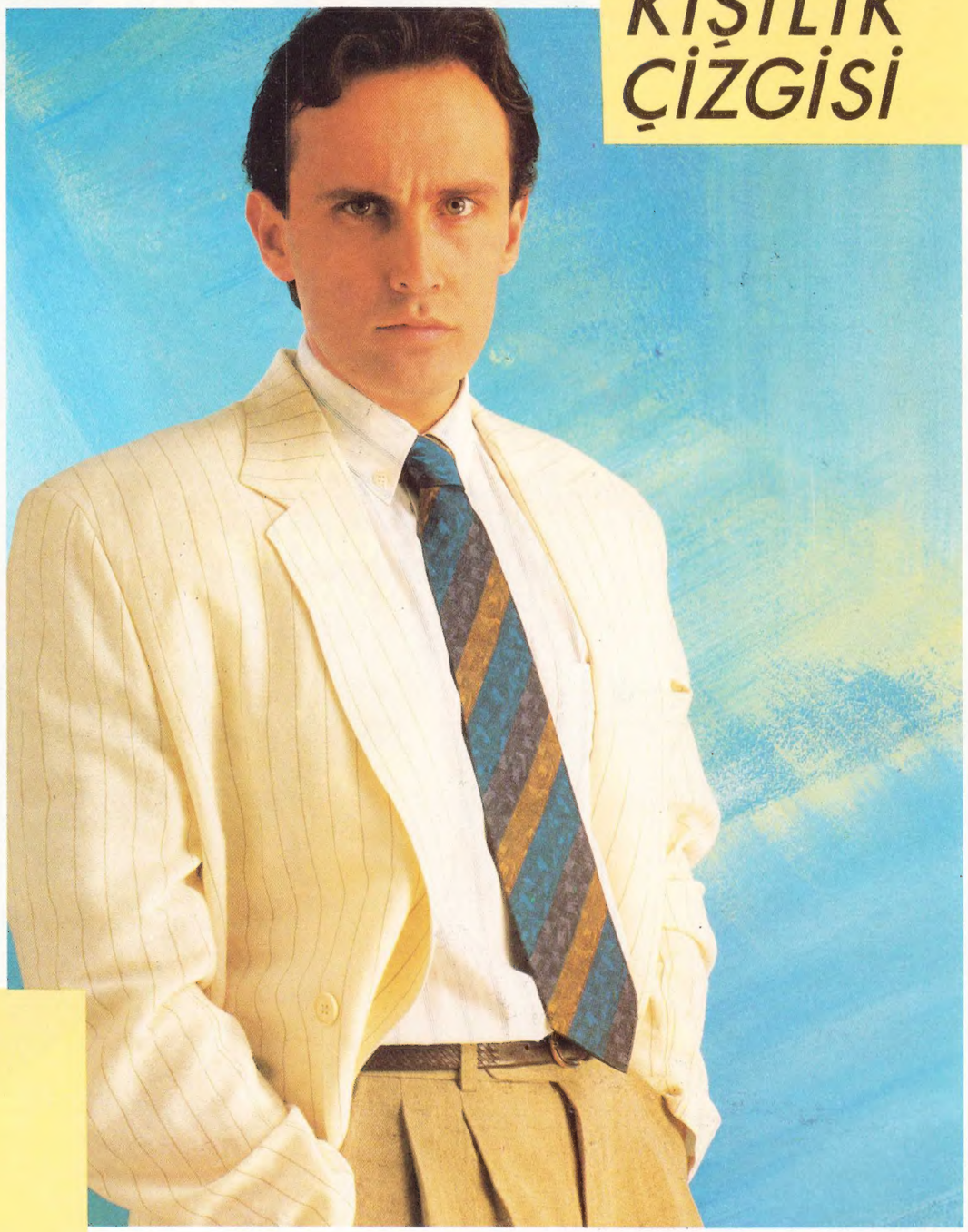

ANTALYA
BAKIRKÖY
DENİZLİ
ISPARTA
İZMİR
ÜSKÜDAR

mithat

ATT

İÇİNDEKİLER

TÜRKİYE

Vatandaşlıktan atılanlara yeşil ışık 12
Katliamların ardından önlem tartışması 14
Üniversitelere yeni rektörler 20
Köstebek davası sonuçlandı 22
Söyleşi: Acar 24

DÜNYA

Körfez'de son gerginlikler 28
Panama'da demokrasi kavgası 31
G. Kore'de normal hayata dönüş 34
Modern Arsen Lüpen 38

EKONOMİ

Memur maaşlarında son düzenlemeler 44

KAPAK

Fena halde zina 48

TOPLUM

İstanbul'daki Anadolu 58
Çocuk eğitiminde yeni eğilimler 62
Yeni bir hastalık teşhis yöntemi 64

KÜLTÜR/SANAT

Sol arabesk 66
Marx Biraderler ekranda 68
Avanak Avni 70

İZLENİMLER

Yiğit adlı köpek 72

SPOR

Bayan basketbol takımı 76

DİĞER BÖLÜMLER

Nokta'dan 5
Ne Nerede 6
Panorama/Türkiye 26
Panorama/Dünya 40
Günlerin Getirdiği 46
Mektuplar 78
Bulmaca 79
Test 80
Kutu Kutu 82

Fena halde zina

Politikacılar, sanatçılar, hukukçular, toplumun hemen her kesimi zina davalarının arttığını söylüyor. Ama öte taraftan da namus uğruna işlenen cinayet sayısında azalma görülüyor. Toplumun "namus"a ilişkin değer yargılarında bir yumuşama mı var? **Nokta,** konuyu araştırdı.

(Sayfa 48)

Kapak fotoğrafı: Müjgan ATUKALP
Mankenler: Nilgün AKÇAOĞLU- Yaman TÜZCE
Dekor: Perspekta Mobilya

Vatandaşlıktan çıkarılanlara yeşil ışık

Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Hasan Celal Güzel, **Nokta**'ya vatandaşlıktan çıkarılanlarla ilgili yeni kanun tasarısını açıkladı. Buna göre vatandaşlıktan çıkarılanlar, isterlerse dönebilecekler.

(Sayfa 12)

Demeç değil önlem!

PKK'nın art arda gelen kanlı katliamları, kamuoyunda şok etkisi yaratırken, "demeç değil, önlem" talebini de acil bir biçimde gündeme getirdi. Asker ve sivil otoriteler 12 maddelik bir önlemler paketi hazırladılar. **Nokta,** alınabilecek önlemler konusunda yurt içinde ve dışında terör uzmanlarının görüşlerine başvurdu.

(Sayfa 14)

İstanbul'daki Anadolu

İstanbul'a göç sorunu her gün gelişerek, büyüyor. İstanbul'un her yerinde yerden mantar gibi mahalleler bitiyor. Altyapı, ulaşım, konut sorunu içinden çıkılmaz bir manzara arz etmeye başladı. **Nokta,** konuyu çözüm yollarını da araştırarak inceledi.

(Sayfa 58)

Saçlarınıza Akan Hayat.

Boyanmış, krepe, mizampli perma, röfle ve dekolore görmüş saçlar çabuk yıpranırlar; özellikle değişen iklim koşulları rüzgar, kuvvetli güneş ışınları, tuzlu ve klorlu sular saçlarınızın doğal yapısını etkiler.

GRANDE AMORE®

SAÇ BAKIM KREMİ

HAIR CARE CONDITIONER

★ ★ ★ ★ ★ ★

İşte, saçlarınıza yeniden hayat vermek, onları sürekli sağlıklı ve bakımlı tutmak için HUNCA-yeni saç bakım kremi GRANDE AMORE'yi üretti. Protein ve vitamin içeren özel formüllü GRANDE AMORE ile saçlarınız daha sağlıklı, daha doğal, hayat dolu.

Proteinli

Vitaminli

hunca
KOZMETİK SANAYİİ
TEL: 162 39 41/42 - 162 47 20/21
TELEX: 27 556 CER TR

NOKTA'DAN

Ünlü vaizimiz Ali Rıza Demircan, dergimizi bir ziyaretinde sohbet sırasında şöyle demişti: "Böyle kadın-erkek karışık çalışılan ortamları tasvip etmiyoruz biz. Burası bir zina ortamı. İster istemez göz zinası yapılıyor buralarda."

Nokta'nın bu haftaki kapak konusunu hazırlarken, "Neyse ki, toplumun büyük çoğunluğu, zina kavramını Ali Rıza Demircan gibi geniş yorumlamıyor" diye şükrettik. Bu yorumun oldukça yaygın olduğunu düşünün bir an. Yazımızda sözünü ettiğimiz patlamanın boyutları nice olurdu o zaman? Bu kadar davalıyı hangi mahkeme salonu alır, hangi hâkim karara varırdı?

Şaka bir yana, araştırmamız, toplumun zinaya bakışında önemli bir değişim geçirdiğini ortaya koyuyordu. Artık eşler, ihanet karşısında, cezayı kendi elleriyle vermeye kalkışmıyor, adalete havale etmeyi yeğliyordu. İhanete uğrayan erkek namusunu bizzat temizlemek zorunda mıdır, değil midir tartışması, bugünün Türkiye'sinin bir tartışması olmaktan çıkmıştı artık. Oldukça geri kesimlerde bile...

Ama zina ile ilgili yeni bir tartışma geliyordu gündeme: Bundan birkaç yıl önceydi sanırım. Halkçı Parti milletvekillerinden Bahriye Üçok, Meclis'e bir yasa tasarısı sunmuştu. Tasarıda, zina durumunda, kadın ve erkek için farklı kıstaslar konması ve farklı cezalar uygulanması eleştiriliyor, "cezada eşitlik" isteniyordu. Kuşkusuz, haklı bir talepti bu. Öyle ya; bir erkeğin karısını zinadan boşayabilmesi için herhangi bir erkekle kapalı bir mekânda giyinik durumda bulması bile yetiyordu. Ama erkeğin zinasının kanıtlanabilmesi için öyle birkaç buluşma, otel odasında yapılan kaçamaklar filan yetmiyor, ilişkinin sürekli olması gerekiyordu. Üstelik, ispatlansa bile, cezası farklıydı. "Erkeğin elinin kiri" mantığının hukuksal ifadesinden başka bir şey olmayan bu durum giderilmeli, eşitlik sağlanmalıydı.

Ama, aklıma daha o zaman takılmıştı: Neden cezasızlıkta eşitlik değil de, cezada eşitlik? Bu soru, **Nokta**'nın bu haftaki yayın kurulunda ortaya atıldığı anda karıştı ortalık. Saflar hızla belirlendi. Yayın Kurulu'nun kadın üyelerinin tümü, birleşik cephe halinde, cezanın kaldırılmasını savunurken, bazı erkek üyelerin cinslerine ihanet içinde kadın saflarında yer aldıkları görüldü.

"Suçtur ve cezalandırılmalıdır" diyenlere göre, evlilik bir akiddi. Ve bu akdin en önemli maddesi de cinsel sadakatti. Akde vefa göstermeyen taraf, her sözleşmede olduğu gibi, burada da, "tazminatı" ödemeli, cezasını çekmeliydi.

Bu düşünce kendi içinde tutarlıydı gerçi ama, bu tutarlılık, oldukça rahatsız edici bir gerçeği de yalın bir biçimde gözler önüne sermiyor muydu? Gözümüzün bebeği, bütün değerlerden üstün tuttuğumuz, uğruna hapis yatıp katil olduğumuz o yüce kurum, evlilik, cinsel tekel sayesinde ayakta duruyordu. Bedenlerarası zina karşısında suçtan ve cezadan bahseden kara kaplı kitaplarda duyguların zinasından bahis yoktu. Cinsel sadakat sözüne bağlı kalmayanları zorla boşuyor ve hapisle cezalandırıyorduk da, "Ben sevgi sözüme bağlı kalamadım. Artık sevmiyorum hâkim bey"diyenlere boşanma hakkı tanımıyorduk.

Evet, söylenen bütün o tumturaklı laflar bir yana, cinsel sadakat, evlilik sözleşmesinin tek şartıydı. Çünkü sevgisizliğe suçüstü yapılamazdı...

Doğan Uskan

nokta

SAHİBİ
Gelişim Yayınları A.Ş. ve Süreli yayınlar A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkanı
Ercan Arıklı

YAYIN KURULU BAŞKANI Dr. Adil Özkol
YAYIN KURULU Ayşim Alpman, Ayşenur Arslan, Duygu Asena, İpek Çalışlar, Aycan Giritlioğlu, Gülay Göktürk, Deniz İnsel, Güldal Kızıldemir, Dr. Salih Memecan, Mustafa Özyürek, Hıncal Uluç, Arda Uskan, Hilmi Yavuz
SORUMLU YAYIN YÖNETMENİ Arda Uskan
ANKARA TEMSİLCİSİ Aycan Giritlioğlu
YAYIN YÖNETMEN YARDIMCILARI İpek Çalışlar, Gülay Göktürk
GÖRSEL YÖNETMEN Salih Memecan
İSTİHBARAT ŞEFLERİ Korhan Atay (İstanbul), Nurcan Akad (Ankara)
HABER ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ Güldal Kızıldemir, Nadire Mater
ÖZEL HABER BİRİMİ Dürin Ababay (Şef), Nevyire Özkan, Hakan Akçaoğlu.
DIŞ HABERLER Ayşim Alpman, Aydın Demirer, Viki İzrail
EKONOMİ Şaziye Karlıklı, Gülçin Tahiroğlu
KÜLTÜR SANAT Sungu Çapan

YAYIN DANIŞMANI Engin Ardıç
ARAŞTIRMA Ergun Hiçyılmaz
TEKNİK SEKRETER Tahsin Armağan
BÜROLAR İstanbul: Haşmet Babaoğlu, Ali Boratav, Ayşe Baştürk, Ruşen Çakır, Ceylan Göllücü, Alper Görmüş, Sinan Hıncal, Eren Külahlı, Leyla Olca, Mahmut Övür, Serhat Öztürk, Seral Özzeybek, Hümeyra Özalp Can San, Itır Şahingiray, Emin Tanrıyar, Nihan Taştekin, Mehmet Yalçın
Ankara: Hıdır Göktaş, Erdal Kılıçoğlu, Cengiz Kuşçuoğlu, Haluk Müftüoğulları, Sevkuthan Nevsuhan, Hüsevin Sentürk, Nuray Şirin, Nezih Tavlaş, Kemal Bağlum
İzmir: Ahmet Kökçü
Yurtdışı: ALMANYA: Yağmur Atsız, İNGİLTERE: Merih Çolakoğlu, İSVEÇ: Abdullah Görgün, YUNANİSTAN: Mihail Vasiliadis, KIBRIS: Serdar Saydam
GÖRSEL BÖLÜM Nihan Bilkay (Görsel Yön. Yrd.), Emre Ulaş (Grafik/İllüstrasyon), Ali Aydın (Prodüksiyon)

FOTOĞRAF Adem Altan, Deniz Doğan, Erzade Ertem, Erik Molberg Hansen, Batuhan Kıran, Ümit Kırdil, Süleyman Tel, Mehmet Tel
TEKNİK ŞEFLER Nermi Erdur (Fotoğraf), Necati Güngör (Düzelti), Yurdakul Işıtman (Renk Ayrımı) Serpil Köse (Dizgi), Fazıl Mecit (Pikaj-Montaj), Yalçın Salur (Kamera)
KATKIDA BULUNANLAR Pertev Atasay, Hakkı Deveci, Hande Ergenç, Ayça Gülsoy, Ayşen Gür, Hızır Tüzel, Ali Rıza Kuranel, Levent Boyacıoğlu, Gül Büyükbeşe, Can Karakaş, Ayşe Sazak, UBA
ADRES Gelişim Yayınları, Levent - İstanbul Tel: 169 66 80 (20 Hat) TELEX: 26510
REKLAM İÇİN TELEFON 169 66 80
ANKARA BÜROSU Atatürk Bulvarı, 85/12, Kızılay - Ankara Tel: 33 07 40 (3 Hat) TELEX: 42008
İZMİR BÜROSU İzmiroğlu İşhanı Kat: 4 No: 404 Konak - İzmir Tel: 25 85 79
BASILDIĞI YER GE-PA Basım Sanayii ve Ticaret A.Ş.
DAĞITIM Hürriyet Holding A.Ş.

GELİŞİM

BAŞKAN YARDIMCISI / Finansman Ümit Umar, **BAŞKAN YARDIMCISI / İdare-Reklam** Deniz İnsel, **HALKLA İLİŞKİLER VE ARAŞTIRMA MÜDÜRÜ** Fatoş Erbil, **SATIŞ MÜDÜRÜ** Yıldırım Ünverdi, **TEKNİK MÜDÜR** Güman Birincioğlu, **DIŞ İLİŞKİLER MÜDÜRÜ** Ayşe Karabece

KİTAP

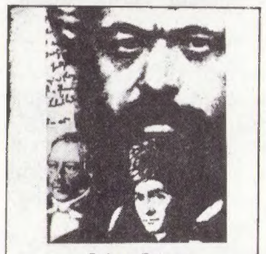

SİVİL TOPLUM VE ÖTESİ, Rousseau, Hegel, Marx, Gülnur Savran, Alan Yayıncılık 1987, 256 sayfa.
Batı'da on-on beş yıl önce yeniden alevlenen "Sivil Toplum" tartışması, bizde de kabaran "güçlü devlet ve müdahaleler" tarihi yüzünden, biraz yanlış anlamaları da yanında taşıyarak, hızla gündeme geldi. Şimdi "Onlar sivil toplumcu, vb." ayrımlar yapılıyor sol çevrelerde. Devletin etki alanını olabildiğince daraltarak yeni bir demokrasiye doğru gitmek projesinin siyasal düşünce tarihindeki yeri nedir? Gülnur Savran işe, işte buradan başlıyor. Tartışmayı Gramci'den değil, Rousseau'dan başlatıyor. Çalışmasının amacı "sivil toplum yüceltmesi karşısına Marx'ın eleştirel yaklaşımını koymak." Kitap gerek hacmi, gerekse eleştirel yaklaşımıyla önem kazanıyor.

ÖMRÜM, ÖMRÜM... Öyküler, Tarık Dursun K., Bilgi Yayınevi, Ankara 1987, 160 sayfa.
Edebiyatımızda özellikle kısa öykü yazmanın şampiyonluğunu yıllardır elinde tutan Tarık Dursun K., **Ömrüm, Ömrüm**'de verimli dağarcığından çıkardığı on iki yeni öyküsüyle okuyucu karşısına çıkıyor. Kendine özgü, sinemasal bir anlatımın belirginleştiği bu son öykülerinde Tarık Dursun K., şiir tadına bulanmış diliyle sanki "alaturka" on iki yeni şarkı daha söylüyor. Bu "alaturka" sözcüğü, sıradan bir yakıştırma değil, Tarık Dursun öyküsünün temel, vazgeçilmez bir niteliği. Bizim insanımızı, bizim aşklarımızı, duygu dünyamızı, dostluklarımızı ve hayat serüvenimizi anlatan bir anahtar kavram. Öykülerindeki konu çeşitliliği ve biçim denemeleriyle tekdüzelikten sürekli uzak durmayı bilen yazar, zaman zaman güncellikten yararlanmayı da ihmal etmiyor. Özellikle kısa öyküden tat almayı alışkanlık haline getirenler için **Ömrüm, Ömrüm** kuşkusuz "atlanmayacak" bir yapıt.

AY GÖZETLEME KOMİTESİ, öyküler, Mahir Öztaş, Çizgi Yayıncılık, İstanbul 1987, 152 sayfa.
Daha önce yayımladığı "Unutulmak Tozları" adlı şiir kitabıyla, edebiyat dünyamızda fazlası değil, hak ettiği kadar bile ilgi görmeyen Mahir Öztaş, bu kez altı öyküden oluşan bir yapıtla okur karşısında. Hemen belirtelim, "Ay Gözetleme Komitesi" adı altında toplanan bu öyküler, usta, işinin bilincinde bir yeni yazarla karşılaştırıyor okurunu. Mütevazı bir kapak kompozisyonu altında sunulan bu öyküler; Latin Amerikalı kimi yazarları çağrıştıran düzeyli biçemi, zengin içsel ayrıntıları ve değişik konularıyla dikkati çekiyor.

PARİS KOMÜNÜ, G. Bourgin, çeviren Attila Tokatlı, Yalçın Yayınları, İstanbul, Haziran 1987, 125 sayfa.
1871 baharında Parisli işçilerin örgütlü ayaklanmalarıyla kurulan ve 73 gün yaşayabilen komün, Bourgin'in kitabında belgeleriyle anlatılıyor. Kitapta, "bir işçi devleti kurma yolunda başvurulan ilk girişim" olarak nitelenen komün, ortaya çıkış nedenleri, sıcak savaş günleri ve yenilgi dönemiyle inceleniyor. Paris komünü, geçtiğimiz günlerde yayınlanan Serol Teber'in "Paris Komününde Üç Türk-Mehmet, Reşat ve Nuri Bey'ler" adlı kitabından sonra, Türk okurunun yeniden gündemine giren bu büyük işçi eylemi konusunda bir rehber kitap.

Pavese'nin şiirleri

SEÇİLMİŞ ŞİİRLER, Cesare Pavese, Kalamış Yayıncılık, İstanbul 1987, 93 sayfa.
Tüm yaşamı boyunca yalnızlık duygusundan kurtulamayarak sonunda1950'de Torino'nun bir otel odasında intihar eden İtalyan yazarı Cesare Pavese, Türkçede "Yoldaş", "Ay ve Şenlik Ateşleri" adlı romanları ve özellikle "Yaşama Uğraşı" adlı unutulmaz günlüğüyle tanınıyor. Yalnızlığını tüm yapıtında nerdeyse bir efsaneye dönüştüren Pavese, "kısık sesli" sevgililerden, döneminin ünlü Amerikan sinema yıldızlarına kadar uzanan gönül serüvenlerinden hep aşk kırgını olarak yenik ayrıldı. 30'lu yıllarda ünlü Einaudi Yayınevi'nin kuruculuğu arasında yer alan, "La Cultura" dergisinin yönetmenliğini de üstlenen Pavese, faşizme karşı çıkan yazıları nedeniyle tutuklanıp Güney İtalya'ya sürgüne gönderildiği dönemde yaşadıklarını, faşizme direnişin değişik evreleri olarak yapıtlarına aktardı. Yeni kurulan bir yayınevinin, Kalamış Yayıncılık'ın ilk kitabı olan Seçilmiş Şiirler, Pavese'nin 1929-50 arasında yazdıklarından Alp Denizaşan'ın seçip dilimize çevirdiği şiirlerden oluşuyor. Kitabın bir özelliği de şiirlerin İtalyanca asıllarıyla birlikte yayınlanışı. Böylece düzyazı özellikleri taşıyan bir tür "öykü-şiirin" yaratıcısı olan Pavese'nin şiirleri de bir bütün olarak okur karşısına çıkmış oluyor.

En çok satan kitaplar

1. **Kadının Adı Yok,** deneme, Duygu Asena, Afa Yayınları (1)
2. **Müebbet Türküsü,** şiir, Nevzat Çelik, Alan Yayıncılık (3)
3. **Önce İnsanım Sonra Gazeteci,** Emin Çölaşan, Tekin Yayınevi (2)
4. **Koku,** roman, Patrick Süskind, Can Yayınları (4)
5. **Şafak Türküsü,** şiir, Nevzat Çelik, Alan Yayıncılık (5)
6. **Biz Devrimi Çok Sevmiştik,** Dany Cohn-Bendit, Afa Yayınları (6)
7. **Hepinizi Öpüyorum,** Daniel Cohn-Bendit, Metis Yayınları (7)
8. **'68 Fransa,** derleme, Delale-Ragache, Metis Yayınları (12)
9. **Gülün Adı,** roman, Umberto Eco, Can Yayınları (-)
10. **Gülünün Solduğu Akşam,** Erdal Öz, Can Yayınları (-)
11. **Hoşçakal Umut,** roman, Ayla Kutlu, Bilgi Yayınevi (15)
12. **Rabıta,** araştırma, Uğur Mumcu, Tekin Yayınevi (8)
13. **Havada Kar Sesi Var,** öykü, Erdal Öz, Can Yayınları (-)
14. **THKP-C, Doğuşu ve İlk Eylemleri,** Kaynak Yayınları (11)
15. **İnsan Sıcağı,** Dr. Erdal Atabek, Çağdaş Yayınları (10)

Bu listenin oluşturulmasında bilgilerine başvurduğumuz kitabevleri: İstanbul'da **Akademi, Acar, Deniz, Gençlik,** ve **Nezih,** Ankara'da **Bilgi, Dost, İlhan-İlhan, Dönüşüm** ve **İmge,** İzmir'de **Dost, İleri** ve **Yavuz,** Antalya'da **Akdeniz.** (Parantez içindeki sayılar, kitabın bir hafta öncesinin sıralamasındaki yerini belirtmektedir.)

BÜYÜKŞEHİR

YENİ ORTAK ALIYOR

18 Temmuz 1987 günü törenle inşaatına başlanacak İstanbul-Beylikdüzü'ndeki 10.000 konutluk çağdaş Büyükşehir'e ait onaylı İmar Plânlarının sağladığı olanaktan yararlanılarak Büyükşehir Konut Yapı Kooperatifi Yönetim Kurulu'nun 1.5.1987 tarih ve 104/2 No.lu kararı ile belirlenen ve Temmuz/87 ayı sonuna kadar geçerli olan "arsa, genel giderler payı ve değer artış farkı ödeme plânı"na göre az sayıda yeni ortak alınacaktır. Daha önce olduğu gibi para yatırma tarihi dikkate alınarak noterlikçe düzenlenecek sıralamaya göre isteklilere ortaklık sıra numarası verilecektir. Ortak olmak isteyenlerin Kooperatif merkezine başvurarak ödeme plânı ve ortaklık dilekçesi almaları gerekir.

Sınırlı Sorumlu
BÜYÜKŞEHİR
KONUT YAPI KOOPERATİFİ

Beyoğlu, İstiklâl Cad. Odakule İş Merkezi Kat: 7-80050 İSTANBUL Tel: 144 89 78-84
Telex: 24368 BKYK/TR Tic. Sic. No: 216852 - 164404

FESTİVAL

Capitol de Toulouse ve İngiliz Oda Orkestrası

15 Haziran'dan beri süregelen İstanbul Festivali'ne bu hafta iki önemli orkestra daha konuk oluyor: İngiltere'nin en iyi müzik yorumcuları olarak kabul edilen, 27 yıllık **İngiliz Oda Orkestrası** ile Fransa'dan kökeni geçen yüzyıla dayanan **Capitol de Toulouse Ulusal orkestrası.** 1968'de şef **Michel Plasson**'un orkestranın başına geçmesiyle senfonik repertuarını geliştirip Fransa dışına turnelere çıkan ve CBS-Pathe-Marconi, EMI ile plaklar doldurag **Capitol de Toulouse** Çarşamba ve Perşembe gecesi Spor Sergi'de Georges Bizet, Camille Saint-Saens, Cesar Franck ve Hector Berlioz'la Maurice Ravel gibi Fransız bestecilerin yapıtlarını seslendirirken genç kuşak kemancılar arasında önemli bir yere sahip **Pierre Amoyal** da Stradivarius "Kochansky" kemanıyla ilk gecenin solistliğini üstleniyor. Şef Cem Mansur yönetimindeki **İngiliz Oda Orkestrası'**nın Pazartesi AKM'de Stravinski-Schumann, Crusell ve Mozart'ın yapıtlarından oluşan ilk konserinin solistleri piyanist **Hüseyin Sermet** ile klarnetçi **Thea King. İngiliz Oda Orkestrası'**nın Beethoven, Elgar ve Mendelssohn- Bartoldy'nin yapıtlarını seslendireceği Salı AKM'deki ikinci konserinin solistleriyse Kemancı **Suna Kan** ile fagotçu **Robin O'Neill**. Dünyanın dört bir yanında resitaller ve büyük orkestraların eşliğinde konserler veren, adı günümüzde nerdeyse arpla özdeşleşmiş, dünyaca ünlü İspanyol arp sanatçısı **Nicanor Zabaleta'**nın dinletisi, pazar günü AKM'de. Belçikalı orgcu **Robert Kohnen** de Kerckhoven, Frescobaldi ve Bach'ın yapıtlarından oluşan repertuarıyla pazar günü sayımın bitmesinden sonra St. Antuan'da org müziği severlerin karşısına çıkıyor. Cumartesi günü de AKM'de Amerikalı kardeş gitarcıların, **Anthony** ve Joseph **Paratore** ikilisinin gitar resitali var.

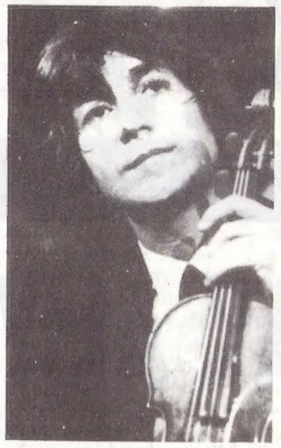

Kemancı Pierre Amoyal

Suna Kan İngiliz Oda Orkestrası'nın solisti

İspanyol arpçı Nicanor Zabaleta

Cem Mansur İng. Oda Orkestrası'nı yönetiyor

SİNEMA

FRANCIS F. COPPOLA filmleri haftası düzenlenen Ankara Sinema Kızılırmak'ta, günümüz Amerikan sinemasının en önemli yönetmenlerinden Francis Ford Coppola'nın Kıyamet-**Apocalypse Now** (1979), Sokaktakiler-**The Outsiders** (1983) ve Siyam Balığı-**Rumble Fish** (1983) adlı filmleri her gün dönüşümlü seanslarda gösteriliyor.
FRANÇOIS TRUFFAUT'nun Fanny Ardant'la Jean Louis Trintignant'ın oynadığı **Penceredeki Kadın** ve Catherine Deneuve'le Gerard Depardieu'nün oynadığı **Son Metro** adlı filmleri bu hafta Moda Sineması'nda izlenebilir. Sabah sinemasındaysa Alfred Hitchcock'un 1963 yapımı **Kuşlar**'ı gösteriliyor.

15. ULUSLARARASI İSTANBUL FESTİVALİ PROGRAMI

	ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ B. Salon	ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ K.Salon	AYA İRİNİ	AÇIKHAVA TİYATROSU	TOPKAPI SARAYI	SPOR SERGİ	TAKSİM SAHNESİ	ST. ANTUAN	YILDIZ SARAYI	GÜLHANE PARKI
12 Temmuz **Pazar**	N. Zabaleta 21.30			Moldavya Halk Dansl. 21.30				R. Kohnen 16.00	İTÜ Kl. Müz. Korosu 21.30	Aşıklar Şöleni 16.00
13 Temmuz **Pazartesi**	İng. Oda Ork. H. Sermet 18.30			Moldavya Halk Dansl. 21.30					Yıldız Üni. Halk D. 21.30	
14 Temmuz **Salı**				Moldavya Halk Dansl. 21.30		İng. Oda Ork.- S. Kan 21.30	İzmir 9 Eylül Ün.Tiy.Bl. 21.30			
15 Temmuz **Çarşamba**						Cap.Toulouse O. P. Amoyal 21.30	İzmir 9 Eylül Ün.Tiy.Bl. 21.30		B. Musiki Vakfı 21.30	
16 Temmuz, **Perşembe**						Cap. Toulouse Ork. 21.30				
17 Temmuz **Cuma**		R. Kohnen/ L. Pınar 18.30			Saraydan Kız Kaçırma 21.30					
18 Temmuz **Cumartesi**	Paratore İkilisi 18.30									

TELEVİZYON

12 TEMMUZ Pazar

TV1

09.05 Pazar Sabahı
10.00 Voltron
10.25 Sohbet
10.35 Pazar Sineması "Karanlıkta Bir Çığlık"

12.00 Pazar Konseri "Viyana'da Bahar"
13.00 Virginia
13.45 Haberler
14.00 Sayım Özel Eğlence Programı
16.00 Üniversite Oyunları
17.30 Japonya - 2
18.15 Esrarlı Savaşçı - Son
19.00 Televizyonda Sinema "Hedef"
20.30 Haberler
21.15 Televizyon Filmi "Gönül İşi"
22.05 Devlet Klasik Türk Müziği Korosu
22.35 Spor
23.10 Hanlon - 2
23.55 Haberler

TV2

19.50 Açılış ve Program
19.51 Ticky - Tocky
20.15 Profesyoneller "Palavracı" - Son
21.00 Gençlerle Birlikte
21.30 Haberler
22.00 Mac Gyver
22.45 Pazar Eğlencesi

13 Pazartesi

TV1

18.01 Haberler
18.15 Üniversite Oyunları
19.40 He-Man
20.00 Yaz Okulu "Coğrafya"
20.30 Haberler
21.15 Dünyanın Öteki Ucunda 1
22.10 Sanat Gecesi
23.00 Otel - 2
23.50 Haberler
24.00 Üniversite Oyunları

TV2

19.50 Açılış ve Program
19.51 Galtar
20.15 Harikalar Koyu - 3
21.00 Karadeniz'den Çeşitlemeler - 3
21.30 Haberler
22.00 Berlin Alexander Meydanı
22.50 Solistler Geçidi

14 Salı

TV1

18.01 Haberler
18.15 Üniversite Oyunları
19.40 Ünlü ve Şanssız - 3
20.05 Yaz Okulu "Yaşayan Bedenimiz"
20.30 Haberler
21.15 TV Dergisi
22.20 Dikkat
22.30 TV'de Sinema "Öfke"
00.10 Üniversite Oyunları
00.40 Haberler

TV2

19.50 Açılış ve Program
19.51 Gelişen Dünya
20.15 Haftanın Dizisi "İz Sürenler - 1"
21.00 Hobiler
21.30 Haberler
22.00 Eğlence - 2
22.45 Parmak Damgası - 3

15 Çarşamba

TV1

16.56 Üniversite Oyunları- Naklen
20.00 Kuş Sarayları
20.30 Haberler
21.15 Dünyanın Öteki Ucunda 2
22.10 Klasik Sanatlarımız - 11
22.35 Bir Yaz Gecesi
23.20 Dedektif Bürosu - 3
00.05 Haberler
00.15 Üniversite Oyunları

TV2

19.50 Açılış ve Program
19.51 Küçümenler Köyü
20.10 Spor Eğitim
20.30 Müzik Köşesi
20.55 Yazın Yarışalım
21.30 Haberler
22.00 TV'de Sinema "Beyaz Yılbaşı"

16 Perşembe

TV1

18.01 Üniversite Oyunları - Naklen
20.00 İnanç Dünyası
20.30 Haberler
21.00 Hava Durumu

21.15 Perihan Abla
22.10 TV'de Sinema "Hırsız Kim"
23.50 Haberler
24.00 Üniversite Oyunları

TV2

19.50 Açılış ve Program
19.51 Müzik Bahçesi
20.15 Haftanın Dizisi "İz Sürenler - 2"
21.00 Sanat - Festival
21.30 Haberler
22.00 Sohbet
22.45 Aşk Gemisi - 3

17 Cuma

TV1

18.31 Üniversite Oyunları - Naklen
20.30 Haberler
21.15 Dünyanın Öteki Ucunda - 3

22.10 Pop Dünyasından
22.55 Dantel - 3
23.50 Haberler
24.00 Üniversite Oyunları

TV2

19.50 Açılış ve Program
19.51 İstanbul Radyosu Tango Orkestrası
20.15 Richie ve Ralf - Son
21.00 İslam ve Toplum
21.30 Haberler
22.00 TV'de Sinema "İtalyan Usulü Kıskançlık"

18 Cumartesi

TV1

14.00 Haberler
14.05 Küçük Nell
14.30 Tabiat Belgeseli "Vahşi Hayat" - 3
15.15 Connie - 10
16.00 Bulmaca
16.25 TV'de Sinema "Herkül'ün Oğlu"
18.00 Süpervizyon
18.45 Belgesel "Kaptan Cook" - 2
19.30 Çevre Harekâtı - 3
20.30 Haberler
21.15 Altın Kızlar
21.50 Cumartesi Show
22.50 Üniversiteler Arası Basketbol Finali
00.20 Haberler

TV2

19.50 Açılış ve Program
19.51 Komedi Dünyası
20.00 Sevimli Yaramaz
20.15 Haftanın Dizisi "İz Sürenler - 3"
21.00 Merak Ettikleriniz
21.30 Haberler
22.00 Opera (Julius Ceasar)

"Karanlıkta Bir Çığlık"ı Peter Sellers sürüklüyor

TV1 KARANLIKTA BİR ÇIĞLIK (A Shot in the Dark). İlk "Pembe Panter"in tüm dünyada kazandığı ticari başarının ardından yönetmen Blake Edwards - Peter Sellers ikilisinin işbirliği kaçınılmazdı. William Peter Blatty'nin senaryosu, bütün delillerin aleyhine olduğu ve sevdiği adamı öldürmekle suçlanan bir kadının öyküsü üstüne kurulu. Filmde Peter Sellers'in başarıyla oynadığı, sakar ve salak Fransız polis müfettişi Clouseau, cinayetle suçlanan kadını kendi yöntemlerince savunuyor. Blake Edwards bir cinayet çerçevesinde gelişen olaylar örgüsünün göbeğine her zamanki gibi yine Peter Sellers'in komikliklerini yerleştiriyor. Tabii Sellers de seyircisini güldürmek için elinden her geleni yapıyor ve bunu da başarıyor. Gücünü büyük ölçüde Peter Sellers'in komedyenliğinden alan **Karanlıkta Bir Çığlık**'da ayrıca Elke Sommer, George Sanders ve Herbert Lom da var. Peter Sellers'den hoşlanıyorsanız kaçırmayacağınız **sevimli bir komedi Karanlıkta Bir Çığlık.** 1964 ABD yapımı, 101 dakika.

12 Temmuz Çarşamba

TV1 **HEDEF** (Backlash). Amerikan sinemasının, meslek yaşamı "bazı başarılarla, büyük fiyaskolar arasında" geçen sürpriz yönetmenlerinden John Sturges'in imzasını taşıyan bir western. Bordon Chase'in senaryosundan özenle çekilmiş **Hedef,** alışılmamış gerilim öğeleri içeren, izlenmeye değer bir western. Büyük bir kızılderili katliamından tek başına kurtulabilen ve define arayıcılarının biricik hedefi haline gelen kişinin öyküsünü aktaran Hedef'in oyuncuları Richard

Gerilim dolu bir western olan "Hedef"te Richard Widmark usta bir silahşör rolünde

Widmark, Donna Reed, John McIntire ve William Campbell. John Sturges'in yönetmenliğinin ilk döneminden kalma, yıllar önce sinemalarımızda "Kamçı Devri" adıyla gösterilen bu film, çok önemli olmamakla birlikte **özellikle western meraklılarını hoşnut edebilir.** 1956 ABD yapımı, 85 dakika.

12 Temmuz Pazar

TV2 **BERLİN ALEKSANDER MEYDANI** (Berlin, Alexanderplatz). 36 yıllık ömrüne 30 kadar film, çeşitli kısa ve uzun TV filmleri, oyunlar, öyküler sığdırdıktan sonra 1982'de umulmadık bir sırada eroin "over dose"undan ölüveren, yeni Alman sinemasının en önemli yönetmenlerinden Rainer Werner Fassbinder'in son yapıtlarından, 15 bölümlük bir TV dizisi yaz boyunca pazartesi gecelerini dolduracak: **Berlin, Alexanderplatz.** Biçimsel ve içerik olarak yeni arayışların ardına düşen diğer genç Alman sinemacıları gibi, sinemanın belli anlatım kalıplarını sarsan, tiyatrodan esinlenen, irdelemeye ve tartışma açmaya yönelik, politikadan cinselliğe, gerçekçilikten eşcinselliğe kadar uzatılabilecek konulara aydınca yaklaşan filmleriyle kendine özgü bir sinema yapan, "melodram tutkunu" Fassbinder, **Berlin Aleksander Meydanı**'nı Alfred Döblin'in 1930'larda yazdığı aynı addaki romanından ekrana uyarlamış. Günter Lamprecht, Xavier Schwarzenberger, Barbara Baum ve Dieter Alinx'in oynadığı bu dizi-filmde, 4 yıl süren hapishane yaşamından sonra özgürlüğüne kavuşan ama hapishanenin üzerinde bıraktığı etkilerden kurtulamayıp ülkede gelişen siyasal olaylara ayak uydurmakta da güçlük çeken Franz Biberkopf'un sorunlu öyküsü konu ediliyor. Özellikle **sinemaseverlerin ilgisini çekecek bir Fassbinder "epiği". Berlin, Alexanderplatz.** 1980 B. Alman TV yapımı, her bölümü 60 dakika.

13 Temmuz Pazartesi

TV2 **İZ SÜRENLER** (Shadow Riders). Bu haftanın TV dizisi, özellikle John Ford'un mirasına sahip çıkan ama hiçbir zaman ustası kadar başarılı olamayan Andrew McLaglen'in yönettiği bir western.

"Sarı Gül"den tanıdığımız Sam Elliot "İz Sürenler"de

Sam Elliot, Tom Selleck, Ben Johnson, Katharina Ross ve Geoffrey Lewis gibi ekrandan tanıdık oyuncuların rol aldığı dizi, biri kuzey biri güney saflarında savaşmış iki kardeşin Amerikan iç savaşından sonra eve dönüşlerinin öyküsü.

14, 16, 18 Temmuz Salı, Perşembe, Cumartesi

TV1 **ÖFKE** (Rage). Dan Logan'la oğlu Chris çiftliklerinde kamp yaptıklarında çevrede yakınlarında denemeleri yapılan kimyevi bir silahtan, sızıntı sonucu etkilenirler ve Chris ölür. Bu kazadan sonra oğlunu neyin öldürdüğünü bulmaya ve öc almaya yemin eden babanın (George C. Scott) dramını izleyeceğimiz Öfke, Hollywood'un karakter rollerinin değişmez aktörlerinden George C. Scott'un aynı zamanda ilk kez yönetmenliği de denediği bir film. Usta aktörün yönetmenliğininse oyunculuğu kadar başarılı olmadığı kesin çünkü iyi niyetli ama, sonuçta tumturaklı ve **sıkıcı bir melodram olmaktan öteye gidemiyor Öfke.** 1972 ABD yapımı, 99 dakika.

14 Temmuz Salı

TV2 **BEYAZ YILBAŞI** (White Christmas). İkinci Dünya Savaşı'nın sonunun göründüğü 1944 yılı noelinde cephede Amerikan askerlerine moral eğitimi vermekle görevlendirilen iki müzikal sanatçısı ve şovmenin öyküsünü anlatan bu film, Amerikan sinemasına bir ömür vermiş, Hollywood'un en kıdemli "memur yönetmen"lerinden, Macar asıllı Michael Curtiz'in yıllar önce "Eğlenceler Oteli" adıyla ülkemizde gösterilmiş orta karar bir müzikal çalışması. Gücünü büyük ölçüde Dan formunda bir Danny Kaye ile kadife sesli Bing Crosby'den alan, 33 yıllık bu "oyuncu filmi"nin diğer yıldızları Vera Ellen, Rosemary Clooney ve Dean Jagger. Senaryosu, filmin yönetmeni Curtiz gibi Hollywood'un eski ve deneyimli senarist- yönetmenlerinden Norman Krasna, Norman Panama ve Melvin Frank üçlüsüne ait **Beyaz Yılbaşı,** bu haftanın ekranında karşımıza gelecek az sayıdaki ilginç sayılabilecek

"Beyaz Yılbaşı" ünlü şarkıcı Bing Crosby'nin başarılı filmlerinden

filmlerden. **Özellikle müzikal tutkunlarına hitap edebilir.** ABD yapımı, 120 dakika.

15 Temmuz Çarşamba

TV1 **HIRSIZ KİM** (Animal Crackers). Yaz aylarında TRT'nin en olumlu programı olan "Komedi Ustaları"nda, Chaplin'le Buster Keaton'dan sonra bu hafta unutulmaz "Marks Biraderler"in ilk filmlerinden Hırsız Kim **-Animal Crackers** ekrana geliyor. Bizde eski kuşakların Üç Ahbab Çavuşlar olarak tanıdığı Marx Kardeşler, 1930'ların başından itibaren "anarşist ve tahripkâr" güldürü anlayışlarıyla Amerikan komedisinde fırtına gibi esmiş, 50'li yıllara kadar ünlerini koruyarak komedi dünyasının doruklarında gezinmişlerdi. Çocuk yaşta sahneye çıkarak kendilerini yetiştiren Groucho, Harpo, Chico ve Zeppo Marx kardeşlerin bütünüyle kendilerine özgü, yıkıcı dünyalarını olanca çılgınlığıyla yansıtan bu film, "saçma"ya ve büyük ölçüde "gag"a dayanan dayanılmaz bir "Üç Ahbab Çavuşlar" komedisi. **Kaçırırsanız gerçekten yazık olur!** 1930, ABD yapımı, 98 dakika. (Ayrıca 68. sayfaya bakınız)

Marx Biraderler Groucho, Harpo, Chico, Zeppo "Hırsız Kim"in afişinde

16 Temmuz Perşembe

"İtalyan Usulü Kıskançlık"ta Marcello Mastroianni ile Monica Vitti

Scola'vari bir İtalyan dramı

TV2 **İTALYAN USULÜ KISKANÇLIK** (Dramma della Gelosia). Uzun yıllar başkalarının filmlerine senaryo yazdıktan sonra güldürülerle yönetmenliğe başlayarak günümüzde İtalyan sinemasının özgün ve önemli yönetmenlerinden biri olan Ettore Scola'nın üçüncü uzun filmi **Dramma della Gelosia,** güldürüden drama gidip gelen ilginç bir yapıt. Marcello Mastroianni, Monica Vitti, Giancarlo Giannini'nin başarıyla oynadıkları film, temelde geriye dönüşlerle anlatılmış bir aşk öyküsü. Güldürü öğeleriyle bezenmiş bu üçlü, hatta dörtlü aşk öyküsünü, yönetmen Scola kamerasını İtalyan toplumuna da oldukça eleştirel ve alaycı bir biçimde yönelterek anlatıyor. Siyasadan cinselliğe, turistik İtalya taşlamasından burjuvazi ve işçi sınıfı eleştirisine kadar aydın tavırlı bir yönetmenin bakışını içeren **İtalyan Usulü Kıskançlık,** sıradan bir İtalyan güldürüsünün boyutlarını yer yer aşan, nitelikli ve düzeyli bir Ettore Scola yapıtı. **Haftanın en ilginç filmlerinden biri.** 1970 İtalyan yapımı, 90 dakika.

17 Temmuz Cuma

Miles Davis ekranda

TV1 **POP DÜNYASINDAN.** İzzet Öz'ün hazırlayıp sunduğu bu yeni programda sırasıyla şu şarkıcı ve grupları izleyeceğiz: Fleetwood Mac "Big Love", A-Ha "Manhattan Skyline", Kansas "All I Wanted", Paul McCartney - Michael Jackson "Say Say Say", Linda Ronstad - James Ingram "Somewhere Out There", Al Jarreau - Melissa Manchester "Music of Goodbye", Eric Clapton "It's in the Way You Use It", Manhattan Transfer "That's Killer Joe", Miles Davis "Tutu", Lionel Richie "So So" ve Madonna "La Isla Bonita."

17 Temmuz Cuma

TV1 **HERKÜL'ÜN OĞLU** (The Terror of Rome vs. The Son of Hercules). Bir dönem Walt Disney stüdyoları yapımı aile ve çocuk filmlerine abone olan TRT, anlaşılan şimdi de İtalyan sinemasının 60'lı yıllarda seri halde ürettiği Masist'li, Ursus'lu, Herkül'lü tarihsel "peplum" filmlerine merak saldı. Bari yıllar önce mitolojiyi ve tarihi alabildiğine yağmalayarak moda olan bu akımın şöyle hiç değilse eli yüzü düzgün, izlenebilir nitelikteki örneklerini görsek, ne gezer... Mario Calano'nun yönettiği **Herkül'ün Oğlu** da iki hafta önce izlemek gafletine düştüğümüz **Messelina Herkül'ün Oğluna Karşı** gibi, Cinecitta kaynaklı bu akımın en uyduruk, en sıradan filmlerinden. **İzlemeseniz de olur** İtalyan yapımı, 85 dakika.

18 Temmuz Cumartesi

VATANDAŞLIKTAN ÇIKARTILANLAR

"Buyurun gelin" hazırlığı...

Devlet Bakanı Hasan Celal Güzel, vatandaşlıktan çıkartılmış olanların yeniden vatandaşlık haklarını kazanabilmeleri için bazı çalışmalar yapıldığını açıkladı

"Yaklaşık 1 yıldır, Dışişleri ve İçişleri Bakanlıklarıyla ortaklaşa bir çalışma yapıyoruz" diyordu Devlet Bakanı Hasan Celal Güzel: "Çalışmanın ana prensibi, yani dayandığı mantık şu: Yurt dışındaki vatandaşlarımızı ele alırken artık iyi ve kötü taraflarıyla, üzücü ve sevindirici taraflarıyla, 1984 öncesi dönemini kapatmak..."

Hasan Celal Güzel, vatandaşlıktan çıkarılmış ya da çıkarılmamış, haklarında dava açılmış ya da açılmamış, ama her şıkta Türkiye dışında kalmak zorunda bırakılmış Türkiye Cumhuriyeti uyrukluların geri dönebilmeleri zemininin hazırlanmasından söz ediyordu.

Envanter çıkarılıyor. Devlet Bakanı Güzel, bu çalışmalarının "barışçı, sevgi dolu, kavgasız bir toplum meydana getirmek maksadı"yla başlatıldığını söylüyordu. Maksadın neleri kapsayacağı sorusunu ise Bakan Güzel şöyle yanıtlıyordu: "Bu yeni çalışmaya göre vatandaşlıktan çıkarılmış olanları tespit edip, envanterini yapıp, bunların içinde suç işlemişler varsa, mahkemeleri devam ediyorsa, bu vatandaşlara buyurun gelin mahkemelerinize devam edin demek, suç işlemiş olmayan ama dışarıda bulunanları davet etmek; vatandaşlıktan çıkarılmış olanların gerekçelerini tekrar gözden geçirmek ve bunların mümkün mertebe büyük kısmını tekrar vatandaşlığa alabilmek imkânlarını değerlendirmek. Çalışmamızın kapsamı budur."

Bakanın açıklamasına göre "envanter" yıl içinde hazırlanacak ve 1987 sonuna kadar tamamlanacaktı. Bakan Güzel, "1987 sonunda çağrıyı yapmak istiyoruz" diyordu. Çağrının istendiği zamana yetiştirilip yetiştirilemeyeceği şimdilik kesin gözükmüyordu. Çünkü "envanteri" hazırlayacak olan, İçişleri, Dışişleri, Milli Savunma, Adalet Bakanlıklarıyla Emniyet Genel Müdürlüğü ve MİT Müsteşarlığı yetkililerinden oluşan komisyon, henüz sonuca varamamıştı. Bürokratik çalışmalar biraz hızlandırılırsa, yıl sonuna kadar istenenin olmaması için bir neden yoktu. Çünkü söz konusu komisyon yaklaşık 200 kişi üzerinde duracaktı. 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 25. maddesine eklenen (g) fıkrası, sadece bugün sayıları 200'ü bulmuş olan kişiler için düzenlenmişti.

Vatandaşlığı yeniden kazandırılacaklar kimlerdi? Bunu sadece komisyon mu belirleyecekti? Birilerine karşı kapalılık var mıydı? "Şu anda" diyordu Hasan Celal Güzel,

H. Celal Güzel: "1987 yılı sonunda çağrıyı yapacağız."

"hiçbir peşin hükmümüz yoktur. Kimseye, hiçbir gruba karşı böyle bir hükmümüz yok."

Rüzgâr ya da kökler... Bir barış ve hoşgörü havası yaratabilmek çerçevesinde bakıldığında hükümetin bu tavrını olumsuz karşılamak herhalde mümkün olamazdı. Ancak asıl önemli olan herhalde vatandaşlıkları kaybettirilmiş olanların değerlendirmesiydi? Bu yaklaşım onlara ne ifade ediyordu acaba? Bu yoldan yararlanmayı düşünürler miydi?..

Nokta muhabirlerinin yurt dışında görüştüğü "vatandaşlığı kaybettirilmiş" ünlülerin hepsi, "Türkiye'ye dönmek ister misiniz?" sorusuna hemen hemen aynı cümlelerle yanıt veriyorlardı. Örneğin 12 Eylül'le birlikte kapatılmış olan TÖB-DER'in Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu şöyle diyordu: "Elbette evet. Yanıtım, tüm siyasi mülteciler için geçerlidir. Avrupa'da yaşamakta olan ve bunun aksini söyleyen herhangi bir politik mülteciye rastlamadım." Yine 12 Eylül'le birlikte sahibi olduğu Demokrat gazetesi kapatılan Dursun Akçam daha tütsülü bir yanıt veriyordu: "Eee keyfimden beklemiyorum buralarda. Ailemiz darmadağın, her birimiz bir yanda. Kimi yurt dışında, kimi hapishanede bulunuyor. Güzel yurdumu, yurdumun güzel insanlarını çok özledim. Çirkinlere de aynı ölçüde öfkem büyüdükçe büyüyor. Ama gelmek umudunu hiçbir zaman yitirmedim, içimdedir."

Diyarı gurbetlerde kimlik kartlarında vatansız anlamına gelen "haymatlos" yazısıyla dolaşanlar, bu gelişmeye "kişisel gözle" bakmadıklarını ifade ediyorlardı. Olay, bir-iki kişinin yeniden vatandaşlığa dönmesiyle sınırlı değildi. Şanar Yurdatapan şöyle diyordu: "Kişisel şartlarım diye kesinlikle bir şey yok. Ama şu çok önemli: Bir affı

Gazioğlu, girişimi "palyatif" buluyor

Şanar Yurdatapan: "Bir affı katiyen kabul etmiyorum. Birkaçımızın ibret-i alem için dışarda kalması gerekiyor."

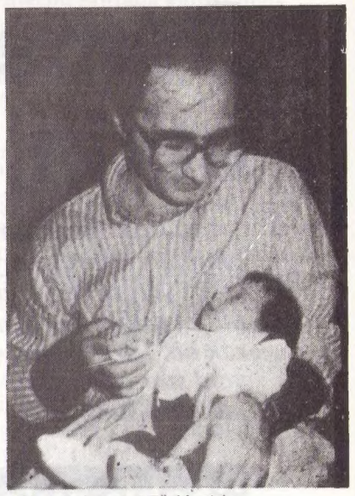

Nihat Behram: "Türkiye'de koşullar değişmedi."

katiyen kabul etmiyorum. Bence dışardakilerin çoğunluğu böyle bir olanak çıktığı zaman dönmelidirler ve mücadelelerine Türkiye içinde devam etmeliler. Ama bir şey unutulmasın diye, birkaç kişi de kalmalıdır. Biz isteyerek veya istemeyerek bu 'ibreti âlem' safında kaldık. Madem ibreti âlem olsun diye cezalandırıldık, o halde ibreti âlem olsun diye biz başka bir şeye örnek teşkil edelim."

Ne değişti, ne?.. "Haymatlos" yazılı kimlikle dolaşan kişilerin, ısrarla vurguladıkları bir şey vardı: Hükümet, birtakım uygulamalarıyla Batı'ya bir demokrasi görüntüsü vermeye çalışıyordu ama bu sadece görüntüden ibaretti. Örneğin Nihat Behram, "Türkiye'den ayrılma kararını aldığım şartlar hâlâ Türkiye'de egemendir" diyordu: "Mussolini döneminden kalma 141-142 gibi ve benzeri kanunlar nedeniyle suçlandık ve mahkûm edildik. Bu kanunlar bugün için de geçerlidir. Dolayısıyla şu koşullarda Türkiye'ye dönmemiz düşünce özgürlüğünün olmadığı temelinde bir dönme olacaktır."

Ne zaman, ne koşulla?.. Hükümetin "görüntüyü kurtarma" çabası içinde olduğu iddiasını Gültekin Gazioğlu da şu cümlelerle ifade ediyordu: "Yapılmak istenen şeyin inandırıcılığı esastır. İyiniyete inananların önce şu soruya cevap bulması gerekiyor: Neden kapsamlı ve koşulsuz bir siyasi af yasası yerine, böyle yan yollara, palyatif tedbirlere başvuruluyor?.."

Hükümetin yaklaşımının samimiyeti konusunda haymatlos kimliklilerin ısrarla ifade ettikleri bir örnek vardı: Cem Karaca. "Kendisini kullandırarak Avrupa kamuoyuna öyle yanlış mesajların verilmesine neden olmuştu ki, zorunlu durumda bulunan pek çok kişi artık aradığını elde edemez hale gelmişti. Şanar Yurdatapan, "Bu, yarın öbür gün mahkemesi devam etmekte olan sığınma isteklerinin geri çevrilmesine de gerekçe teşkil edecek. Öbür arkadaşları yüzüstü bırakmakla kalmadı, bu insanların başına bela açtı. Mahkemeler, bu gerekçeleri kabul etmemek için fırsat bekliyor" diye ifade ediyordu dü-

Cem Karaca, Ş. Yurdatapan tarafından suçlanıyor

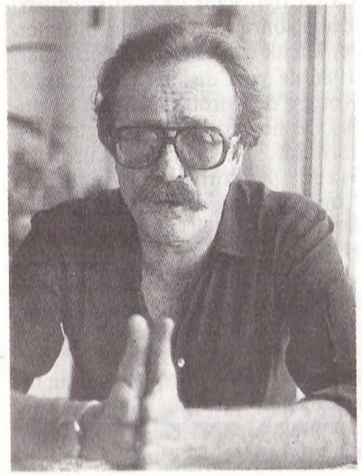

şündüklerini. Dursun Akçam'ın değerlendirmesi ise çok daha çarpıcıydı bu konuda: "Cem bir kazazedeydi, döndü kurtuldu, o kadar..."

Dursun Akçam, yurt dışında kendi durumunda bulunan arkadaşlarınca da paylaşılan temelli zorunlulukları şöyle ifade ediyordu: "Vatandaşlık konusunda, atılacak adımın af değil, tashihi karar olmak gerekir. Haksız yere yurttaşlıktan çıkarılan ve pasaportları ellerinden alınanların tüm haklarının geri verilmesi gerekir. 12 Eylül sonrası açılan soruşturmalar, düzenlenen dosyalar tümüyle tasfiye edilmeli, aynı konuda yeniden soruşturmalar için birtakım bahaneler uydurulmamalı ve yeniden soruşturmalar açılmamalıdır."

Bütün bunlardan sonra... Belki günün birinde Türk Ceza Kanunu'ndaki 141-142 ve 163 gibi ünlü maddeler kaldırılacaktı. Ancak hükümetin 1987 sonuna kadar tamamlayıp uygulamaya koyacağı çalışmada böyle bir yaklaşım söz konusu değildi. Hükümet, "haklarında dava açılmış olanların" davanın sonuçlarını kabul etmesini bekliyordu. Bu arada Bakan Hasan Celal Güzel, İnsan Hakları Komisyonu'na bireysel başvuru hakkının tanındığını özellikle vurguluyordu. Bunun kullanılması da, Türkiye'deki adli sürecin tamamlanması ve mağdurun sonuçtan hoşnut olmaması durumunda mümkün olabiliyordu.

Mahmut KURTOĞLU, Gül BÜYÜKBEŞE

Demeç değil, etkin önlem...

Pınarcık katliamının hemen ardından gelen ve bir "meydan okuma" niteliği taşıyan yeni PKK katliamları tüm ülkede şok etkisi yaratırken, "artık demeç değil, etkin önlem" talebini de bütün aciliyetiyle gündeme getirdi.* Nokta, *konuya ilişkin olarak bir Türk ve bir Amerikalı terör uzmanının görüşlerinin yanı sıra, asker-sivil otoritelerin önerdiği 12 maddelik önlem paketini sunuyor.

"Şehir eylemleri başlayabilir"

BATUHAN KIRANNOKTA

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 18 yıl görev yapmış emekli jandarma albayı ve özel harp uzmanı Yılmaz Erkekoğlu,* Nokta*'nın sorularını yanıtladı.

Nokta: Sayın Erkekoğlu, PKK'nın art arda gelen katliamlarını nasıl yorumluyorsunuz? Nasıl bir stratejinin parçası bunlar?

Erkekoğlu: Önce, Pınarcık katliamını biraz farklı değerlendirdiğimi söylemeliyim. Olay, basında yalnızca daha öncekiler gibi köy korucularını pasifize etmeye yönelik bir köy baskını olarak değerlendirildi. Oysa bence, asıl planlanan şey başkaydı. Baskından sonra PKK'nın hemen köyü terk etmeyip oyalandığını görüyoruz. Ayrıca basında yer alan resimlerden ellerindeki ağır silahlara da dikkatinizi çekerim. Bu silahlar köy basmak için gereksizdir. Kanımca, PKK Midyat'taki komando taburuna pusu atmıştır. Komando taburunun köye yardıma gelmesini beklemiştir. Ama tabur gece yardıma gelmeyince pusu boşa çıkmıştır. PKK'nın doğrudan taburla çatışmaya girmek istemesi de kendi açılarından bir aşamayı ifade eder.

Nokta: Bu aşamayı biraz açar mısınız? PKK'nın stratejisini bilindiği kadarıyla özetleyebilir misiniz?

Erkekoğlu: Önlemleri tartışabilmek için PKK'nın genel stratejisini anlamak lazım gerçekten. Şöyle özetleyebiliriz: Bunlar, 1978 yılında partiyi, yani PKK'yı kurdular. Daha sonra küçük askeri birimlerle, küçük çaplı eylemlere giriştiler. 1986'da yurt dışında yaptıkları 3. Kongre'de Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi adlı yeni bir örgüt oluşturdular. Ve aynı yıl Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu'nun "inşaası" kararını aldılar. Çizdikleri eylem stratejisine göre, Hakkari, Mardin, Siirt ve Van'ı içine alan ve "Orta Kürdistan" adını verdikleri bölgeyi harekât bölgesi tayin ettiler. Amaçları, bu bölgeyi ülke içi üs bölgesi haline getirmek, yani kendi deyimleriyle "düşmandan temizleyip kurtarmak." Sonra burayı dayanak yaparak Güney ve Kuzey Kürdistan'ı kurtaracaklar.

SABAH

Bu ağıtlar, bu gözyaşları, ne zaman duracak

PKK'nın, küçük çaplı mevzi eylemlerle bunu yapması mümkün değil tabii... Dolayısıyla, bu safhadan sonra gelmesi gereken, "ortodoks" safhadır. Yani son safhadır. Bu aşamada, PKK, ulusal kuvvetlerle, büyük garnizonlarla çatışmayı göze alacak yoğunluğa erişmek zorundadır.

Nokta: Terör eylemlerinin başka bölgelere ya da şehirlere de sıçraması beklenebilir mi?

Erkekoğlu: Aslında ben endişeliyim. Şu anda PKK, harekât bölgesi olarak ilan ettiği Orta Kürdistan'da karşılıklı bir çatışmaya girmiştir. Devlet de etkin önlemler alacaktır tabii. Devlet orada yükleninince, PKK hedefi genişletmek ve dikkati dağıtmak için büyük şehirlerde ufak çaplı eylemlere girişebilir. Unutmayalım ki, Kürt unsuru, bütün illegal örgütler içinde vardı. 12 Eylül'den sonra bütün sol örgütler dağıldı. Ama bu Kürt unsurlar duruyor. PKK'nın kentsel alanda da mutlaka kadroları olduğunu düşünüyorum. Ve bunların harekete geçmesi beklenebilir.

Nokta: PKK'nın kitle desteği ve militan gücünün sayısı konusunda ne düşünüyorsunuz?

Erkekoğlu: Bence yetkililerin yok 3 bindi, yok 5 bindi gibi sayılar vermesi doğru değil. Ayrıca,

Yetkililer "sabır" diyor

bunlara "üç-beş çapulcu" gözüyle bakılmasını da doğru bulmuyorum. Gerilla harbine heveslenmiş bir güç, önce partisini, sonra cephesini ve ordusunu kuruyorsa, bu büyük rakamlar oluyor demektir. Halkın desteğine gelince, kanımca vatandaş ortadadır. Devlet anayasal görevini, yani vatandaşın can ve mal emniyetini sağlama görevini yerine getiremeyince ortada kalıyor halk. Aslına bakılırsa, bu bölge halkı, yapı olarak kadercidir. Devletten, güçlüden yana bir tutum içindedirler. Yani bugün özgür bir referandum yapılsa, katiyen ayrılıp ayrı devlet kurmak istemezler. Nitekim, PKK'nın kendisinin halk arasında yaptığı bazı anket çalışmalarının sonuçlarını biliyoruz. Bu anketlerde büyük çoğunluk, şimdiye kadarki isyanlarda uğranılan yenilgiden çıkardığı dersle, PKK'nın çabalarının "beyhude" olduğu görüşünü dile getirmiştir. İşte PKK bu umutsuz ve teslimiyetçi ruhu kırmak ve kendi deyimleriyle "düşmanın zaafını göstermek için", "öncü silahlı eylemlere" girişmiştir.

Nokta: Önlemlere gelecek olursak...

Erkekoğlu: Bence en önemli önlem, ulusal sınırların tecrit edilmesidir. Gayri nizami savaş veren bu güçlerin yaşamaya devam etmesi için mutlaka bir dış dost ülkeden destek alması zorunludur. Bunun önlenmesi ve hududun tam olarak tecrit edilmesi çok önemlidir. Bundan sonra girişilecek harekâtlar, örs-çekiç harekâtı, kıskaç harekâtı gibi askeri harekâtlardır. Bir bölge

12 maddelik önlem önerisi

Bölgede eylemlerin tırmanışını sürdürmesi üzerine etkin önlemlerin neler olabileceği tartışması yetkili mercilerde de gelişiyor. Asker-sivil otoriteler, "bölge valiliği uygulamasının sonuç vereceğine inanmadıklarını" belirterek 12 maddelik bir önlemler paketi hazırladılar. Bu öneri paketini aynen yayınlıyoruz.

1- Bölge, tıpkı Amerika'nın Türkiye'de bulunan dinleme üslerinde olduğu gibi (Diyarbakır-Sinop), Güney hudutlarımız buna benzer cihazlarla donatılmalıdır. Böylece, hudutlarımızdan izinsiz olarak adımını atan kişilerin ayak sesleri dahi saptanabileceğinden, teröristler daha olay yerine gelmeden gerekli önlemler alınabilecektir.

2- Güneydoğu Anadolu Bölgesi bilgisayar, radar gibi elektronik araçlarla örülmelidir.

3-Hassas bölge olarak belirlenen köylerin güvenlik güçleriyle ilişkisini sağlayacak telefon şebekesinin kurulması derhal sağlanarak, bu birliklerin zamanında olay yerine gelmeleri sağlanmalıdır.

4- Uzun vadede, altyapı hizmetlerinin yapımına derhal geçilmelidir. Böylece güvenlik kuvvetlerinin olay yerine gelmelerini geciktirecek sakınca da ortadan kalkmış olacaktır.

5- Dağınık ve savunmasız durumda bulunan mezralar, mümkün olduğunca kısa sürede köy hudutları içine alınmalıdır.

6- Yöre halkı, en kısa sürede eğitilmeli ve teröristlere karşı kendisini nasıl koruyacağı hakkında bilgi verilmelidir.

7- Güvenlik güçlerinin içine, yöreyi çok iyi bilen elemanlar alınmalıdır.

8- Güneydoğu illerinde yaşayan ve vatandaşların, devlete olan güvenini yitirmemesi için, somut ve geçerli çalışmalar yapılmalıdır.

9- Siyasi partiler, bu konuyu bir iç politika meselesi durumuna dönüştürmeden, terörizme karşı iktidarla işbirliğine gitmelidir.

10-Teröristlerin katliamlarda genellikle çocuk ve kadınları hedef alma olayı çok iyi değerlendirilmeli ve dünya kamuoyunun ilgisi daima ayakta tutulmalıdır. Bu tutumun, terörü destekleyen devletlere karşı bir koz ve baskı unsuru olarak kullanılması sağlanmalıdır.

11- Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreau'nun Bulgaristan ile Türkiye'ye karşı müşterek hareket edilmesi önerisi, en geniş şekilde ve etkin bir biçimde dost ülkelerle Üçüncü Dünya ülkelerine anlatılmalıdır. Bu ülkelerle işbirliği yapılarak gerekli önlemlerin alınmasına gidilmelidir.

12- Teröristlere yataklık eden ülkelere, İsrail'in de yaptığı gibi, baskın harekâtına girişilmeli ve bunun için diğer ülkelerden destek sağlanmalıdır.

SABAH

Gerekli önlemler alınmazsa, daha çok mezar kazılacak..

çembere alınır ve operasyon bölgelerine ayrılarak sistematik taranır. Bunlar askeri tekniklerdir. Ama hepsinden önemlisi, gerilla savaşına karşı, gerilla savaşı verme gereğidir. Bu iş, klasik harbin metotlarına göre yetiştirilmiş birimlerle olmaz.

Nokta: Sayın Orhan Erkanlı, "milli muhafızlar" tipi bir örgütlenmeyi savunuyor.

Erkekoğlu: Bence biraz geç kalınmıştır. Milli muhafızlar oluşturulması çok zaman alacak bir projedir. Oysa olaylar büyük boyutlara ulaşmış durumda. Şu anda yapılabilecek acil organizasyon şöyle olabilir: Silahlı Kuvvetler'in özel eğitimli komando tugayları, Jandarma Genel Komutanlığı'nın komando birlikleri, polisin büyük özveriyle kurduğu özel operasyon timleri ve Genel Kurmay Başkanlığı'na bağlı Özel Harp Dairesi'nin ilgili birimleri, bunların hepsi yeni bir komutanlık teşekkül ettirilerek oraya bağlanır. Adına da Özel Kuvvetler Komutanlığı denir. Bir de Bölge Valiliği tesis edilip, bu komutanlık Bölge Valiliği'ne bağlanır.

Nokta: Köy Koruculuğu uygulaması amacına uluşmakta mıdır sizce? Birtakım insanlar boyhedefi haline getirildi şeklinde eleştiriler var.

Erkekoğlu: Köy Koruculuğu kurumu, hem yasalar açısından hem de, pratik yararı açısından uygun ve yararlıdır. Ancak uygulamada bazı aksaklıklar var. Mesela, bu korucuların seçiminde bazen hatalar yapılıyor. Bu korucuların, köydeki aşiret çatışmalarının, çıkar çatışmalarının tamamen dışında kalmış kişilerden seçilmesi lazım. Öyle olmayınca, aşiretler arası düşmanlıklar körükleniyor, güç dengeleri bozuluyor. Ayrıca bunlara "sen korucusun" demekle olmaz. Ellerine 16 fişek, ilkel bir silah veriyorsun, "haydi savaş" diyorsun. İyi teçhiz etmek, özel olarak eğitmek, iyi sevk ve idare etmek lazım.

Nokta: Bir de istihbarat zaafından söz ediliyor.

Erkekoğlu: Evet. İstihbarat toplamada büyük zaaf var. Şu andaki yasaya göre bölgedeki jandarma kuvvetleri, muhtardan, öğretmenden, imamdan istihbarat alacak. Ayrıca parayla adam bulacak. Ama muhtar nasıl istihbaratçılık yapsın? Öğretmen nasıl yapsın? Korkuyorlar. Yani, bugün, bu istihbarat kaynakları kurumuş durumdadır. Öyleyse, daha zengin, daha profesyonel istihbarat kaynakları yaratmak için yapılacak iş, daha çok eleman ve bol paradır. Nitelikli elemanları toplayıp özel olarak yetiştirip bölgeye yerleştireceksin. Ve tabii, onlara bu zor hizmetin karşılığı olarak da bol para vereceksin.

Ama bütün bunları yaparken de, elbette, temel önlem olarak, devletin o bölge insanına daha insancıl, daha koruyucu yaklaşması gerektiği unutulmamalıdır. Bölgeye giden yetkililerin, bürokratların yörenin etnik, kültürel ve dini özelliklerini bilen kişiler olması ve yapıcı bir tutumla çağdaşlaştırma girişiminde bulunması çok önemli noktalardır.

Gerillalara gece darbesi

ABD'nin, özellikle Güneydoğu Asya'daki çalışmalarıyla ünlü uluslararası kontrgerilla uzmanı Brian Jenkins,* Nokta'*nın, PKK'ya karşı alınabilecek önlemler konusundaki sorusunu California'dan yanıtladı.

Bu tür savaşlarda eylemcilerin gece saldırması Türkiye'ye ve PKK'ya özgü bir durum değildir. Genellikle bütün dünyada bu tür saldırılar gece yapılır. Etkili karşı saldırıların da gece yapılması gerekir.

Genellikle bu tür savaşlarda teknolojinin önemi abartılır. Böyle bir teknolojinin olmadığı tarihlerde bile bu tür gece saldırıları başarıyla yapılıyordu. Tabii ki gece savaşı gündüz yapılan savaşlardan farklıdır. Gece savaşının öğrenilmesi gereklidir, ama tekrar söylüyorum bu bir teknoloji sorunu değildir. Ayrıca aynı teknolojiye PKK'nın sahip olmadığını da biliyoruz.

Eylemcilerin, silahlı kuvvetlerin kolay ulaşamayacakları yerlere saldırmaları bu tür çatışmaların klasik problemidir. İlk önce, bu saldırıların her seferinde kesinlikle önlemeye imkân olmadığının kabul edilmesi gerekir. Hükümet her potansiyel hedefi koruyamaz. Buna rağmen hükümetler bu probleme sınırları korumakla bir çözüm bulmaya çalışmışlardır. Bu probleme ikinci bir cevap da sürekli devriyeler oluşturmak ve pusu ekipleri kurmaktır. Bu ekipler gece görev yerlerinde olacaklardır ve böylece saldırganlar bu tuzakların içine düşeceklerdir.

Köy savunma güçlerinin ya da yerel savunma güçlerinin ortaya çıkarılmasının sonuçlarından biri de tabii ki saldırganların sürekli ataklarla bu güçleri yok etmeye ya da moralsiz bırakmaya çalışmaları olacaktır. Bu tür probleme kesin bir savunma sağlayacak yöntem yoktur. Her zaman çatışmalar olacaktır ve birçoğunda saldırganlar birtakım insanları öldürmekte başarılı olacaklardır. Ama zamanla düzenli güçler ya da yerel kuvvetler bu tür saldırıları kapsamlarına almakta başarılı olacaklardır. Bunun kolayca halledilebilecek bir problem olduğu düşünülmemelidir. Çözüm, çeşitli etkenlerin birleştirilmesinde yatar; devriyeler, pusular, etkin köy koruması, devriyelere yalnızca silah vermek değil onları bu tür bir savaş konusunda eğitmek ve onları etkin olarak kullanmaktan bahsediyorum. Böyle savaşlar istihbarat çalışmalarının yoğunlaştırılmasını gerektirir ve bütün bunlardan sonra hükümet kuvvetleri gerilla kuvvetlerinin arkasından gidebilir, böylelikle savaşta önceliği eline geçirebilir. Böylece hükümet kuvvetleri onları kendi kamplarında veya hareket halindeyken vurabilir. Bütün bu söylediklerim bütün gerilla savaşlarının ortak yönleridir ama her gerilla savaşının kendine özgü bir yanı vardır ●

Hayatta birçok keyifler vardır. Gazete okumanın keyfi de Sabah'la çıkar. (★)
" Acaba Sabah bugün ne diyor? " diye merakla beklenen özel haberleri, kamuoyunda

Sabah keyfi...

olay yaratan siyasi ve ekonomik haberleri, canlı sporu ve renkli televizyonu ile Sabah gerçekten keyiftir. Eğer bu keyfi henüz yaşamadıysanız, yarın bir Sabah alın, güne Sabah'ın güleryüzlü sayfalarında başlayın.

SABAH

"Herkes Okumalı"

(★) Dikkat: Sabah okumak alışkanlık yapar.

Rektörel ayak oyunları

YÖK üyelerinin puanlaması ile belirlenen rektör adaylarının listesi tamamlanarak Evren'e iletildi. Eurovision benzeri puanlama sistemiyle belirlenen adayların seçimine birçok dedikodu ve hurafenin karıştığı ileri sürülüyor.

"Evet ODTÜ için puanlarınızı alayım..."

Sıcaktan iyice bunaldığını belli eden yüzüyle, sık sık gözlüğüyle oynayarak karşısında alfabetik sıraya göre dizilmiş YÖK üyelerine bu soruyu soran kişi YÖK Başkanı Prof. İhsan Doğramacı'ydı. Türk üniversitelerini 5 yıl süreyle yönetmek için tam 232 aday başvurmuş, bunların çoğu Prof. Dr. Tahsin Özgüç başkanlığında kurulan Rektör Adaylarını Belirleme Komitesi'nce elenmişti. Şimdi YÖK'ün önünde her bir üniversite için 4 asil, 4 de yedek aday vardı. Yapılacak iş, aday sayısını 4'e indirmek ve bu 4 adayı da bir öncelik sıralamasına sokmaktı. İşte "deha" burada devreye girmiş ve nasıl üniversiteye giren öğrenciler puanlanıyorsa, üniversiteye atanacak rektörlerin de aynı şekilde puanlanması kararlaştırılmıştı. Bu Eurovision'vari oylama sistemine göre üyeler önlerindeki liste içinde "çok başarılı" buldukları adaya 4, "başarılı" buldukları adaya 3, "nispeten başarılı" buldukları adaya 2 ve "başarısız" buldukları adaya da 1 puan vererek eğilimlerini belirteceklerdi. Böylece her üniversitede hanesinde 4 puanı fazla olan adaylar YÖK'ün gözdeleri olarak Evren'e sunulacak listenin başında yer alabileceklerdi.

Son kararı Evren verecek ama, Doğramacı'nın "rica"larının çok etkili olacağı söyleniyor

"Ahlakı ve güvenlik soruşturması temiz olanlar." Bir YÖK üyesinin sözleriyle, adaylar en çok "ilmi, ahlaki ve mesleki" yönleriyle değerlendiriliyor, partici yanlarının olup olmadığına bakılıyordu.

Bir de adı konmamış zımni kriterler vardı ki, burada özellikle adaylar hakkında resmi ya da resmi olmayan kanallardan gelen ihbar mektupları giriyordu devreye. **Nokta** muhabirinin, "Profesör olmuş, bu mevkiye gelmiş bir kişi için MİT'ten bilgi istenir mi?" sorusuna, Cumhurbaşkanlığı kontenjanından bir YÖK üyesi, "Amerika gibi demokrasinin beşiği ülkelerde bile bu uygulama var, yadırganacak bir şey yok" diyordu.

Milliyetçilere temizlik operasyonu. Tabii bütün bunlar işin resmi yanıydı. "Gayriresmi yan" ise aslında aylardır süren kulis faaliyetlerinde belirlenmişti. Cuma günü

Yüksel Bozer: Gözde

Cumhurbaşkanı Evren, Prof. Doğramacı'yı kabul ettiğinde bu kulis faaliyetlerinden en zararlı çıkan ekibin Türk-İslam sentezi'ne yakın olarak bilinen "milliyetçiler" olduğu anlaşılıyordu. YÖK'ün kuruluşunda Doğramacı'yla içtikleri su ayrı gitmeyen "vatanperver" rektörler şimdi gözden düşmüşlerdi. Uganda'dan Hasan Tan'a yazdığı mektupta ülkücüseverliğini anlatan ve Türkeş'e teselli mektupları gönderen Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Tarık Somer gidiciler arasındaydı. Kamuoyunda Türkeş'in dişçisi olarak tanınan ve bugünlerde DYP'den politikaya atılmaya hazırlandığı söylenen Gazi Üniversitesi Rektörü Prof. Şakir Akça, bir yandan bavulunu topluyor, bir yandan da yakın çevresine Doğramacı'ya sürekli ters düştüğü için istenmeyen adam ilan edildiğini söylüyordu. İstanbul Üniversitesi için rektör adayları arasında adı geçen Prof. Nevzat Yalçıntaş, son anda bu temizlik rüzgârından etkilenerek liste dışı kalıyordu. ODTÜ'de ise Rabıta finansmanıyla üniversiteye yaptırılacak camiye "cevaz" vermeyerek ANAP içindeki dinci kesimin şimşeklerini üzerine çeken Prof. Mehmet Gönlübol'a da yol görünüyor, yaşlı bir YÖK üyesinin deyimiyle "Gönlübol Hoca'nın gönlünde yatan büyükelçilik yakın görünüyor"du.

"Muhafazakârlar öldü, yaşasın liberaller." Rektörler âleminde dengeler, "milliyetçi-muhafazakâr grup" aleyhine değişirken kulisler, bu ekip yerine "liberaller"in yıldızının parladığını gösteriyordu. Kulis faaliyeti bir ara öylesine hızlanmıştı ki, üniversite koridorlarında rektör seçimi dışında bir şey konuşulmaz olmuştu. Hacettepe Üniversitesi'nin 20. Kuruluş Yıldönümü töreninde Prof. Doğramacı ile TRT'ci YÖK üyesi Prof. Zeynep Korkmaz bir panonun arkasında "gözlerden uzak, fiskos yaparken" yakalanmışlardı. Bu sohbetten iki gün sonra televizyonun İkinci Kanal haberlerinde yapılan bir "rektör reklamı"nı bu "pano-arkası görüşme"ye bağlayanlar bile olmuştu. Genellikle ilk haberini günün en flaş olayına ayıran 2. Kanal haber bülteni nedense tam da rektör adaylarının saptanacağı günün arifesinde ilk haberini "Çağdaş bir üniversite nasıl olmalı?"ya ayırmış ve sadece iki rektörü konuşturmuştu. Böylece Doğramacı'nın gözdeleri de ortaya çıkmış oluyordu: Prof. Dr. Kemal Gürüz ve Prof. Dr. Yüksel Bozer.

Tarık Somer: Gidici

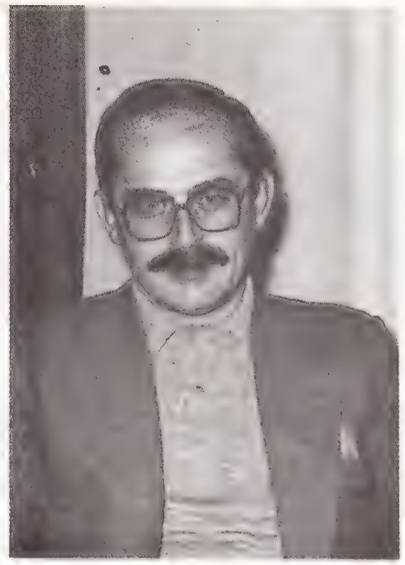

Yılmaz Büyükerşen: Kalıyor

Halen Karadeniz Üniversitesi Rektörü olan Prof. Gürüz, hiç kuşkusuz son yıllarda üniversite çevrelerinde en hızlı yükselen yıldız unvanına layıktı. Hocası olan Prof. Tarık Somer'e "pencereden atla dese atlayacak kadar" bağlı olduğu söyleniyordu. ODTÜ'de Enstitü başkanı olarak başladığı yöneticilik yaşamında kısa zamanda Dekanlık, Rektör yardımcılığı gibi noktalara ulaşmış, yine çok kısa bir zaman sonra da rektörlük mertebesine erişerek "Türkiye'nin en genç rektörü" unvanını almıştı. Karadeniz Üniversitesi'ne türbanlıları sokmama konusundaki kararlılığıyla göz dolduran Prof. Gürüz, televizyon haberlerinde "Çağdaş bir üniversite, müteşebbis gibi olmalı" diyerek Özal'ın da gözüne girmişti.

YÖK'ün "4 puanlıkları" arasında Doğramacı'nın kalesi Hacettepe'yi canla başla savunan Prof. Yüksel Bozer de vardı. Bir başka "liberal yıldız" ise Eskişehir'de doğmuştu. Anadolu Üniversitesi Rektörü Prof. Yılmaz Büyükerşen'in görevde kalacağına da kesin gözüyle bakılıyordu.

"Liste savaşı"nda kulisin en güçlü yeni isimleri arasındaki bir başka liberal ise SBF Dekanı Prof. Dr. Necdet Serin'di. Her ne kadar Mülkiye, YÖK operasyonundan en büyük yarayı almış, fakülte olmuşsa da, Prof. Serin üniversite senatosunda yer yer Prof. Somer'e karşı tavır almasıyla kendini üniversiteye sevdirmeyi başarmıştı. Uluslararası ilişkiler kürsüsünden bir öğretim üyesinin deyimiyle "ehven-i şer"di. Bir YÖK üyesine göre ise "Ankara Üniversitesi Rektörlüğü için üzerinde az-çok bir ittifak oluşmuş durumda"ydı.

Ancak Ankara Üniversitesi Rektörlüğü için kolları sıvayanların sayısı hiç de az sayılmazdı. Tıp kökenlilerin rektör olma geleneğini anımsatanlar Prof. Ayhan Çavdar'ın üzerinde dururlarken, Mülkiye'den Ekonomi Profesörü Latif Çakıcı'nın son dönemde Siyasal Bilgiler kökenli bakanlara yaptığı ziyaretler "işi bağladı" diye değerlendiriliyordu.

Kim belirler? ODTÜ, "kulisi bol" kampüsler arasındaydı. Önce üniversitenin sevilen Mimarlık Dekanı Rüştü Yüce'nin adı geçtiyse de Prof. Yüce'nin YÖK'e arazi satışında Gönlübol'a nasıl muhalefet ettiğini anımsayanlar bu atamaya pek ihtimal vermediler. Ankara Hukuk'tan Anayasa Profesörü Ergun Özbudun da hem "ANAP ile iyi ilişkiler içinde ve hem de Feyzioğlu çizgisinde" idi ve özel sohbetlerde ODTÜ rektörlüğü için adının geçtiği söylenince "Teklif ederlerse reddetmem" diyordu. ODTÜ'nün Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof. Altay Birand'ın ise hem okul içinden bir isim olması, hem de güçlü dostluk ilişkileri ile ciddi bir aday olduğu söyleniyordu. Bu arada "YÖK'ün yıldız çocuğu" Prof. Kemal Gürüz'ün de Karadeniz Üniversitesi Rektörlüğü'nden istifa ederse ODTÜ'ye rektör atanmasının mümkün olabileceğine dikkat çekiliyordu.

YÖK'te kulisleri yakından izleyenler sivri isimlerin temizlenmesi dışında "rektörler operasyonu"nun fazla geniş tutulmayacağı inancındaydılar. Evren'e sunulacak 4'er aday arasında "doğal aday" olarak yer alan mevcut rektörlerin çoğunun yeniden seçim için şanslı oldukları fısıldanıyordu. Tecrübeli bir YÖK üyesi açıkça "Mevcut rektörlerin tayininin YÖK'ün iradesi dışında olduğunu bilmenizi isterim" dedi. Çünkü "Evren kendilerini bir bir tanıyor ve izliyor"du. Bu nedenle Köşk'te genel bir eğilim oluşmuş durumdaydı. Olsa olsa Doğu'daki bazı rektörler Batı'ya kaydırılarak "taltif edilebilirler"di.

Elbet son karar Çankaya'nındı. Ama, Prof. Doğramacı'yı tanıyanlar onun, işi hiç şansa bırakmayacak kadar mahir kulisçi olduğunu anımsatıyorlardı.

Nitekim, geçen hafta **Nokta**'nın konuştuğu bir YÖK üyesi hafta sonuna doğru yapılan Doğramacı-Evren Görüşmesine "Hoca"nın 232 adaylık listeyle gittiğini, dolayısıyla 25 YÖK üyesinin günler boyu "4 puan", "3 puan" diye çabalamalarının göstermelik bir oyundan ileri gitmediğini biraz da kırkınlıkla söylüyordu●

Filistinli öğrenciler: Polise göre köstebek, hâkime göre suçsuz

ADALET / BİR BERAATİN ÖYKÜSÜ

Polis zoruyla köstebeklik

"Abu Nidal'in cellatları, köstebekler" diye tanıtılan Filistinli öğrenciler, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde beraat ederlerken, savcılık ve emniyet onlar hakkındaki kanaatlerinden vazgeçmiyor.

"Halen tutuklu olan... sanıkların... beraatlerine... derhal tahliyelerine... pasaportlarının geri verilmesine..." diye oybirliğiyle alınan heyet kararını 7 Temmuz 1987 tarihli duruşmada açıklıyordu Devlet Güvenlik Mahkemesi Başkanı Hâkim Ekrem Çelenk. Mahkeme aylardır yoğun bir incelemeyle yürüttüğü "Köstebekler Davası" adı verilen davada alınlarına aylar önce katil damgası vurulmuş Filistinli gençlere "Suçsuzsunuz!" diyordu.

Ürdün Büyükelçiliği 1. Kâtibi Ziad J. Sati'yi 24.7.1985 tarihinde öldürdükleri, Ürdünlü öğrenci Rafet Şaban'ı ise öldürmeye kalkıştıkları iddiasıyla Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanan dört Filistinli öğrenci, Naif el-Nadi, Bassem Lütfü Fayez el-Ahmed, Nader Hassanen Haboush ve Sami Washah için adaletin ilk aşaması yerini bulmuştu. Olayı başından beri büyük bir titizlikle izleyen Filistin Kurtuluş Örgütü Türkiye Temsilcisi Ebu Firas, "Yaşasın Türk adaleti" diyor ve dört öğrencinin derhal tahliye edileceklerine dair inancını bildiriyordu.

Kanaatler muhtelif. Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin savcılık yetkilileri DGM'nin verdiği beraat kararının Filistinli öğrencilerin suçsuz olduklarını göstermediği görüşünde diretiyor, temyiz yoluyla davanın Yargıtay'da inceleneceğini belirtiyor ve üstelik pasaportlarını da iade etmiyorlardı. Polisteki "kanaat"ta değişmemişti. Mahkeme, sanıkların derhal tahliyesine karar vermesinden sonra, polis, sanıkları yeniden gözaltına alıyordu.

Sanık avukatlarına göre, Filistinli öğrencilerin yaşadığı dramatik süreç, "polisin ille de bir suçlu bulmuş olmak" çabasıyla sınırlı değildi. Avukat Veli Devecioğlu, olan biten konusunda savunmasında özetle şu değerlendirmeyi yapıyordu: "Olay, CIA, MOSSAD ve MİT'in bir senaryosudur. Amaçlar arasında Türkiye'deki Filistin Kurtuluş Örgütü Temsilciliği'ni kapatma çabaları vardır. Elde hiçbir kanıt yok, yalnızca yakalanan Filistinli öğrencilerin işkence altında alınan çelişkili ifadeleri var. Hatta daha da ileri gidilmiş, ilk kez bu olayda çaresizlikten tanıklara da işkence yapılmıştır."

Madalyonun iki yüzü. Emniyet yetkililerine göre her şey çok açıktı. Ziad J. Sati'yi Abu Nidal adlı örgütün üyelerinden Filistin uyruklu Abdul Selam El Haj öldürmüş ve İstanbul üzerinden Fransa'ya kaçmıştı. Olayda kendisine Bassem Lütfü Fayez el-Ahmed, gözcülük yaparak, Naif el-Nadi istihbarat toplayarak, Sami Washah plan yaparak, Rafet Şaban yataklık yaparak, Hilmi Musa kaçtığı otomobili kullanarak, Nader Haboush ise olayda kullanılan silahı Antakya'dan getirerek yardım etmişlerdi. Polise göre, her şey çok açık ve netti. Yakalanan Filistinli öğrenciler Abu Nidal'in cellatlarıydı. Bu davaya sanıkların Rafet Şaban'ı öldürmeye teşebbüs ettikleri davası da eklenmişti.

Polisin böylesine "net," kendilerine göre apaçık ortaya koyduğu olayda Devlet Güvenlik Mahkemesi nasıl olmuştu da beraat kararı verebilmişti? Madalyonun diğer yüzünü, olayı büyük bir titizlikle inceleyen DGM Başkanı Ekrem Çelenk ve yardımcıları Enver Erdal ile İlyas Akkaşoğlu'ndan oluşan heyet çevirmişti.

Devlet Güvenlik Mahkemesi yaptığı keşiflerle olayı aydınlatmaya çalışırken büyük bir karmaşayla karşılaşıyordu. Sati'nin öldürüldüğü bölge ölçülüp biçiliyor, katilin nereden ve nasıl kaçtığı öğrenilmeye çalışılıyor, tanıkların ifadelerine başvuruluyor, ancak tezatlarla karşılaşılıyordu. Kimine göre otomobille, kimine göre de yürüyerek kaçmıştı katil. Üstelik kesin bir dille "İşte buradan kaçtı" denilen yerler de birbirinden çok ayrıydı. Mahkemede dinlenen onlarca tanık, karşılarına çıkartılan sanıkları görmediklerini belirtiyorlardı.

Heyet, bu kez cinayette kullanıldığı bildirilen silahın bulunduğu bölge olan Kurtuluş Parkı'nın Sıhhiye'ye bakan yakasında keşif yapıyordu. Silahı belediye işçileri bir ağacın çevresini kazarlarken bulmuşlardı. Olayda kullanıldığı iddia edilen tabanca, makarna torbası içinde toprağa gömülü olarak bulunmuştu. Bulunduğu bölge özellikle yaz aylarında vatandaşların günlerini geçirdikleri Kurtuluş Parkı'nın en kalabalık yakasına düşüyordu. Olay da yaz aylarının birinde gerçekleşmemiş miydi? Ancak silah aylar sonra topraktan çıkartılmış ve çıkarıldığı zaman da hiçbir yerinin pas tutmamış olduğu, pırıl pırıl durumda olduğu görülmüştü. Üstelik o anda belediye işçilerinin o ağacın altını kazmalarına bir gerek de yoktu. Ayrıca, keşif raporuna göre "ikrar ile tespit edildiği söylenen yer ile tanıkların bulduk diye gösterdikleri yer birbirlerinden 200 metre farklıydı." İşte bu keşif de heyetin aklını karıştırmıştı. Nedenlere yanıt aranıyordu. Katil silahı neden olay bölgesinde bir yere atmamış da zahmete katlanıp Ankara'nın en işlek bölgesinde toprağa gömmüştü? Neden aylarca toprak altında kalmış olan silah pırıl pırıl çıkmıştı? Nedenler çoğalıyor, mahkeme heyeti bütün bunlara yanıt bulamayınca tek kanıt olarak sanıkların polisteki ifadeleriyle baş başa kalıyordu. Polisteki ifadeler suçlu olduklarını gösteriyordu. Ancak avukatların uğraşları sonucu sanıklara işkence yapıldığına ilişkin doktor raporları dava dosyasında yer alıyordu. Hatta bazı sanıklar poliste kendilerine baskı yapıldığını dile getiriyorlardı.

Dosya tamamlanmış ancak hiçbir geçerli kanıt bulunamamıştı. Devlet Güvenlik Mahkemesi de kararını beraat olarak açıklamıştı. Öğrenciler gerçi beraat etmişlerdi ama onların suçluluğunda direnen Savcılığın mı yoksa beraat kararı veren mahkeme heyetinin mi haklı olduğunu Yargıtay belirleyecekti ●

FKÖ Türkiye Temsilcisi Ebu Firas: "Yaşasın Türk adaleti"

Yalnız 👂 = %17

👁 + 👂 = %87

Görme ve işitme duygularını birleştirmenin gücü ortada.

LİESEGANG ve **ELMO** SLAYT, TEPEGÖZ, EPİSKOP, MİKROFİLM cihazlarıyla bu güçten faydalanın. Konferanslarınızı daha çekici, daha akılda kalıcı hale getirin. Seminerlerde, eğitimde, bütün karanlık ve aydınlık mekânlarda, **LİESEGANG** ve **ELMO,** İŞİTSEL ve GÖRSEL alanda dünya'nın en ileri teknolojisini sunar.

Yalnız makine ile değil, mühendislik, teknik hizmet, garanti ve servis konularında da hizmet veriyoruz.

LİESEGANG ve **ELMO**
Türkiye mümessili.

VECİHİ EROLTU

İTHALAT VE DAHİLİ TİCARET
Mimar Vedat Cad. No: 34
34420 Sirkeci - İstanbul
Tel.: (90 - 1) 527 55 90
Teleks: 22 196 olop tr.

Titreyen Donkişotlar

DYP'lilerin "satın alınan adam" şeklinde nitelendirdiği, "Demirel'in Gerçek Yüzü" isimli kitabın yazarı Acar Tuncer **Nokta***'nın sorularını yanıtladı.*

Nokta: Süleyman Demirel'le AP bünyesinde birlikte çalışmaya ne zaman başladınız ve ne kadar sürdürdünüz?

Tuncer: 16 yıllık bir beraberliğimiz vardır. Osman Kibar Bey vasıtasıyla tanışmıştık. Maalesef bu bir kadersizlik olmuş. Tabii bunu zamanla anladık. Demirel uzun koşan bir siyasetçidir. Maratoncudur. Bazı noksan taraflarını ve zaaflarını karşısındakine hissettirmek gibi bir kabiliyete de sahiptir. Biz onun için uzun yıllar ondaki bu pratik "köylü çocuğu" zekâsının içinde yatan dünyayı keşfedemedik. Bizim hatamız budur. Birçok arkadaş aynı hüsran noktasına gelmiştir, fakat siyasi ikbalini kaybetme endişesiyle kendisiyle direkt olarak mücadeleye girememiştir. Talihi de budur. Mesela pırıl pırıl bir insan olan Kâmran İnan için yapmadığını bırakmamıştır. Adamcağız politikadan, insanlardan tiksinecek hale gelmiştir. Bizi zaman zaman birçok arkadaşımızla küstürmüştür.

Nokta: Demirel ile yollarınızın ayrılmasının sebebi nedir?

Tuncer: Tabiatındaki kusurları keşfettik. "Artık seni sırtımızda taşıyamayız. Senden ayrılıyoruz" diye mertçe beyan ettik. Örnekleri açıktır: Demirel yalanı ihtiyat haline getirmiştir. Politikada gayeye giden her yolu meşru sayan bir sistemin üzerine kendi nizamını oturtmuştur. Demirel egoisttir. Benden sonrası tufan diyen ve kendisinin mevcut olmadığı hiçbir dönemde demokrasinin de olmayacağı kanısına varan bir noktadadır. Demirel vefasızdır. Vefayı cezalandırmıştır. Kendisine dost olan arkadaşlarını daima itmiştir. Öte yandan ihaneti mükâfatlandırmıştır. Ne kadar kendisine söven, sayan adam varsa ne kadar kendisinin aile mahremiyetine dil uzatanlar varsa onları yanı başına almıştır.

Nokta: Gazeteniz Ocak'ta önceleri Demirel'i destekleyen bir çizginiz vardı. Yılların ardından Demirel, AP ve yeni kurulan DYP hakkında neler düşünüyorsunuz?

Tuncer: Demirel ve AP birbirine karıştırılmamalıdır. AP büyük bir fikri sürükleyip getirmiştir.

Demirel bir fikri istismar ederek, o fikrin şemsiyesi altında hiçbir muktesebatı olmadan talihin gülmesi neticesi ve köylü kurnazlığını burada ön plana alarak pratik zekâsıyla ve kendine has Makyavelist usulleriyle işini götürmüştür. Demirel ile AP felsefesini birbirinden ayırmak lazımdır. Birisi felsefedir. Diğeri hezeyandır. Yani birisi fikirdir, diğeri hiçbir şey değildir. Zamanla Demirel'in AP'yi kullandığı fikri bizde gelişmiştir. Ama politikada ne hazin bir cilve ki DP hareketini başlatan ve hareketi en ağır şekilde meydanlarda sürdüren Demirel'e ağız dolusu küfürler yağdıran bu arkadaşlarla bugün DYP inisiyatif kurmuştur.

DYP bir reaksiyon partisidir. Demirel ve arkadaşlarıyla birlikte DYP'nin fanatik kadrosu çıldırmış gibi dört dönüyorlar. Hakaret, tezvir onlarda. Lisanen saldırı ve iftira onlarda. 20. asrın sonunda Anadolu'da titreyen bu Donkişotlar, roman Donkişot'un çeyrek zekâsına sahip olmadıklarını çirkin ve kısır politikalarıyla ortaya koymuşlardır ve halen koyuyorlar. DYP mitolojik bir pansiyondur. Birtakım büyük hayalleri, ihtirasları olan insanların bulundukları metruk bir evdir. Bu terk edilecektir.

Demirel: "O, kim para verirse ona yazar"

Nokta: Kitabınızda "Demirel hasımlarına karşı mücadelede beni kullanmıştır" diyorsunuz ve Demirel'i parti içinde "tek şef", tek adam olmakla suçluyorsunuz...

Tuncer: Demirel AP'yi bir Demirel holding haline getirmeye çalışmıştır. AP, TBMM'nin tamamını, teşkilatın tamamını da kullanmıştır. Demirel bu konuda usta bir makyajcıdır. Hadiseleri kendisine göre değiştirmesini çok iyi bilir. Beni kullanmıştır demekle, yalnız beni değil temas ettiği, dost olduğu kişilerin hepsini kullanmıştır demek istedim. Parti içi demokrasiyi kabul etmez, farklı düşüncelere tahammül edemez. Öyleki kendisine karşı olanları her zaman parçalayıp bölmek suretiyle imha etmiştir. Bu taktikleri çok iyi bilip uygulamıştır. Bugün de uyguluyor.

Nokta: Sizin deyiminizle "Demirel ve hempaları" bugün neyin kavgasını yapıyorlar? Demirel'in siyasi geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Tuncer: Bugün Demirel'in neyin kavgasını yaptığını bilmeyen yoktur. Demirel kendi kavgasını yapmaktadır. Diğerleri piyondur, mankendir,figürandır. Piyonlardan bir heyet kurmuştur.

Nokta: Son kitabınız "Belgeler ve Olaylarla Demirel'in Gerçek Yüzü" kaç adet basıldı ve ne kadar gelir elde ettiniz?

Tuncer: 11 bin adet basıldı. Ben kitap yazarken maddi gelir elde etmeyi ilk amaç olarak hiçbir zaman düşünmedim. Kitap yazarken memleketime hizmet etmeyi, müdafaa ettiğim fikriyatı ayakta tutmayı daima düşündüm. Yayınevi bize aittir. Bugüne kadar 200 kadar kitap yazdım. Yine de burası ticari bir kurumdur. Yapılan her hizmetin bir bedeli vardır. Ben de bunun karşılığını elbette almak durumundayım.

Nokta: Kitabınız DYP çevrelerinde büyük tepkiyle karşılandı. ANAP'lılar ise memnuniyetle karşıladılar. Kitabı, Özal'ın isteği üzerine mi yazdınız? Ayrıca Cindoruk, "Kitabı yazanın bu işi parayla yaptığı ve meddah olduğu anlaşılıyor" dedi. Kitabı maddi çıkar karşılığı yazdığınız iddia edildi?

Acar Tuncer: "AP bir felsefe, Demirel ise hezeyandır"

Tuncer: Cindoruk bir rüzgâr gülüdür. Değiştirmediği parti kalmamıştır. Bu nedenle kendisini ciddiye almayı abesle iştigal sayıyorum. Cindoruk Türkçe bilmediği için bu tarz bir beyanda bulunmuştur. Meddah methedici demektir. Burada methedici bir yön olmadığına göre meddah olmadığım ortadadır. Demirel'e şu soruları sormak gerekir: Çok büyük bir kitleyi 80 yılından beri Ankara'da oturtuyor. Şerefli arkadaşlarımı tenzih ederim. Ama bunların çok büyük masrafları vardır. Bunlar nasıl karşılanmaktadır? Devr-i iktidarlarında İstanbul'a adamlarını gönderip iş çevrelerinden çek ve bavulla para toplatmıştır. DYP'yi nasıl ve hangi yöntemle ayakta tutmaktadır? Onlar önce eteklerindeki taşı döksünler, onun hesabını versinler, ondan sonra başkalarından hesap sorsunlar. Öte yandan açıkçası, ben ANAP'tan hiç para almadım. Ama bol miktarda kitap satın aldılar elbette. Satışlarımız tahminlerin çok üstünde oldu. Keşke 100 bin bassaymışız. Ve Özal'la şahsi dostluğumuzun hiçbir alakası yoktur. Bu kitabı tamamen davamız için yazdım.

Nokta: Bildiğiniz her şeyi yazdınız mı?

Tuncer: Hayır. Her şeyi yazmadım. Türkiye politikasını,mihrakını yerinden oynatacak belgelere sahibim. Bunları da ileride açıklamayı düşünüyorum. Demirel çok tedirgin oldu. Korkuyor. "Bizim için kim daha fazla para verirse ona kitap yazar" diyor. Bizim böyle bir tavrımız yoktur. Biz fikri bir misyonu götürüyoruz. Onun gibi paraşütle tepeden inmedik. Benim AP'de milyonlarca lira alacağım kalmıştır. Yargıtay kararları vardır, icra takipleri vardır. Demirel kendisine karşı çıktığım ve cephe aldığım için özellikle bu paraların ödenmemesi gayreti içinde olmuştur. Biz de bu paraları Demirel'in öfkesine nazire olarak kendisine bağışlamış bulunuyoruz.

Nokta: Demirel ile birlikte çalışırken "Tek Çare Demirel" diye bir kitap yazmıştınız. O kitabı yazmanızı Demirel istemişti. Bu iki kitap arasındaki belirgin farklılıklar nelerdir?

Tuncer: Hadiseleri yaşanan zamanın içinde mütaala etmek lazımdır. Yani hadiseler tevali eder ve yürür. Zamanla birlikte fikirlerle yürür. Fikirler zamanın şartlarına intibak etmek zorundadır. Biz zamanın şartlarına intibak ettik, ama kökümüz aynı. Türkiye'de çok şeyler değişti. Türkiye 12 Eylül hareketiyle bölünmekten,çökmekten kurtarılmış bir ülkedir. Türkiye yeniden inşa edilmektedir. Yeni partiler, yeni simalar ortaya çıkmıştır. Politika bir kabristan kurmak meselesi değildir.

Nokta: Demirel'in gerçek yüzünü anlamanız oldukça uzun sürmüş. Bu tecrübenin ardından, Özal'ın da, geçmişte Demirel'in yaptığını söylediğiniz biçimde hatalarını görüyor musunuz?

Tuncer: Özal için değerlendirmemiz bellidir: Bugün sağın tek lideri Turgut Özal'dır. O Türkiye'nin umududur. Bu şansı birtakım habis unsurlara telef ettirmemek lazımdır. Ama şurası da muhakkak ki, hiç kimse hatadan münezzeh değildir. Herkesin hatası vardır. Ama bir sevgi ve muhabbet devam ettiği sürece insanlar hataları ikinci planda görmüşlerdir. Destek verdiğimiz bir partide de hatalar olabilir. Ama destek vermemiz çok daha önemliyse, eğer o parti memleketimiz için en hayırlı parti ise hataları "kol kırılır, yen içinde kalır" esprisiyle karşılıklı konuşarak halletme en doğru yoldur

Ahmet KÖKÇÜ

BİR PANİK

Şehir suyu mavi mavi akınca...

Yıllardır sakin ve renksiz bir şekilde akmaya çalışan İstanbul'un şehir suyuna bir şeyler oldu. Geçtiğimiz perşembe günü öğleden sonra Kabataş ve Fındıklı semtlerinde musluklarını açanlar, sularının bildiğimiz mavi renkte aktığını görünce şaşkına döndüler.

İstanbul halkı, heyecan ihtiyacını tatmin etmek için bundan iyi malzeme bulamazdı. Haberin cuma günü bir gazetede yayınlanmasından hemen sonra inanılmayacak bir telefon trafiği başladı. Paniği, ne

Dalan: Sular gözleri gibi mavi!

olayın Kabataş ve Fındıklı'yla sınırlı olduğunun belirtilmesi, ne de Dalan'ın 13.00 haberlerinde çok sınırlı bir bölgede sulara hiçbir tehlikesi bulunmayan gıda boyasının karıştığını açıklaması önleyebildi. Telefonlarda Dalan'ın açıklamasından hiç söz edilmezken, TRT'nin 15.00 haberlerinde suyun kullanılmaması konusunda kesin bir uyarıda bulunduğu duyuruldu. Böyle bir duyuru kesinlikle yapılmamıştı oysa. Cuma günü saat 16.00 civarında halk kararını vermişti. Teröristlerin zehir attığı şehir suyu içilmemeli, yıkanmada ve temizlikte kullanılmamalıydı. Hatta bu suyla tahret bile alınmamalıydı.

Paniğin bakkallar açısından bilançosu ise gayet olumluydu. Saat 16.30 civarında birçok bakkalda tek bir şişe suyu bile kalmamıştı.

BİR PORTRE

İdris Küçükömer

Geçtiğimiz hafta içinde ölen ekonomi düşünürü Prof. Dr. İdris Küçükömer hakkında basınımızda onun aydın nitelikleri üzerinde duruluyor, ekonomi bilgisinde sürekli derinleşmiş olmasının yanı sıra toplumla bağlarını kendini eleştiren bir pratik içinde kurabilmiş olması vurgulanıyordu.

1925'te Giresun'da doğmuş olan İdris Küçükömer, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirmiş ve 1957'de aynı fakültede doçent olmuştu. 1965'te profesörlüğü fakülte kurulu tarafından önerilen Küçükömer'in bu akademik aşaması üniversite senatosutarafındanonaylanmamıştı. 1982'de ise 1402'ye göre kıyıma uğruyor ve üniversiteden uzaklaştırılıyordu.

İdris Küçükömer çeşitli eserlerinde Ortodoks Marksizmin azgelişmiş ülkelere ve özellikle Türkiye'ye uygulanmasındaki yanılgılar üzerindeki düşünceleriyle içinde bulunduğu sol akımlarla da çatışmış ve özellikle 'Düzenin Yabancılaşması' adlı eseri zamanında büyük gürültü koparmıştı.

İdris Küçükömer'in ölümüyle Türkiye gerçek aydınlarından birini yitirirken, düşünce mücadelesi içinde geçmiş olan yaşamı Türk aydınları için aşağıdaki dizelerin bir nakarat teşkil edip edemeyeceği sorusunu akla getiriyordu:

"Öldü İdris profesörlüğünü aldı miri

Kaldı ona çektirenlere hayalarıyla kiri."

HAFTANIN İNCİLERİ

"Benim cezacımın gardiyanları mahkûmlardan rüşvet alamayacaklardır."

Sakıp Sabancı

"O zaman başkaydı bu zaman başka. Üstelik her halin kendine has bir değerlendirmesi vardır."

Süleyman Demirel 1987

BASINDAN YORUMLAR

Bizler koyun muyuz?

Artık fazla ayıp olmaya başlamadı mı? Bu defa da Yüksek Seçim Kurulu'nun talimatı gereği hepimiz 12 Temmuz 1987 Pazar günü akşam saat 19.00'a kadar evlerimizde mahpus kalacakmışız. Çünkü o gün görevliler, kapı kapı dolaşıp kimler seçmen kütüğüne yazılacak, kimler yazılmayacak onu tespit edecekmiş. Ve bu şekilde düzenlenen "seçmen listeleri", daha sonra, yani 6 Eylül 1987 günü yapılacak "halkoylaması" sırasında kullanılacakmış.

Neresinden başlarsınız?

Bu Türkiye Cumhuriyeti'ni idare edenler, yıllardan beri, kendi dönemlerinde ülkemizin çok, ama çok ileriye gittiğini söyleyip durmazlar mı?

Bu nasıl ileriye gidiştir ki, hepimizi ikide bir "ağıllara tıkılmış koyunlar" gibi evlere hapsederler ve gerçekten tam anlamıyla "koyun" muamelesi yaparak sayarlar.

Bari bu yapılanda, vatandaşa atfedilecek bir kusur söz konusu olsa, dersiniz ki, "Elbet yasak konacak. Eğer herkes kendine düşeni yapsaydı, kimse vatandaşı evine hapsetmezdi!"

Şimdi hem kendi kusurlarının ceremesini bize çektiriyorlar, hem de hepimize koyun muamelesi yapıyorlar.

Oktay Ekşi 7 Temmuz Hürriyet

İki kayıp

Cemil Meriç'i 13 Haziran'da kaybettik. 5 Temmuz'da da İdris Küçükömer vefat etti. İki ayrı düşünce dünyasının iki "haşarı beyni" olmaktan başka benzerlikleri yoktu. Cemil Meriç, filozofluğa yatkın bir düşünürdü, Marksizm'den İslam ağırlıklı bir geleneğe yönelmişti.

İdris Küçükömer akademisyen bir iktisatçıydı ama onun da beyni soru işaretleriyle ve kendi cephesine karşı "haşarılık"larla doluydu. Marksist'ti, sağa yönelmemiş ama sağın savunduğu bazı değerlere sahip çıkmıştı, Kemal Tahir gibi...

Cemil Meriç Hoca'nın bana göre en değerli yönü, şaşılacak çaptaki büyük bilgi birikiminden çok, "kalıpları kıran" ve "serazat" bir düşünmeye sahip olmasıydı.

İdris Küçükömer, biz Hukuk Fakültesi'nin ilk sınıfındayken kısa bir süre iktisat dersi vermişti. Düşünce hayatının delikanlılık döneminde, fakülte kürsüsünden konuşurken, "haşarı" bir beynin sloganlarını savuruyordu.

Düşünce slogandan değerliyse, "haşarı beyinler"e sahip çıkmak da toplumun görevi olmalı...

İşte kendileri gittiler, eserleri, tezleri kültür dünyamıza maloldu.

Taha Akyol 7 Temmuz Tercüman

BİR YORGUNLUK

Uçaklarda "metal yorgunluğu"

Son haftalarda uçak arızalarındaki artışa İran Başbakanı Musavi'yi taşıyan uçağın yaptığı arıza da eklenince DC-9'ların güvenilir olup olmadıkları tartışması başladı. Uzmanlar bu tür uçaklarda "metal yorgunluğu" olduğunu yani imal tarihinden bu yana uçuş saat limitlerini aştıklarını söylüyorlar. THY Müdürü Yılmaz Oral ise hafta sonları iki yüzün üstünde çıkış yaptıklarını ve dört beş arızanın normal olduğunu savunuyor. Oral'ın normal dediği arızalar da genellikle kapı ve hidrolik sistemle ilgili.

KISA... KISA...

• **Bu yılın ilk 6 ayında meydana gel**en trafik kazalarının geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 50 fazla olduğu açıklandı. Bu dönemde sadece İstanbul'da 212 kişi öldü ve 4 bin 78 kişi de yaralandı. Trafik kazalarında her yıl ortalama 5 bin kişi ölüyor.

BİR FOTOĞRAF

Türkiye'nin Avrupalılaşma yolunda attığı hızlı adımlar bereketli rahmetlerle destekleniyor ve İstanbul'umuz Avrupa'nın mutena kentlerinden Venedik ile boy ölçüşmeye hazırlanıyor. Birinci yağmur felaketinde tam bir terk edilmişlik görüntüsünün hakim olduğu İstanbul'da ikinci yağmur felaketinde de yetkililerin istikrarlı davrandıkları gözlendi. Yine trafik felç oldu, yine evleri su bastı yine ölenler oldu ve geriye bu unutulmaz hatıra fotoğrafı kaldı. Yer Dalan'ın İstanbul'unun Alibeyköy'ü. Zaman 20. yüzyılın son çeyreğinin ikinci yarısının temmuz ayı.

MİLLİYET

• **PTT'de paralı danışma servisi de** hizmete girdi. Telefon aboneleri dilekçe verdikleri takdirde kentler ve uluslararası görüşmelerin tarih, saat ve ücretinin ayrıntılarını faturalarında görebilecekler.

BASRA KÖRFEZİ / SON GERGİNLİK

Süperlerin Körfez şovu

Dikkatlerini Basra Körfezi'ne yoğunlaştıran 3 süper devletin esas amaçları, İran'la çatışmaktan çok birbirlerine karşı üstünlük sağlamak istemeleri. Bu arada, uzmanlar, Körfez'de çatışma çıksa bile en azından uzun vadede, bir ABD-İran ittifakının sürpriz olmayacağını söylüyorlar.

Petrol depolarındaki "yangınlar" Körfez'in olağan manzarasını oluşturuyor

Dünya kamuoyu, daha önceden defalarca izlemiş olduğu senaryoyu bir kez daha seyretmeye hazırlanıyor gibiydi. ABD, bu kez Körfez'e müdahaleye kararlı görünüyordu. Bunun için, Kuveyt'ten kiraladığı tankerleri ABD'li kaptanlar ve savaş gemileri eşliğinde Körfez'e yollamıştı. Sovyetler, bir yandan ABD tarafından savunulan Körfez'de gemilerin güvenlik içinde seyretmeleri fikrini desteklerken, diğer taraftan ABD'ye gemilerini çekme çağrısında bulunuyordu. Çin ise, Körfez'de seyreden tankerleri kolayca avlayabilecek kapasitedeki "İpekböceği" füzelerini İran'a satarak, senaryodaki üçüncü aktör olmuştu. Kısacası, süperlerin çıkarlarının çakıştığı nokta, bu kez Basra Körfezi olmuş, dünya kamuoyunun dikkati bir anda bölgedeki gelişmelere çevrilmişti. Peki acaba askerlerin bölgedeki beklentileri ya da esas hedefleri nelerdi? İşi nasıl bu safhaya getirmişlerdi?

ABD'nin vazgeçemediği ülke: İran. Şah döneminde İran-ABD ilişkilerinin ne kadar sıkı fıkı olduğu biliniyordu. İslam Devrimi'nden sonra ABD, İran'ın elinden uçmasını bir türlü hazmedememiş, Humeyni iktidarını yıpratmak için yeni politikalar denemeye başlamıştı. Tam bu anda dönemin Dışişleri Bakanı Henri Kissinger'ın stratejisi imdada yetişmişti. Hedef, bölgedeki ülkeleri mümkün olduğunca birbirine düşürmek ve ABD'ye müdahale olanakları sağlayacak uzun süreli savaşları körüklemekti. Bu yeni politika bir yere kadar başarılı olmuş, ama öte yandan İran-Irak Savaşı, Tahran'da ABD aleyhtarlığını pekiştirmişti. Bu kez, silah tüccarları ve İsrail lobisi, savaşta yıpranan ve bölgede yalnız kalan İran'ı yeniden kazanmak için ABD yönetimini ikna etmeyi başarıyor,sonuçta ünlü İran'a silah satı-

ABD savaş gemileri Körfez'de daha önceden de gözdağı vermişti

Doktor Henri Kissinger'a göre Körfez'de ABD'nin esas hedefi Sovyetler

Gorbaçov aktif dış politikası, Sovyetler'in Körfez'e ağırlığını koymasına yol açtı

şı gerçekleşiyordu. Irangate skandalının patlak vermesiyle birlikte Amerika, bölgede ve özellikle Arap âlemi nezdinde inanılırlığını ve itibarını önemli ölçüde yitiriyordu. Sonuç olarak, ABD, İran olayında, yenilginin ve başarısızlığın kompleksleriyle doluydu. ABD eski dışişleri bakanı Kissinger İngiltere'de yayınlanan Arap "El Mecelle" dergisine yazdığı makalede, "Şah'ın düşmesinden sonra İran, sürekli olarak ABD siyasetçilerinin kâbusu olmuştur" derken sözünü ettiği işte bu başarısızlıklar ve hayal kırıklıkları dizisiydi.

Ortadoğu'da Sovyet dinamizmi. Sovyetler Birliği, Gorbaçov'un işbaşına gelmesiyle beraber, bölgede aktif bir diplomasi izlemeye koyulmuştu. Yeni dış politika, Körfez ülkeleriyle diplomatik ilişkiler, Mısır'la ilişkilerin yeniden düzenlenmesi ve Filistin örgütlerini barıştırma gibi geniş bir alanı kapsıyordu. Daha da önemlisi, Sovyet diplomasisi, tarihinde ilk kez Körfez petrollerine "alıcı" bekçi gözüyle bakıyor, bunu da 1984 yılında Avrupa'daki bir uluslararası toplantıda bütün dünyaya duyuruyordu. Moskova, ABD'nin bölgede itibar kaybettiği bir anda Körfez'e inecek ve son günlerde bölge ısınırken Körfez'in güvenliği konusunda yaptığı açıklamalarda işi ciddiye aldığını gösterecekti. Aslında Sovyetler, bölgeye daha önceden girebilirdi, ama bir Arap diplomatın ifadesiyle, "bu işi, Amerika'nın bölgedeki cesedinin üzerinden atlayarak yapmanın tadı başkaydı."

İpekböcekleriyle gelen hareketlilik. İran'ın Çin malı 80 km menzilli İpekböceği (silkworm) füzelerini Körfez'e yerleştirmesi ABD'nin büyük tepkisine neden olmuştu. Aslında çoktan beri İran'ın elinde bulunduğu sanılan bu füzelerden, İsrail ve ABD kaynaklarının haberi vardı. Ancak gürültüsünün neden daha önce değil de şimdi kopartıldığı son derece tartışmalı bir konuydu. Kimine göre bunun nedeni, İran'ın, ABD ve İsrail ile olan gizli işbirliğine son vermesiydi. Kimine göre ise, Çin'in, bu füzelerle "Körfez'de ben de varım" demesiyle, ABD, Sovyetler'den sonra Çin'in de bölgeye egemen olmasını içine sindirememişti. Çinli yöneticilerin yalanlamasına karşın, ABD'de yayınlanan "Defense and Foreign Affairs Weekly" dergisi, bu ülkenin, İran'a toplam 1,6 milyar dolarlık silah sattığını, Çinli askeri uzmanların İran Devrim Muhafızlarını eğittiğini ileri sürüyordu.

Amaç üzüm yemek değil. Tanker kiralama rekabeti Körfez'de süperleri karşı karşıya getiren esas nedendi. Kuveyt'ten ilk petrol tankerini Sovyetler Birliği kiralamış, bu durum da ABD yönetiminde şok etkisi yaratmıştı. Kuveyt'in gemi kiralama teklifini aylardır elinde bekleten ABD, birden gaflet uykusundan uyanıyor ve meydanı Sovyetler'e bırakmamak için 11 Kuveyt tankerine birden sahip çıkıyordu. Arkasından, Kuveyt'in benzer teklifi Çin tarafından da kabul görüyordu. Tanker kiralama yarışıyla birlikte, önce Sovyet, sonra ABD yetkilileri Körfez turuna çıkıyordu. Aslında amaç, gemi kiralamak falan değil, düpedüz bölgeye girebilmekti. ABD'li uzmanlar ve yetkililerin ifadeleri de bu varsayımı doğrulayacak nitelikteydi. Kissinger, "ABD'nin maksadı, Sovyetler'in sıcak sulara egemen olmasını önlemektir" derken, Savunma Bakanı Weinberger, bölgedeki Sovyet varlığının artmasının kendilerini mutlu etmeyeceğini söylüyor, ülkenin Birleşmiş Milletler eski temsilcisi Bayan Jean Kirkpatrick ise "Amerika'nın bölgeyi Sovyetler olmadan denetlemesi gerekliliğini" vurguluyordu. Çin'in bölgede aktörlüğe soyunması ise iki tarafı da rahatsız etmişti. ABD'liler "İpekböceği" füzeleri nedeniyle Çin'e olan kızgınlıklarını dile getirirlerken, Sovyetler'in ünlü İzvestia gazetesi, "bölgeye Çin'in girmesine yarayacak bir gedik

Küçük İlanlar...

Apartmanlarda, gecekondularda
yakıt masrafını azaltmak,
duvardan-çatıdan gelen
soğuğu önlemek için

FEPOR®-Styropor

FEPOR ISI YALITIM VE AMBALAJ SANAYİ A.Ş.
Merkez: 2 Tasocağı Cad. Oğuz Sok. Barbaros Han Kat 1 Tel: 172 39 00
Telex: 26455 A/U (80300) Mecidiyeköy/İSTANBUL
Ankara Bürosu: G. Mustafa Kemal Bulvarı 139/A Maltepe Tel: 30 40 82 /
30 74 09 Telex: 44050 Fems

Proktologie (Hemoroid, Fistül)
VARİSLERİN
İNFRAROT, İĞNE
İLE TEDAVİSİ
OPR. DR.
HAYATİ F. KOCAL
Rumeli Cad. Ogan Apt. No: 16 Kat: 2
NİŞANTAŞI TEL: 141 35 89

"suç bizim"
TALİP ŞAHİN'in
sesinden
PLAKÇILARDA

Şükran Belgesi

Sn. Zeki ALASYA - Metin AKPINAR
Sn. Belkıs AKKALE
Sn. Hülya KOÇYİĞİT
Sn. Yüksel UZEL
Sn. Nilüfer YUMLU'ya

Tercan Yatılı İlköğretim Okulu
Gültepe İlkokulu
Şişli Maslak İlkokulu
Ankara Sakalar İlkokulu
Kocataş Barbaros İlkokulu

Kitaplıklarına bulundukları katkılardan dolayı saygılarımızla teşekkür ederiz.

GELİŞİM/ANSA

Adres: Valikonağı Cad. Demir Han.
No: 30/B Kat 1 Nişantaşı/İSTANBUL

açılmamalı'' diye yazıyordu.

Müşteri çok olunca. Körfez'e talip çok olunca, başlangıçta İran'ın aleyhine gibi görünen durum yön değiştirmişti. Hatta İran bile esas rakibini unutmuş gibi görünüyor ve bütün gazabını Kuveyt üzerine dökmeye çalışıyordu. Ayrıca İran, son durumdan yararlanmasını bilmişti. Bazı uluslararası politika uzmanlarına göre, İran şu anda Sovyet-ABD çelişkilerinden yararlanıp, hem bu iki gücü karşı karşıya bırakarak nefes almayı, hem de petrol tesislerine saldırmaması için, iki süper devleti Irak'a baskı yapmaya itmeyi planlıyordu.

ABD-İran ittifakı mümkün mü? Bazı uzmanların görüşüne göre, bölgedeki bütün kızışmaya karşın, muhtemel bir ABD-İran ittifakı en azından uzun vadede hiç de yabana atılacak bir olasılık değildi. Suudi Arabistan yanlısı El Mecelle dergisinin iddiasına göre, İran, ABD'ye son günlerde üs teklif etmişti. Kuveyt Dışişleri'nin de bu durumdan haberi vardı. Fransa'da yayınlanan ve hayli iyi koku almasıyla ünlü Talia Arabia dergisine göre, ABD ile İran arasında İran'ın, Afganistan'da ve bölgede Sovyetler'e karşı mücadele vermesi, Amerika'ya ucuz İran petrolü satması, ABD'nin İran'a silah sağlaması ve İran'ı resmen tanıması temelinde anlaşma yapılmıştı. Kissinger'a göre ise, "Sovyetler İran'ı bölmek, ABD ise birliğini korumak için çalışıyordu". Bu arada, Sovyetler ve Çin de boş durmuyorlar ve diğer ülkeleri soyutlamak için İran'la pazarlıklara devam ediyorlardı.

Bütün bunlardan sonra bölgede çarpışma ya da müdahale olur muydu? Kissinger, ABD çıkarları açısından istenmeyen böyle bir çatışma olabilir dedikten sonra bunun mümkün olduğunca kısa sürmesini diliyordu. Bunun anlamı açıktı. ABD, İran'a ders vererek yola getirmeyi deneyecekti. Ama bütün dengeleri hesaplayıp, ittifak da dahil olmak üzere, elindeki bütün kozları bitirdikten sonra Batılı ve Arap uzmanlar da kısa bir çatışma ve müdahale ihtimalini gözden uzak tutmuyorlar hatta "sımsıcak" bir yaz beklediklerini saklamıyorlardı. Bu arada unutulmaması gereken nokta, Kissinger'ın, Haig'in ve İsrail lobisinin mızrağın sivri ucunun Sovyetler'e batırılmasından yana olmasıydı ●

Panama City'de ABD elçiliğine taşlar ve kırmızı mürekkep şişeleriyle saldıran göstericiler

General Manuel Antonio Noriega

PANAMA / GENERAL NORİEGA

ABD demokrasi isterse

Panama'daki askeri güdümlü hükümetin sonu yaklaştı. Yolsuzlukları ayyuka çıkan General Noriega yerine ABD yanlısı eski başkanlardan Amulfo Arias yönetiminde bir "demokrasiye geçiş" hükümeti düşünülüyor.

Panama halkı demokrasiye geçiş istiyor. Türk basını, haziran ortalarından beri Panama'da gelişen karışıklıkları böyle yorumluyordu. Halbuki Panama halkı ikiye bölünmüştü. Bir yanda muhafazakâr partilerin önderliğinde, sermaye destekli muhalefet hareketi vardı, öte yanda ise ABD'ye karşı anti-emperyalist bir mücadelenin başını çektiğini iddia eden General Manuel Antonio Noriega güdümündeki kukla hükümet ve onun yandaşları.

Bütün bu olaylarda anahtar isim General Noriega'ydı. Panama halkının yarısı için o, ulusal bir kahraman, diğer yarısı içinse bir tirandı. Noriega yanlıları onun birçok şeyi göze alarak Panama'nın ulusal çıkarlarını ABD'ye karşı savunduğunu iddia ediyorlardı. Muhalefet hareketi ise, Noriega'yı türlü yolsuzluklarla, demokratik düzeni sürekli ihlal etmekle suçluyordu. Zaten olaylar da Genelkurmay Başkanı ve Noriega'nın yardımcısı Herrera'nın suçlamalarıyla başlamıştı. Herrera görevden alındıktan sonra elinde Noriega'yı hapse tıkacak kanıtlar olduğunu iddia ediyordu. Bunların arasında Noriega'nın 1984 yılında yapılan seçimlere hile karıştırdığı, ülkenin en ünlü muhalefet liderlerinden Hugo Spadafora'yı öldürttüğü gibi iddialar vardı. Bunun üzerine muhalefet harekete geçiyor, ülke çapında gösteriler düzenleyerek, Noriega'nın istifasını talep ediyordu. Bu taleplere Reagan hükümeti de katılıyor, Amerikan Senatosu General Noriega'nın istifasını ve ülkede demokratikleşme sürecinin başlatılmasını istiyordu.

Noriega kimdir? Amerika Birleşik Devletleri'nin Noriega'ya her zaman kuşkuyla baktığı söylenebilirdi. Halbuki Noriega onu Panama'nın mutlak egemeni durumuna getirecek olan kariyerine ABD desteğinde başlıyordu. Noriega, Amerika'da gördüğü "psikolojik savaş" eğitimi sonrası Panama gizli servisi G-2'nin başına geçiyor, buradaki 10 yıllık görevi sırasında ilerde onu iktidara geçirecek ilişkileri sistemleştiriyordu. 1983 yılında Noriega ordu içindeki diğer hasımlarını altediyor ve sadece Silahlı Kuvvetler'in değil Panama devletinin de

Ancak 2000 yılında tümüyle Panama'nın denetimine geçecek olan ünlü Panama Kanalı, Pasifik ile Atlantik'i birleştiriyor

Eski dostlar şimdi düşman: Noriega ve Diaz Herrera (1984)

başına geliyordu. Ama Noriega güven veren bir profil çizmiyordu. Örneğin Küba yönetimi ile olan yakın ilişkilerine rağmen CIA raporlarında "vazgeçilmez bir istihbarat kaynağı" olarak değerlendiriliyor, buna karşılık ABD Uyuşturucuyla Savaş Ajansı tarafından "mutlaka trafikten çekilmesi gerekli" bir kişi olarak değerlendiriliyordu. Felsefeye, özellikle Doğu felsefesine olan merakıyla tanınan General Noriega kendi çıkarlarından başka hiçbir şeye kolay kolay hizmet etmeyecek bir kişilik olarak gözüküyordu.

Olayların arka planı. Nitekim ABD Senatosu'nun açıklamasından sonra General Noriega ve yandaşlarının anti-emperyalist damarı kabarıyor, ülkedeki hükümet karşıtı gösterilerin arkasında ABD parmağı sezen Noriega yandaşları Büyükelçi Arthur Davis'i suçluyorlardı. Bu kez ülkenin başkenti Panama-City'de yapılan gösteriler farklı nitelik arz ediyordu. "Kahrolsun ABD Senatosu", "Taviz Yok" temmuz ayının başında yapılan ve 15.000'in üstünde hükümet yandaşının katıldığı gösterinin temel sloganları oluyordu. Hükümet, yaptığı açıklamada olayı "kabul edilemez bir içişlerine karışma" olarak değerlendiriyor, ABD Büyükelçisi Arthur Davis'in sınırdışı edilmesine ramak kalıyordu. Bu gösteriler ve bu üslup son yıllarda görülen en sert anti-Amerikan üsluptu. Panama ile ABD arasında geçmişte de büyük gerginlikler olmuştu. 1964'te Panama Kanalı üzerindeki sınırsız ABD denetiminden kaynaklanan gerginlikler kanlı kargaşalıklara sebep olmuş, bu olayların yarattığı kötü ilişkiler ancak 1977 yılında imzalanan ve Panama Kanalı'nın 2000 yılında tümüyle Panama denetimine bırakılmasını öngören anlaşmanın imzalanmasıyla düzelme yoluna girmişti.

Son gelişmeler. Ülkenin popüler dergilerinden Bayano'nun Yazı İşleri Müdürü Efrain Reyes'e göre olayların açıklaması burada yatıyordu. ABD'nin hedeflerinin başında bu anlaşmayı yürürlükten kaldıracak bir yönetimin başa gelmesi yatıyordu. Reyes'e göre Amerika'nın amaçları bununla sınırlı değildi: Nikaragua'daki savaşta Contraları destekleyen bir hükümetin iktidara gelmesi, Orta Amerika'da barışı korumaya yönelik bir ittifak olan "Contadora Grubu"nun sabote edilmesi de ABD yönetiminin hedefleri arasındaydı. Panama'da bugün en korkulan olasılıklardan biri de ABD'nin kargaşalıkları tırmandırmak yoluyla kendisine tanınan müdahale hakkını kullanmaya kalkışabileceğiydi. Bu ilk defa olmayacaktı. Ülke 1903'te bağımsızlığını kazandığından bu yana ABD tam altı kez müdahalede bulunmuştu.

Bu koşullar altında General Noriega yanlısı; anti-Amerikan kampanyanın pek şansı yok gibi gözüküyordu. Bu ayın 4'ünde yapılan bir gösteride muhalefet gücünü göstermiş, yirmi binden fazla kişi "Noriega, sonun yakındır" sloganlarıyla Panama-City sokaklarında saatlerce süren bir gösteri yapmışlardı. Muhalefet sonuna kadar gitmeye kararlı gözüküyordu. Zaten "her şeyin 'gringo'lara ait olduğu bir ülkede" anti-Amerikan eğilimlerin ne geleceği olabilirdi ki? Gerçekten de ABD sadece kanal bölgesindeki 100.000 hektar arazinin mülkiyetini elinde bulundurmakla kalmıyor, ayrıca ülkedeki yabancı sermayenin yüzde 80'ini de denetliyordu. Bu durumda her ne kadar, Amerikan Devletler Örgütü (OAS) Noriega ile dayanışma içinde olduğunu açıklasa da, Küba ve Nikaragua hükümete destek verseler de General Noriega'nın geleceğinin pek parlak olduğu söylenemezdi. Düne kadar Noriega'nın kuklası olarak bilinen Başkan del Valle 'patronu' hakkında tahkikat açılması kararını vermişti bile. ●

"suç bizim"
TALİP ŞAHİN'in sesinden
● PLAKÇILARDA

FOTOĞRAFLAR SAVAŞ AY / NOKTA

GÜNEY KORE / NORMAL HAYATA DÖNÜŞ

Kavga bitti mi?

Ekonomik mucizeler ülkesi Güney Kore, yaşadığı sıcak günleri geride bıraktı. Her ne kadar zaman zaman yeniden bir hareketlenme görülüyorsa da, geride bırakılan iç savaş görüntüleriyle kıyaslandığında bunlar artık fazla önemsenmiyor.

Cumhurbaşkanı Chun Doo Hwan'ın kendine halef olarak seçtiği iktidardaki Demokratik Adalet Partisi'nin Başkanı Roh Tae Woo'nun önerdiği reform paketinin kabul edilmesinden sonra göstericiler yavaş yavaş sokaklardan çekildiler. Artık herkes iktidarın sözünde durmasını bekliyor. Aksi takdirde her şey yeniden başlayabilir.

Geçtiğimiz hafta içinde Güney Kore hükümeti vaat ettiği reformların ilk adımı olarak, tutuklu bulunan muhalefet önderlerinin bir kısmını serbest bıraktı. Bu aşamanın tamamlanmasından sonra, iktidarın muhalefet liderleriyle bir araya gelerek, demokratikleşme yolunda atılacak adımları görüşmesi bekleniyor. Tabii ki en hayati sorun, reform paketinin birinci maddesi olan doğrudan başkanlık seçimlerinin adil bir şekilde yapılması. Muhalefetin bu konudaki en ufak bir kuşkusu ülkeyi her an yeniden kana bulayabilir.

Sabah gazetesi muhabiri Savaş Ay, Güney Kore'deki çatışmaların en sıcak günlerinde ateşin tam ortasındaydı. Savaş Ay bir yandan çatışmaların fotoğrafını çekerken, bir yandan da "savaş aralarını" ve ülkenin gündelik yaşamını görüntülemekten kendini alamadı.

Bildik bir film

Sokaklar tam bir savaş alanı. Sopalar, taşlar, gaz bombaları havada uçuşuyor. Kırılan camlar, devrilen arabalar. Sloganlara karışan feryatlar. Birileri kovalıyor, birileri kaçıyor. Bu film kaçıncı kez oynanıyor?...

Savaşta mola

Cumhurbaşkanı Chun Doo Hwan'ın, iktidar partisi başkanı Roh Tae Woo'yu kendisine halef olarak seçtiğini açıklamasından sonra başlayan çatışmalar, ülkeyi yaklaşık bir ay boyunca savaş alanına çevirmişti. Ama savaşan taraflar, bu büyük kargaşanın içinde yine de kaçamak molalar vermenin yolunu buluyorlardı. Gaz bombalı, kalkanlı, coplu dehşetengiz polisler çatışma aralarında çay demleyip sohbet ediyorlar.

Dehşet ve şaka

Tüm ürkütücü görünüşlerine rağmen polisler de hata yapabilir hatta şakalaşabilir de. Etten ve kalkandan bir duvar oluşturan bu korkunç polislerden biri gaz maskesini unutunca, kendi kazdığı çukura düştü. Belki de az önce kendi fırlattığı bir gözyaşartıcı bombaya karşı mendiliyle korunmaya çalışıyor.

Hayat devam ediyor

Sokaklarda çatışmalar tüm şiddetiyle sürüp giderken, bir yerlerde her şey normal seyrini izliyordu. Çarşı pazar yine dolu, çocuklar yine çocuk... Ve hayat her şeye rağmen devam ediyor...

Sağlıklı yaşama merhaba

İşte sağlık içeceği MİS KEFİR.
Türkiye'nin ilk ve tek kefiri!
MİS KEFİR hoş aromalı,
ferahlatıcı bir süt içeceği olarak
hazırlandı.
Tekniğine uygun olarak...
faydalı özellikleri tam korunarak!
Tuz ihtiva etmediği için
tansiyon hastalarınca rahatlıkla
kullanılabilir.
Doğaldır! Hiçbir yan etkisi yoktur!
Her yaşın sağlık içeceğidir,
içimi rahattır. Besleyici özellikleri
yüksek MİS KEFİR'le tanışın.

MİS KEFİR
Sağlık içeceği

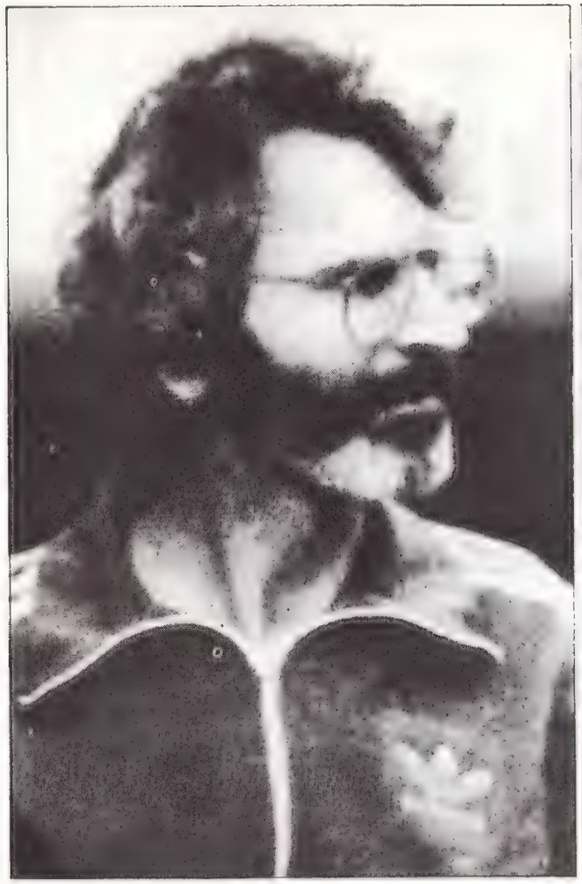

İsviçreli Arsen Lüpen yüzünü Binbir Surat ustalığıyla değiştirebiliyor

İSVİÇRE / MODERN ARSEN LÜPEN

Gönülleri çalan hırsız

İsviçre'nin kibar hırsızı Walter Stürm tam sekiz kez hapisten kaçmayı başarmıştı. Yetkililer onu bir daha ellerinden kaçırmamak için tecrit hücresine kapattılar. Ama Stürm bu kez de uzun bir ölüm orucuna başlayarak halk arasında kendisine duyulan sempatiyi daha da artıracak ve herkesin kalbini çalacaktı.

Walti, artık kaçamamalıydı. Bunu sağlamak için gerekli ya da aşırı bütün önlemler alınmalıydı. Cezaevi hücrelerinin bulunduğu bölüm, 6 metrelik NATO telleriyle çevrilmeli, elektronik cihaz ve köpeklerle koruma altına alınmalıydı. Walti, eğer dokuzuncu kez de kaçmayı başarırsa, polisin ve bakanlık yetkililerinin tüm şerefi beş paralık olacaktı. Son kaçışını hatırlamak bile istemiyorlardı. İsviçre'nin Arsen Lüpen'i Walter Stürm, bu kibar hırsız, bir keresinde ifadesini alan polisleri bürolarına kilitleyerek kaçmıştı. Bir başka girişiminde, köpeklerle kendisini izleyen polislerden saklanmak için bir köpek kulübesine sığınmış, köpek ise konuğunu, polis köpeklerine karşı cansiperane savunmuştu.

Walter Stürm 44 yaşında, 1.75 boyunda, beyaz saçlı bir motor teknisyeniydi. St. Gallenli bir sanayicinin oğluydu. Ailesi, "Kendin mütevazı yaşarsan, çalıştırdığın işçilerin taleplerine daha iyi karşı koyabilirsin" ilkesine göre yaşıyordu. Walter'ın diğer aile bireylerinden farklı olduğu daha küçük yaşlarda belli olmuştu. Walti, o yaşlarda ailesinin her kuruşu bankaya yatırmasıyla alay ediyor, otoriter tutumlara karşı çıkıyordu. Okulda öğretmenlerinin, askerde üstlerinin "mantıksız" bulduğu taleplerini reddetmiş, nitekim askerliğinin üçüncü gününde kendini bir hücrede buluvermişti.

Gardiyana pansuman yapınca. Walter, çizgi romanlardaki Binbir Surat kadar yetenekliydi, kılıktan kılığa giriyordu. Son derece kibar, yardımsever ve sessizdi. Yalnızca zenginlerden çalıyordu. Zengin çevrelere girip çıkıyor, cezaevinde olmadığı zamanlarda yaşamın güzel yanlarından yararlanmasını da biliyordu. İlk cezasını 1972 yılında 6 bin İsviçre Frangı çaldığında almıştı. 1980 yılına kadar, İsviçre'nin çeşitli cezaevlerinden tam sekiz kez kaçmıştı. Bir keresinde birlikte kaçtığı arkadaşı, gardiyanı elinden yaralamıştı. Walti, asla silah kullanmazdı. Çünkü polis ve gardiyanlar, onun düşmanı değil, sistemin aletleriydi. Faili kendisi olmasa da arkasında bir yaralı vardı. Walti, onu bu halde bırakıp kaçamazdı. Dönüp gardiyanın eline pansuman yapmaya koyulacaktı. Bu arada cezaevi yetkilileri köpekleriyle birlikte etraflarını sarmış ve Walti, tekrar cezaevine dönmüştü.

Onu tutuklamak her İsviçreli polisin hayaliydi. Son yakalanışı ise bu hayallere darbe vurur biçimde gelişmişti. 5 Mart 1986 tarihinde Cenevre-St. Gallen treninden inen yolcunun yanına bir polis yaklaşarak "Siz, Walter Stürm müsünüz?" diye soracaktı. Yolcu, gayet sakin ve nazik bir biçimde "Evet..." diye yanıt vermişti. Hemen teleksler işlemeye başlamış, Walti'nin nihayet ve en azından bir kere daha yakalandığı herkese duyurulmuştu. Ancak bu haberin herkes tarafından hoşnutlukla karşılandığı söylenemezdi. Birçok İsviçreli "Polis, sekiz kez cezaevinden kaçabilmiş bir insana saygı duymalıdır" diyordu.

Kendisine duyulan sempati yersiz değildi. Stürm, profesyonel bir üslupla çalışıyordu. Kendisini izleyen polislerin telsizini dinleyecek aletleri yanında taşıyor ve kullandığı arabalar her zaman polis arabalarını geride bırakıyordu. Hırsızlık yapmak için girdiği evlerin önce kilidini değiştiriyor, kendini içeriye kilitliyor, kapıyı açmaya çalışan ev sahibinin küfürlerini dinlerken evi terk etmiş oluyordu.

Gazetecilere gül, rahiplere kart. Stürm'ün oldukça esprili bir kişiliği vardı. Bunun en iyi örneği, cezaevinden kaçtıktan sonra kendisi üzerine olumlu yazılar yazan gazetecilere gül, cezaevi rahiplerine ise Portekiz'den kartpostallar göndermesiydi. 1980 yılında, Paskalya bayramında, Regensdorf'tan kaçmadan önce hücresine "Ben paskalya yumurtaları aramaya gidiyorum" diye bıraktığı not, devleti çileden çıkarmıştı.

Bu çılgın hırsızın bir diğer özelliği, kendi seçtiği hayat tarzının bedelini kimseye ödetmek istememesiydi. Yetkililerin, eşini ve çocuğunu sürekli rahatsız etmesinden sıkılmış, onlarla da ilişkisini kesmişti. 15 yıllık cezaevi yaşantısında hukuk alanında da uzmanlaşmış olması nedeniyle tutuklular için dilekçeler yazmaya başlamıştı. Ve bir gün hücresinin kapısına şöyle bir levha asmıştı: "Tutuklulara danışmanlık yapılır." Devlet yetkilileri ehlileştiremedikleri bu kibar hırsıza karşı nasıl davranacaklarını şaşırmışlardı. Sonunda bir yol buldular. Walti, hücrede tecrit edilerek "normal"leştirilmeliydi.

Ölüm orucu. Teröristler için yapılan yalıtılmış hücreler Strassbourg'daki İnsan Hakları Mahkemesi tarafından "medeni ülkelerde tutuklulara uygulanan en etkili işkence yöntemi" olarak belirlenmişti. Doktor ve psikologlar, yalıtılmış hücrelerde bırakılan tutuklularda ağır fiziksel ve psikolojik hastalıklar saptandığını söylüyordu. Bu hücrede kalan tutuklu, izole döşemelerden dolayı dışarıdan tek ses işitemiyor, yalnızca yarım saat için havalandırmaya çıkarılıyordu. Stürm'ün avukatı Barbara Hug, müvekkilinin hücreye kapatılmasından bu yana hafızasının zayıfladığını, kekelemeye başladığını, cümle kurmakta güçlük çektiğini ve kilo kaybına uğradığını söylüyordu.

Adalet Bakanı sorumlusu Heidi Lang, Stürm'ün normal bir koğuşta kalmasına karşı çıkmıştı

Stürm 6 Kasım 1986'dan beri yalıtılmış hücrede kalıyordu. Bu,insan haklarına aykırıydı ve düzeltilmesi gerekliydi. Walti, kişisel de olsa bir çözüm yolu bulmuştu; ölüm orucuna başlayacaktı. 10 Mart 1987 tarihinde kararını uygulamaya başlıyordu. Walti yalnız değildi. Üç tutuklu iki hafta boyunca onu desteklemek üzere açlık grevine girişmişti. Walti tüm ısrarlara rağmen yemekleri reddediyordu. Ama Adalet Bakanlığı'nın Zürih'teki sorumlusu sosyal demokrat Heidi Lang da Stürm'ün taleplerini kabul etmemekte direniyordu. İsviçre kamuoyu kibar hırsızın açlık greviyle yakından ilgileniyordu. Onun bu eylemi Sosyal Demokrat Partiyi de iki kampa bölmüştü. Heidi Lang'ın uzlaşmaz tutumuna karşı çıkan 90 sosyal demokrat, "Biz Stürm'ün ölmesini istemiyoruz, ondan açlık grevini bırakmasını rica ediyoruz" diye bir açıklama yapıyor, ancak Walti, "Yanlış adrese başvurdunuz" diye onları da reddediyordu.

Avukatının söylediğine göre, dışardaki bu dayanışma eylemleri Stürm'ü çok eğlendiriyordu. Her şeye rağmen açlık grevine devam ediyor ve şöyle diyordu: "Ölüm orucunu bu aşamada bırakırsam, bunu kendime karşı savunamam." Eyleminin 90. gününde Walti Bern'deki özel bir hastaneye kaldırılıyordu.Olağanüstü güvenlik önlemlerinin alındığı hastane odasında hayata döndürülmeye çalışılan Walti için artık herkes dua ediyordu. Kibar hırsız bu kez de İsviçrelilerin kalbini çalmıştı. Sonunda, ölüm orucuna başladıktan yaklaşık üç buçuk ay sonra 29 Haziran'da tüm istekleri kabul ediliyor ve başka bir cezaevinin koğuşunda yaşamını sürdürmeye başlıyordu ●

Yüzyılın en büyük nükleer kazası Çernobil'in sorumluluğu birkaç kişinin üstüne kaldı

SSCB

Çernobil'den kim sorumlu?

"Tüm sorumlular yaptıklarının hesabını vermelidirler." Sovyetler Birliği Lideri Mihail Gorbaçov'un "açıklık" politikasının bir parçası olan bu ilke, şimdi de yüzyılın en büyük faciası olarak nitelenen Çernobil nükleer kazasının sorumluları için de geçerlik kazanıyor. Geçen hafta içinde mahkeme karşısına çıkartılan santralın eski müdürü, müdür yardımcısı ve başmühendisi tutuklu olarak yargılanırken, diğer üç sanık halen santraldaki görevlerine devam ediyorlar. İhmalkârlık ve korkaklıkla suçlanan sanıkların suçları sabit görülürse 12 yıl hapse mahkûm olmaları bekleniyor. Duruşmaları izlemelerine izin verilen yabancı özlemciler, 31 kişinin öldüğü ve 200'den fazla kimsenin yaralandığı ve bütün dünyayı etkileyen böyle büyük bir kazadan yalnızca 6 kişinin sorumlu tutulmasını yadırgadıklarını belirtiyorlar.

Ünlü ressam Matisse de tanınmayanlar arasında

İTALYA

Karajan'ı bilmem, Matisse'i tanımam

İtalyanlar'ın Espresso dergisi, lise öğrencilerinin cehaletini gösteren anketinden sonra, bu bilgisizliğin kaynağını araştırmaya karar verdi ve bu kez lise öğretmenleri arasında bir anket yaptı. Sonuç doğrusu tam bir felaketti. Öğretmenlerden yüzde 15'i orkestra şefi Herbert Von Karajan'ın, yüzde 43'ü Nazi savaş suçlusu Klaus Barbie'nin, yüzde 25'i ise ressam Matisse'in adlarını bile duymamışlardı.

"Özürlü insanların da cinselliği vardır" diyen 23 yaşındaki Kaliforniyalı güzel, Ellen Stohl kendisini tekerlekli iskemleye mahkûm eden sakat bacaklarına rağmen ABD'nin ünlü dergisi Playboy'a model olmayı başardı. 4 yıl önce geçirdiği bir trafik kazasından sonra kötürüm kalan Ellen, Playboy dergisine yazdığı mektupta özürlü olduğu için cazibesinin kaleme alınmadığından yakınmıştı. Amerikan Playboy'dan sonra Türkiye'de yayınlanan Playboy dergisi de Ağustos ayında Allen Stohl'a sayfalarını açacak.

ABD

AIDS fiyat düşürdü

Geçtiğimiz yıl AIDS'e yenik düşen Amerika'nın ünlü sinema oyuncusu Rock Hudson'un Beverly Hills'teki muhteşem malikânesi hâlâ satılamadı. Müşterilerin "AIDS bulaşır" gerekçesiyle rağbet etmedikleri evin esas değeri 7 milyon dolar olmasına karşılık, şu sıralar 2,3 milyon dolara kadar inmiş durumda.

Rock Hudson'un saray yavrusu malikânesi değerini önemli ölçüde kaybetti

KISA... KISA...

● **Tahran'a yaptığı ziyareti tamamlayan** Nikaragua Meclis Başkanı Carlos Nunez, yakında İran'dan petrol ithal etmeye başlayacaklarını açıkladı.

● **Madagaskar Genelkurmay Başkanı** Rakotonirainy'nin resmi geçit sırasında birdenbire ölmesi konusunda çeşitli iddialar ileri sürülüyor. Resmi açıklamalar genelkurmay başkanının kalp krizi sonucunda öldüğünü söylerken, bazı şahitler Rakotonirainy'nin tören sırasında öldürüldüğünü gördüklerini iddia ediyorlar.

● **Şili İçişleri Bakanı Ricardo Garcia**, Devlet Başkanı Pinochet'in 6 Temmuz günü bütün hükümet üyelerinin istifasını istediğini açıkladı.

PORTRE

OLIVER NORTH

ABD'nin mümtaz bir evladı

Geçtiğimiz günlerde Türk basını, ABD'de gerektiğinde yönetime el koymaya hazır bir 'cunta'nın varlığı haberleri ile çalkalanıyordu. Bu cuntanın başında ise Yarbay Oliver North vardı. Anlaşılan, "dünyanın en büyük demokrasisi" bile bu tür müdahalelerden korunmuş değildi.

Halen ABD Kongresi'nde Irangate ile ilgili soruşturması devam eden Ulusal Güvenlik eski danışmanı Oliver North'un bütün şefleriyle paylaştığı ortak bir yönü vardı: Sovyetler Birliği'nin "yayılmacı politikası" ve uluslararası terörizme karşı verilmesi gereken savaşta kazanma hırsı. North, tam da bu sloganlarla yürüyen "Reagan İnkılapları"nın lokomotiflerinden biri olmaya aday bir kişiliğe sahipti. Devlet mekanizmasındaki ruhsuz bürokratlardan nefret ediyor, Amerikan ruhundaki kazanma iradesini körelten liberal basın ve kongre üyelerinden yeterince iğreniyordu. Yarbay, bu niteliklerine bir de, günde 16-19 saat çalışma ve geniş hayal gücü gibi özelliklerini ekleyince, kısa zamanda Ulusal Güvenlik Bürosu'nun vazgeçilmez elemanlarından biri olmuştu. 1983 yılında North, resmen Nikaragua'da Contraların verdiği savaşı desteklemekle görevli bakanlar düzeyindeki grubun bir üyesi oluyordu. ABD Kongresi, Contralara verilen desteği kıstıkça da Yarbay'a düşen görevler artıyordu. 1984'te Kongre, Contralara verilen yardımın tümüyle kesilmesine karar verdiğinde, North artık "kendi savaşını" yürütebilecek mekanizmayı kurmuştu. Bu, özel bütçesi, özel ordusu hatta kendi hava kuvvetleriyle tümüyle özel bir güçtü ve hiç kimseye de hesap vermesi gerekmiyordu. Şimdi Amerikalılar, Beyaz Saray'daki bu denetimsiz hükümetin kimin emriyle kurulduğunu bilmek istiyorlar. Çünkü Yarbay North'un dostu da düşmanı da aynı şeyi söylüyor: "Harp Akademilerinde bir subaya ilk önce talimatlara uygun davranması gerektiği öğretilir."

THE TIME MACHINE*

Uçak yolculuklarına yeni bir atmosfer, benzersiz bir çekicilik getirmek için... Bizden önceki havayollarının servislerinin çok ötesinde hizmetler sunmak için... Özellikle uzun yolculuklarda, geçmek bilmeyen

BİZİMLE

zamanı unutturmak için... Geceyle gündüz arasındaki ilginç sınırı tat alarak yaşatmak için yeni kurulmuş dinamik bir havayoluyuz.

A 310 ve 300 tipi Airbus uçaklarımızla, gökyüzündeyken, nereden

ZAMAN

geçildiğini bildiren bilgisayarlı iletişim sistemimiz var. Video sistemimizden birinci vizyon filmler, en son model stereo müzik sistemimizden dünyanın dinlediği melodiler yayınlanır.

Lüks fakat sade, rahatlatıcı bir

BİLE

atmosferde yolculuğunuz sürerken; nefis, klasik bir mutfak, dünyanın her yerinden istediğiniz içkiler emrinizdedir. Ve "First Class" ile "Business Class" koltuklarımızın sahiplerini, yolculuğun başlangıcında

UÇAR,

ve bitiminde, sürücülü otomobiller bekler.

1 Ağustos 1987 tarihinden itibaren: Dubai, İstanbul, Frankfurt arasında haftada iki sefer yapmaya başlıyoruz.

Emirates

TÜRKİYE GENEL SATIŞ ACENTESİ:
Çelebi Turizm, Cumhuriyet Caddesi
141 / 1, Elmadağ - İSTANBUL
Telefon: 130 09 00 (4 hat)
Teleks: 27 081 cltr tr.

MEMUR MAAŞLARI / YENİ HAZIRLIKLAR

Katsayı olmadı prim verelim

Parlamento'nun yeni yasama yılında, memur maaşlarının yeniden düzenlenmesi için şimdiden hazırlıklara başlandı. Devlet Başkanı Hasan Celal Güzel öngörülen değişiklikleri Nokta'ya açıkladı

Son yapılan katsayı ayarlamasından memurların hiç de hoşnut kalmadığı ortaya çıkmıştı. Enflasyonun yüzde ellilerde seyrettiği bir ülkede, aylık 15 bin liralık bir artışın kimseyi memnun etmesi beklenmiyordu zaten. Böyleydi işler Türkiye'de. Biraz devlet "fedakârlık" yapacak, ama fedakârlıkların en büyüğünü gene yaşam hakkından fedakârlık yapan memurlar yapacaktı. Ama umut seçim sathi mailine girilmesi ya da girilmek üzere olunmasıydı. İşte hükümet de bu sathi mailin memurlara biraz umut, biraz daha fazla para dağıtması gerektiğini düşünse gerek yeni hazırlıklara girişiyordu. Önümüzdeki dönem parlamentonun yeni yasama yılında memurların maaş ayarlamasının yeniden düzenleneceği bir tasarıdan söz ediliyordu.

Devlet Bakanı Hasan Celal Güzel **Nokta**'ya yaptığı açıklamada hükümete verilen yetki ile, devlet memurlarının durumları üzerinde önemle durulduğunu, bu yıl sonuna kadar mali durumların yeniden ele alınacağını bildirdikten sonra şunları söylüyordu: "Özellikle gösterge tablosunu değiştireceğiz. Kıdeme prim veren bir sistem getireceğiz. Örneğin 5 yıldan fazla çalışmış bir memura hak ettiği maaştan daha fazla ücret ödenecek. Yasa tasarısında getirilecek önlemler arasında, maaş yelpazesinde asgari geçim indirimi dikkate alınacak."

Katsayıyı yükseltmeden maaş artışını sağlayacak bu sistemi bir yetkili şöyle açıklıyordu:

"Gösterge tablosunun bugün tavanı 1400, tabanı ise 380. Çalışmalarda daha ziyade küçük memurların durumu dikkate alındığından 380 gösterge rakamı, 450 hatta 500'e çıkartılabilecek. Buna karşı tavan da 1800 ila 2000 arasında olacak. Böylece, gösterge tablosunun rakamları yükseltilmek suretiyle memurların eline geçecek maaş miktarı da artacak. Bu haktan emekli memurlar da otomatikman yararlanacak.

Kıdeme prim verilmesi durumuna gelince, bu daha ziyade yanlamasına ele alınacak. Örneğin, 5 yıl süreyle devlette hizmet görmüş bir ilkokul mezunu 5 yıl sonunda 15. derecenin 5. kademesine gelir. Tasarıda, bu durumda bulunan memurlar otomatikman ya ortaokul mezunu bir gencin memuriyete girişinde uygulanan 14. derecenin 1. kademesine oturtulacak veya yanlamasına yükselmesi sağlanarak 15. derecenin 6. veya 7. kademesine oturtulacak. Lise mezunu memurlar da 5 yıllık hizmetleri sonucu meslek okulları mezunlarının bulunduğu 12. dereceye getirilecek.

Maaş yelpazesinde asgari geçim indiriminin dikkate alınmasında, asgari geçim indirimi göstergesi daha da yükseltilerek, az maaş alan memurların bu durumdan yararlanması sağlanmış olacak. Bu sistem kabul edilmez ise, o zaman daha yüksek oranda asgari geçim indiriminin vergiden muaf tutulması ele alınacak."

Personel Yasası üzerinde çalışan komisyon, teknik elemanlarla, öğretmen, doktor, hemşire gibi ihtisası içeren meslekler için, ayrı birer barem sistemini de ele almıştı. Buna göre, özel hizmeti gerektiren meslek okullarından mezun olanlar için ayrı ayrı birer barem tablosu oluşturulacak. Ancak bunun sakıncalarını dikkate alan Komisyon, hazırladığı sistemi Başbakan'a sunacak. Eğer Başbakan, hazırlanan tasarıyı benimser ise, bu yola gidilecek. Aksi takdirde bu durumda bulunanların durumları, halen mevcut sistemin iyileştirilmesinde dikkate alınacak.

Bir yetkili, "Hazırlanmakta olan personel yasa tasarısının amacı, üst kademe ile alt kademede bulunan memurların maaş farklarını, Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, asgariye indirmektir" diyordu. Ama sonuçta memurlar da şimdilik sadece "laf"la karın doyurmaya devam ediyordu.

EMRE ULAŞ/NOKTA

HÜSEYİN AKŞİT/ NOKTA

Hasan Celal Güzel'den memurlara bir parmak bal haberi...

ESBANK
MENKUL KIYMETLER MERKEZİ

- Banka garantili özel sektör tahvili,
- Hazine bonosu ve devlet tahvili alım-satımında yüksek verimi,
- Portföy danışmanlığı hizmetini,
- Borsa işlemlerinde en uygun şartları
- Her hafta devlet ihalelerine katılma imkanını, tüm şubeleri düzeyinde sunuyor.

Adres: Meşrutiyet Cad. No: 141 Tepebaşı - İST.
Telefon: Direkt: 149 11 76
Santral: 149 89 58 - 149 65 63 - 149 74 30
149 67 37 - 149 84 77
Telex: 24535 ESES-TR

VİP'le Seyahat Daha Başkadır.
İŞTE AMERİKA
New York - San Francisco - Las Vegas
Los Angeles - Orlando
859.000.- TL. ve US$ 1150
Lüks oteller, açık büfe kahvaltılar, şehir turları, transferler,
Hollywood'da Dünya Sinema Merkezi UNIVERSAL stüdyolarına,
Orlando'da DISNEYWORLD'e girişler
Havaalanları ve otellerde bagaj taşıma servisi,
Vip ın Amerika'yı en iyi bilen rehberliği..
Nefes kesen manzaralardan 21. yüzyılın uzay teknolojisine,
hayvanlar dünyasından okyanuslardaki gizemli aleme,
hiç uyumayan şehir Las Vegas' tan
Hollywood'un görkemli sinema dünyasına
kadar inanılmaz kontrasların yaşandığı bir gezi.
Gelin bu ilginç dünyayı tüm değişik yönleriyle beraber gezelim.
AMERİKA BİZİMLE DAHA GÜZEL
Hareket: 3 Ağustos (16 Gün)
TUNA'DA RAPSODİ
BUDAPEŞTE–VİYANA
Hareket: 1 Ağustos (8 gün)
160.000.- TL. ve US$ 440.-
KRALİYET BAŞKENTİ
LONDRA
Hareket: 1 Ağustos (7 gün)
278.000.- TL ve 180 Sterlin
VİP TURİZM
Pirinççioğlu A.Ş.
CUMHURİYET CAD. 12 ELMADAĞ - İSTANBUL
Tel: 131 15 65 (10 hat)

İRTİ-SA

Geçtiğimiz hafta Hürriyet gazetesinde bir haber yayınlandı: "Hapishane-SA Özel Cezaevi Gündemde." Sakıp Sabancı özel cezaevi kurabileceğini açıklamıştı. Adalet Bakanı Oltan Sungurlu da Sabancı'dan teklif aldıklarını ve incelettiklerini söylüyordu. Merak ettik... Sakıp Sabancı'ya sorduk... Sakıp Ağa'ysa "Ben hapishane yapacağım demedim, demiyorum. Hapishane yapma fizibilitesini de hesap etmedim" dedi bize. Geçenlerde bir Amerikan dergisinde bir makale dikkatini çekmişti. Hapishaneleri ve mahkemeleri özelleştiriyorlardı. Bu işin zirvesiydi. Biz bu zirveye kademe kademe ulaşabilirdik. Örneğin

SÜLEYMAN TELİ NOKTA

Hapishane-SA'dan irticalara

belediyelerin elinde olan otobüs işletmelerinin, özel sektöre devredilmesinden başlanabilirdi. Bu düşüncesini de yazılı olarak ilgili mercilere iletmişti, hepsi o kadar! Sabancı "elin yaptığı işlerin iyilerini seçip uygulamamız gerektiği" görüşündeydi. İşte "elâlemin" başarılı uygulamalarından biri de "ö...zel..leş...tir...me" idi. Ama biz ne yapıyorduk? Hâlâ demagojilerle vakit kaybediyorduk: "En kıymetli unsur zamandır zaman... Onu çok bonkörce ve bilinçsizce harcıyoruk. Artık silkinek bé! Uyanak be!" Tüm bu özelleştirme lafları arasında söz birden döndü dolaştı irticaya geldi. Yok, biz döndürüp dolaştırmadık. Zaten Sakıp Ağa'nın kıvrak zekâsı konuşmak istemediği konuları saf dışı etmesini çok iyi beceriyor. O halde, Sabancı bir mesaj vermek istiyor, yorumu sizden: "Amerika'da almışlar tekaüd hâkimi özel sektör mahkemesine koymuşlar. Ama belli bir disiplini kurarak, kuralları belirleyerek. 'Arkana Amerikan bayrağı asabilirsin, masana İncil'i koyabilirsin' demişler. İncil de anlamlı. Amerika'da İncil masanın üstüne konunca irtica lafı gündeme gelmiyor beraberinde. Hayır... hayır... Demagojiyle değil, realiteyle meşgul onlar."

MUSTAFA AKÖZÜ NOKTA

Altın Güvercin Yarışması'nın "katılımcı" davetlileri Halit Kıvanç'ın sitemlerine neden oldu

İLGİ KÖFTEYE KAYINCA

Geçenlerde Marmara Etap Oteli'nde 2. Altın Güvercin Şarkı Yarışması'nın ön jüri toplantısı yapıldı. Hani Kuşadası Festivali bünyesinde düzenlenen yarışma. Kuşadası Belediye Başkanı Engin Berberoğlu da ön jüri toplantısını bir kokteylle şenlendirdi. Altın Güvercin Yarışması'na katılmaya hak kazanan 15 şarkıcının bestecileri, söz yazarları, yorumcuları ve bazı başka sanatçılarımız da konuklar arasındaydılar. Kimler yoktu ki? Sezen Aksu, Aysel Gürel, Ayşegül Aldinç, Şenay, Banu, Timur Selçuk ve Nokta namıyla meşhur Abdullah Şahin... Tüm bu ünlüler Füsun Önal'ın kavalyesi yanında pek bir sönük kaldılar. Önal toplantıya "evde yalnız bırakamadığı" kanişiyle birlikte gelmişti. Hayvancık kalabalık ve ışıklardan ürkek, kürk bir etol misali şarkıcının omuzuna yapışıp kaldı. Festival ve Şarkı Yarışması'na ilişkin bilgilerin duyurulmasıysa Halit Kıvanç'ın görevi̇di. Kıvanç başladı konuşmaya... Fakat konukların dikkatlerini sunucumuza yöneltmeleri mümkün olmadı. İçkiler, kanapeler, kızarmış sosis ve köfteler ağır bastı. Yemekler kapışılır, içkiler yudumlanır, dedikodular mekâna hükmederken Kıvanç'ın sesi uğultular arasında iyice yitip gitti. Çenesine kuvvetli ünlü sunucumuz daha fazla dayanamadı. Ve mırıldanmalara ancak bir "es"lik duraklama sağlayabilen lafını patlattı: "Umarız 25 Temmuz akşamı, yarışma şu anda gösterilenden daha fazla ilgi çekmeyi başarır."

ŞAİRİN MALİYECİSİ

Cemal Süreya'nın cins bir şair olduğu malum. Uzman bir "aşkolog" olduğu da... Bunların dışında şairimiz iyi bir maliyeci. Hem de Mülkiye mezunu. Bir zamanlar Darphane Müdürlüğü ve Odibank Yönetim Kurulu üyeliği gibi görevlerde bulunmuş. Fakat Süreya edebiyata zaman ayırabilmek adına tüm bu görevlere kıyısından, köşesinden nezaret etmiş. Kimi gün gitmiş, kimi gün gitmemiş... Şiirdeki yeteneğini, aşktaki işbitiriciliğini "para yoğun" işleri için hiç mi hiç kullanmamış. İşte bu nedenle de Babıali çevresi Cemal Süreya'ya ilişkin bir söylenti çıkarmış. Tümüyle uydurulmuş bir söylenti bu... Daha doğrusu bir espri... Şaka bu ya, Süreya'ya Suudi Arabistan'dan bir teklif geliyor: Suudi Bank'ın başına geçmek. Emrine verilecek bir saray ve bir prenses de cabası. Ama ünlü şairimizin bir şartı var: Haftanın yalnızca bir günü ve bir saat çalışacak. Suudi Bank Süreya'nın şartını kabul etmiyor. Böylece de iş anlaşması suya düşüyor. Espri geçenlerde Süreya'nın da kulağına gitmiş. Ünlü şair öykünün kurgusunu beğenmiyor ve şöyle diyormuş: "Mali işlerde tembel olduğum konusunda yanılıyorsunuz. Suudi Bank'ın teklifi gerçek olaydı, haftada bir değil, iki saat bile çalışırdım."

Cemal Süreya iyi maliyeci, ama

3. KANALA DOĞRU

TRT'ciler şu sıralar Dikili yöresinde canlı başla çekim yapıyorlar. Evet, niyetleri nitelikli sanat ve kültür faaliyetleriyle ünlü Dikili Festivali'ni görüntülemek. Fakat bu TRT'ciler bir garip... Polis-TRT'ciler bunlar... İşin aslı şu: Festivalin açılış kokteylinin düzenlendiği geçen çarşamba, olayı görüntülemek isteyen birileri, ellerinde kameralarla etrafta dolaşmaya başlamışlar. Kısa bir süre sonra da bu hızlı kameramanların polis olduklarını ortaya çıkmış. Belediye Başkanı Osman Özgüven'i bir meraktır almış. Polislerse çekim gerekçelerini açıklamakta bir sakınca görmemişler: "1990 yılı için film çekiyoruz." Yanıtın belirsizliği karşısında yorumlar yapılmaya başlanmış. İnsan Hakları Derneği Başkanı Nevzat Helvacı "Öteki Festivallere TV kamerası, buraya da polis kamerası gönderiyorlar. 1990 yılı için film çektiklerine göre 'On yılda bir birileri geliyor, hazırlıklı olun' uyarısı mı bu?" derken, Ahmet İsvan da filmin bir gizli örgüt belgesi olarak arşive kaldırılacağı görüşündeymiş. İtirazlar üzerine ortak bir basın bildirisi hazırlanıp, konuklarca imzalanmış. Polislerin çekimi de durdurulmuş. Polislerin TRT ile ilişkisine gelince... Bu esrarengiz kameramanların kim olduğunu merak edenlerden biri de gazeteci Yalçın Pekşen'miş. Pekşen merakını dile getirdiğinde, "Televizyondanız" yanıtını almış. "Peki ya kimlikleriniz?" Daha sonra deşifre olacak polisler, inandırıcı olabilmek umuduyla Pekşen'e bir çırpıda demişler ki: "Ne kimliği? Biz daha yeniyiz, üçüncü kanala hazırlanıyoruz!."

Polisler Dikili Festivali'ni videoya kamerayla görüntüleme gerekçelerini "1990 yılı için hazırlanıyoruz" şeklinde açıkladılar. Anlayana sivrisinek saz mı?..

Ayşen Gruda, Yaman Tüzet'in taaa Melbourne'daki jübilesinde...

KAYIP GRUDA

70'li yılların televizyon programları... "Dolmuş Show" ve "Minik Dünya"... Bu programlarda bir tiyatro oyuncumuz rol alırdı: Yaman Tüzet. Tüzet yaklaşık yedi yıl önce Avustralya'ya gitti. Melbourne'da West, Junction, Aristophanes, Playbox tiyatrolarında, çeşitli oyunlarda başarılı kompozisyonlar çizdi. Michael O'Connor ve Ron Brown'un yönettiği iki filmde önemli roller aldı. Ve Tüzet şu sıralar Türkiye'ye döndü. Ayağının tozuyla da bu haftaki kapak fotoğrafımıza konuk oldu... Yaman Tüzet meğerse meslekteki 25. yılını yurt dışında tamamlayan ilk gurbetçi sanatçımızmış. Melbourne'da da geçtiğimiz aylar içinde bir jübile düzenlemiş. Jübile gecesinin sürpriz konuğuysa Ayşen Gruda imiş. Gruda, eski arkadaşı için taaa kalkmış Avustralya'lara gitmiş. Jübilenin ardından da iki arkadaş yollara düşmüşler. Avustralya kazan, Ayşen'le Yaman kepçe gezip durmuşlar. Gruda oralara kadar gitmişken bir de Singapur'u görmek istemiş. İstemiş istemesine de, daha hangi otele yerleşeceklerini bile öğrenemeden Singapur Havaalanı'nda Tüzet'i kaybetmiş. Yeniden birbirlerini bulmaları üç gün sonra dönüş için havaalanına geldiklerinde gerçekleşmiş. Fakat Gruda bu işten kazançlı çıktığını iddia ediyor. Bir turistin yabancı bir memlekette ziyarete pek vakit bulamayacağı mekânları görmüş olmuş ne de olsa: Polis karakolları...

Mesela!

12 Mart döneminin askeri mahkemelerinin ünlü savcılarından, şimdiki DYP'nin Genel Başkan Yardımcısı Baki Tuğ, 8 Temmuz tarihli Milli Gazete'nin haberinde şöyle diyordu:

Bugünkü gençlik milli meseleler karşısında durgundur. Gençlik milli meseleler karşısında kükrer hale getirilmelidir.

ZİNA DAVALARINDA PATLAMA

Fena halde zina

Eşler daha doğrusu özellikle erkekler artık ihanetin cezasını "kendi elleriyle" vermektense polisi ve mahkemeyi tercih ediyorlar. "Namus cinayetleri" azalırken ihanet olayları ve zina hızla artıyor.

Arkadaşlarının bazıları kolundan çekiştirip omuzuna vurarak bazıları da arkadan iterek "damat"ı zorla içmeye götürüyorlardı. Ama onun aklı zifaf odasında kendini bekleyen, "duvağı burnunda" karısındaydı. Bir kadeh, bir kadeh daha derken, sonunda arkadaşlarının elinden kurtuluyor ve aylar günler boyu hayali kurulan zifaf gecesi için evine koşuyordu. Ama evinin kapısını açtığı anda dünyası değişecekti genç damadın. Çünkü daha elini bile sürmediği karısı, yatakta bir başka erkekle beraberdi.

Olayın bundan sonrası için okuyucu kanlı bıçaklı bir dekorun ortasında "çok içkiliydim gördüğüm sahne karşısında beynimden vurulmuşa döndüm, gerisini hatırlamıyorum hâkim bey" satırlarını bekleyebilir. Ama hayır, R.U. elini kana bulamak istemiyordu. 20 Haziran tarihli Günaydın gazetesinde haber şöyle devam ediyordu: R.U. çılgınca bir öfkeye kapıldı. Ama son anda "onları hapiste çürütüp herkese rezil etmekten daha iyi bir ceza olamaz deyip savcılığa koştu ve zina davası açtı."

Sonu kanlı bitmeyen bu ve benzeri zina haberleri aslında iki gerçeğe birden işaret ediyordu. Birincisi "zina" yaygınlaşıyordu. Erkeklerin "geleneksel" sayılan aldatmalarının yanı sıra kocalarını aldatan kadın sayısı hızla artıyordu. Buna karşılık erkeklerin tepkileri de öldürme, şiddete başvurmak şeklinde olmuyor, namus cinayetleri azalırken savcılığa, karakollara koşan erkek sayısı artıyordu.

Namus lekesi ve kan. Artık kimsenin tam olarak hangi filmden çıktığını bile hatırlayamadığı ünlü bir tekerleme vardır. Hani şu "Sen ha, bunu ha, bana ha, al sana öyleyse dan dan dan" tekerlemesi. Aşk-namus-kan-intikam temalı Türk filmlerini en iyi özetleyen anlatım buydu bir zamanlar. Aslında geleneksel sayılan bir değer yargısının ifadesi de buydu: "Erkek kendisine ihanet eden karısını, öldürür." O, yapmazsa kadının erkek kardeşi ya da babası yapar. Hatta aile mahkemesi kurulup kimin yapacağına bile karar verilir, ama hedef bellidir. Kadının kirlettiği aile namusu,"soyadı namusu"temizlenecektir. Toplumda hiç çıkmayacağına inanılan namus lekesini ancak kan temizlerdi çünkü. Onu kanla temizlemeyen erkek de, alnı açık, başı dik gezemezdi.

Yeni gelin Sultan zifaf gecesi zina halinde basılmıştı. Kocası R.U. "Elimi kana bulamaktansa ikisini de mahkemeye vereyim cezalarını çeksinler" diyerek sarhoş olmasına rağmen savcılığa koşmuş ve davacı olmuştu.

Ancak son zamanlarda bu tür namus cinayetlerinin sayısında bir hayli azalma olmuştu. Ankara Emniyet Müdürlüğü yetkilileri şöyle diyordu: "Bizdeki kaynaklara bakıldığında 'cinayetler' genelinde, konusu aşkı, ihaneti, ve kıskançlığı içeren öldürme, yaralama ve benzeri olaylar yıllar itibari ile yüzde 10'u pek geçmez." Her üç kişiden birinin cinayet suçuyla hapishanelerde yattığı Türkiye'de namus uğruna katil olanların sayısındaki azalma, aynı zamanda zina davalarının ve sanıklarının sayısındaki artışla birlikte düşünüldüğünde ortaya "ehven" sayılabilecek bir durum çıkıyordu. Yani insanlar artık namuslarını, kendileri temizlemiyorlar, devlete temizletiyorlardı. Erkeklik, gurur, onur gibi kavramlar,sonu mutlak "temizlikle" biten kavramlar değildi artık. Gene de düşük eğitim düzeylerine bağlı olarak ve çeşitli kültürel şartlanma koşullarında eski tür namus cinayetlerine rastlanabiliyordu. Örneğin 86 yılını kapatan son cinayet,böylesi bir "eski tema" taşıyordu. Tophane'nin "erkek sınıfına" girmiş, yani yaşı on altıyı bulmuş" delikanlılardan" Erol Çatuk, sık sık geceleri eve gelmeyen ve adı hakkında sağda solda dedikodular dolaşan Nuran Mısırlı isimli dul kız kardeşini altı yerinden vurarak öldürmüştü. Katil kardeş poliste verdiği ifadede şunları söylemişti: "Arkadaşlarım bana hakaret ediyor, kız kardeşim için imalar yapıyorlardı. Uyuz kedi gibi dolaşmaktansa katil olmayı tercih ettim. Bu benim için namus meselesiydi, bunu hallettim."

Keza benzeri bir aile boyu namus

cinayeti Ödemiş'in Ocaklı köyünde 87'nin üçüncü ayında işleniyordu. Ailesi tarafından zorla Ali Çetin isimli kişiye verilen Ümmü Kavruk, çocukluk sevgilisi Ramazan Kızıl'a kaçınca kızılca kıyamet kopuyor ve Ümmü'nün dayıları Ali, Hüseyin, Akif ve nişanlısı Hüseyin İnce elde silah baskına "namus temizlemeye" gidiyorlar. Sonuçta bir baba, bir kardeş ve bir dayı ölüyordu.

"Bilinenden çok fazla." Bu iki cinayet ve onlara benzeyen bir-iki daha. İşte 86 ve 87'nin bilançosu bu kadardı. Ankara Emniyet Müdürlüğü masasından üç yetkili amir kendileriyle görüşen **Nokta** muhabirine şunları söylüyorlardı: "Zina başvuruları ve olaylarında bir artış söz konusu. Ancak bunlarda şikâyet daha çok mahalli karakollara yapılıyor ve çoğunlukla da emniyet müdürlüğüne aktarılmadan şikâyetler iptal ediliyor. Eskiden cinayet falan işlerlerdi, şimdi yasal yollara başvurmayı tercih ediyorlar. Bir eşin ya da sevgilinin diğerine ihaneti sonucunda meydana gelen kriminal olaylar günümüzde giderek azalıyor. Evlilerde sorun genellikle boşanmakla çözümleniyor."

1985 yılının az sayıdaki namus cinayetlerinden birinin kahramanı da Hasan Kızılduman'dı. Karısının çantasında başka bir erkekle fotoğrafını bulan Hasan Kızılduman karısı Nuran'ı öldürüyor ve 12 yıl 6 ay hapse mahkûm oluyordu.

Resmi istatistiklerde de zina sayısında belirgin bir artış görülüyordu. Örneğin 85'te boşanma nedenleri arasında yüzde üçe varan bir oran tutturan zina, bir yıl sonra yüzde dörde yaklaşıyor 86 ve 87'nin resmi verileri açıklanmamakla beraber tüm resmi gözlemciler son iki yılda büyük bir artış olduğu fikrinde birleşiyorlardı. Kaldı ki birinci boşanma nedeni olarak gösterilen şiddetli geçimsizlik başlığı altında açıklanması istenmeyen zina olayları vardı. Sadece 1980-85 arasında yüzde ellilik bir artış gösteren zina (karara bağlanmış) davalarında 85-87 arasında yüzde yüze varan bir artış tahmin ediliyordu.

Yine 1984 yılında zinadan hapishanelere 111'i kadın olmak üzere 313 kişi giriyor, aynı yıl cezası biten 336 kişi de tahliye oluyordu. 1985'te 161'i kadın olmak üzere 371 kişi giriyor da 126'sı kadın 375 kişi tahliye oluyordu. Burada kadınların sayısında belirgin bir artış vardı. Zina sanıklarının sayısı açılan dava sayısı ile orantılı değildi. Zina için resmi rakamların çok az bir oranı yansıtması konusunda ünlü kriminolog, bilirkişi Prof.Sulhi Dönmezer şöyle konuşuyordu: "Bakın size önemli bir şey söyleyeyim, Türkiye'de zina suçlarının oranı çok fazladır, bunu başka ülkelerle kıyaslamıyorum, çünkü başka ülkelerde zina suç değil. Ama Türkiye'de rakamlarla bilinenden çok fazladır zina suçları. Ve özellikle zina tahribatı ekonomik bakımdan daha yüksek ailelerden çıkıyor. Oldukça yüksek bir nispet olduğu söylenebilir. Zannediyorum daha alt-ekonomik seviyelerde ise zina boşanma veya hukuk yerine öldürmeyle çözümleniyor."

Yemek masasından alınıp götürüldü. Kadının "hesaplı davranarak" kocası aleyhine açtığı zina davalarına örnek olarak gösterilenlerden biri de ünlü Anayasa Profesörü Orhan Aldıkaçtı'nın kızının açtığı zina davasıydı.

Prof. Orhan Aldıkaçtı'nın kızı Sibel Kehale ile kocası Kamil Kehale arasında uzun süredir "bir huzursuzluk" ve "şiddetli geçimsizlik" vardı. Ama kimsenin aklına bu geçimsizliğin bir zina davası ile sonuçlanacağı gelmiyordu. Kamuoyunda "garip bir zina davası" adıyla bilinen dava, Kamil Kehale'nin bayan arkadaşı Ceyhun Çalıklar'la evde yemek yerken polisler tarafından götürülmesi üzerine başlamış ve Kamil Kehale zina suçundan 9 ay, arkadaşı Ceyhun da 6 ay hapis cezasına çarptırılmışlardı. Bu mahkûmiyetlerde her ne kadar Orhan Aldıkaçtı'nın nüfuzu olduğu ileri sürülmüş olsa da "tahsil seviyeleri yüksek de olsa" eşlerin zidan haberli ya da habersiz zina ya da fuhşa yöneliyordu.

25 Haziran tarihli Günaydın'da başları önde üç kadın resminin altındaki şu başlık da son zamanların aşina başlıklarındandı: "Bizi kocalarımız erkeklere sattı." Başlığın altındaki spotlarda üç kadının geçim sıkıntısı nedeniyle kocalarının kendilerini bu işe soktukları yazılıydı. Toplumda namusa ilişkin değer yargılarının artık neredeyse bazı kesimler itibariyle tam tersine dönüştüğünü tespit eden Doç. Dr. Doğu Ergil şunları söylüyordu: "Türkiye'deki namus cinayetleri kültürel bir cinayet türüdür. Toplumdaki hâkim namus tanımına aykırı bir davranış yapılmaktadır ki yapan cezalandırılıyor ve cezalandıran da ödüllendiriliyor. Fakat Türkiye'de bugün öyle bir duruma geldi ki bir zamanlar namus cinayetleri işlenen bu toplumda, bir zamanlar namus cinayetleri işlemesi beklenen bu insanlar namuslarını temizlemek için öldürdükleri karılarını, kızlarını hatta analarını geçinmek pahasına satıyorlar.Türkiye hem değer sistemi itibariyle hem de ekonomik açıdan köklü ve sü-

Eşi tarafından zina halinde yakalatılan Mustafa Yıldız mahkemede kendisini "eşim üç kez ölü doğum yaptı bu nedenle ilişki kurdum" şeklinde savunmuştu. 1986 yılının ilk ayının ilk günü görülen davada taraflar hapis cezasına çarptırılmıştı.

na karşısında zaman zaman mahkemeye başvurduklarının kanıtı olarak gösteriliyordu.

SBF eski öğretim üyelerinden Prof. Türker Alkan: "Altyapı değişiyor, kültürü değiştiriyor. Artık açıkça zinayı kabullenmek utanılacak bir şey olmaktan çıkıyor. Zina gizlenmek yerine açıklanabiliyor artık. Zinaya karşı bir yumuşama başlamıştır artık" diyordu.

Eskinin eli kanlı erkekleri. Aslında polis operasyonlarında zina yaparken yakalanan kadın sayısındaki artışın bir nedeni de fuhuş-zina karışımının artmış olmasıydı. Yani artık birçok evli kadın kocasın-

"Mutlaka bastırmak lazım boşanmak için"

***Karısını zina halindeyken bastıran S.B. karısını niçin bastırdığını ve neler hissettiğini* Nokta'ya anlattı:**

Karımı bastığım zaman kendimde değildim. Sarhoştum. Ama şimdi çok pişmanım. Boş yere rezil olduk. O zamanlar sanki eski karım rezil oldu gibi gelmişti bana, ama aradan yıllar geçtikçe kendimin de rezil olduğunu yeni yeni anlıyorum. Hiç yoktan gazetelere çıktık. Tuhaf tuhaf hikâyeler yazıldı, çizildi. Tam yeni yeni unutulmaya başlanmıştı, bunun için adımı yazmayın. Resim de çektirmem. Çok istiyorsanız Günaydın gazetesinde bulup o eski resmi basın, ama şu halimle resim çektirmem. Millet ne numaralar çekiyor, gizliyor. Akıllı adam elaleme sakız olacak iş yapmaz. Cahilliğime geldi.

Eski karımı basalı üç yıl oldu. Yani olay olalı diyorum. Ben esnafım, memur filan olsan bir başka yere gidersin, tayinini çıkartırsın. İş kapanır,kimse bilmez yeni yerleştiğin yerde. Ama esnafım dükkânı nasıl kapatayım. Köfteci dükkânı işletiyorum. Kazancım da iyi, Allah'a şükür.

O zaman önce ben bilmiyordum. Ama medeni olmak istedim. Bizim Türkiye'de kadına medeni davranmayacaksın. Alışmamış bir kere. Babasının evinde kadın durmadan sopa yemiş, kocasının evine gelip aynı sopayı yemeyince rahat duramıyor. Kadın korkacak kocasından.Bunun için de babasının evinde ne gördüyse aynısını sürdüreceksin. Karım ne istersе alırdım. Hiç yokluk çektirmedim. Ben, önceleri hiç anlamadım. Dört beş yıl olmuş evleneli. Durmadan kavga çıkarıyor. Ama her şeyden çıkarıyor. Zaten bir kadın kavga çıkardı mı anla ki sonu kötü. O zaman insan anlayıp tedbir alacak. Tedbir diye yani boşanacaksın elin yüzün temizken diyorum.

Ben lokanta çalıştırdığım için eve daima geç gidiyorum. Gece vardiyasından çıkan işçiler bir yemek yemeden geçmezler.Kazancımızı ancak böyle temin ederiz.

Eski karım bunu biliyor, bayram zamanı bile eve erken gelmem. Birisiyle işi pişirmiş. Kim olduğunu söylemeyeceğim.

Biz böyle işleri okumuşların arasında,tahsillilerin arasında olur sanıyorduk, onlar çok serbest. Yani tahsilli diye zenginlere diyorum. Onlar serbest, ama bizim buralarda olmaz. Götürmez, çevre götürmez.

Sonra çocukluktan arkadaş olduğum bir arkadaşım var, özü sözü doğru. "Sana anlatacağım çünkü böyle boynuzlu dolaşmana üzülüyorum" dedi.

Neye uğradığımı anlamadım. Sanki kafamdan aşağı bir şey döküldü. Ama arkadaş çok önemli, bana dese "git vur karını" insan o psikolojiyle gider vurur yani. Bana "elini kana bulaştırmaya değmez" dedi. Bu kadına en büyük ceza o adamla evlendir, işte sana ceza dedi. Görsün sefalet neymiş. Yüz milyon kere pişman olur. Öldürsen hayatın kayar. Boşan dedi. Düşündük, bana çok yardım etti. Bir plan kurduk. Sen karışma her şeyi ben öğrenirim. Allah kimsenin başına vermesin, insan çok tuhaf oluyor. Bir de insanın aklına hemen kim biliyor diye geliyor. En çok ondan korkuyor insan. Kadın istemeyince erkek boşanamıyor Türkiye'de,düşünün karınız,afedersiniz orospu olsa boşanamıyorum.

Mutlaka bastırmak lazım boşanmak için. Yoksa hâkim dedikoduya aldırmıyor. Ben artık eve hiç gitmiyorum, eski karım da şüphelenmiyor, daha rahatlamış. Karakola gittik, dilekçe verdim. Bize görevli polis verdiler. Arkadaş her şeyi öğrenmiş, adam bize ne zaman girip çıkıyor. En utanmazlığı da gündüz vakti yapıyorlar, biz bunları göz göre göre bastırdık. Yine de üç celse sürdü boşanmak. Kadın hem bütün bunları yapmış, hem de mahkemede boşanmıyor. Kocam komplo yaptı diyor. Yüzü yırtılmış. Tabii bütün aileye rezil olduk. Komşulara da.

rekli bir kriz yaşıyor. Üstelik bunda ne sağcı,ne solcu,ne de dış güçler var.''

İbret için ceza. Eşlerin birbirini giderek daha fazla aldattığı, ihanetin ve zinanın arttığı tespitini toplumun hemen her kesiti yapabiliyordu. Değişen ilişkiler içinde bu olaya karşı ceza verilmesi mantığı da öldürmekten mahkeme cezasına kadar, manevi cezadan ilgisizliğe kadar değişiyordu. Ama çoğunluk için ceza mutlaka kaçınılmazdı. Bu ceza, zaman zaman anlık bir öfkenin ürünü, zaman zaman soğukkanlı plan yapan bir beynin ürünü oluyordu. Çoğu zaman da özellikle erkekler ''toplum ve çevrem benden bunu bekliyor'' şartlanmasıyla hareket ediyordu. Psikolog Zehra Bayramoğlu kişinin tepkilerini şöyle yorumluyordu: ''Bir başkasına tercih edilmiş olmak gurur yaralayıcıdır ve böyle bir kişinin duyduğu yoksunluk ölümle eşdeğerdir neredeyse.''

Çevrenin aldatmaya karşılık göstermesini beklediği tepkilerin tek nedeni gelenekler ve kurumların sürdürülmesine yönelik değil. Aldatılmayı yaşamış kişinin çevresindekiler böyle bir durumun kendi başlarına da gelebileceğini düşünürler. Böylesi bir davranış, bu tehdit cezalandırılmalıdır ki kendi başlarına da gelmesin. Ceza ibret olmaz, durum tekrarlanırsa aynı şey kendi başlarına da gelebilir korkusu vardır.''

Yeşilçam ne diyor? Değişen çevre ve yaşam koşulları içinde kıskançlık ve ihanetin karşısında gösterilen tepkilerdeki değişikliklerin sanat ve edebiyat ortamına yansımaması düşünülemezdi. Hatta Yeşilçam bile bu değişikliğe ayak uyduruyordu artık. Bir taraftan aşk, seks ve porno kokan filmler ağırlıklı olarak yaygınlaşırken, öte taraftan da kıskançlık zina ve ihanet konuları da farklı işlenmeye başlamıştı. Sinema dünyasında, Feri Cansel cinayeti ve Semiha Yankı'nın da taraf olarak yer aldığı bu tür davalara pek rastlanmamıştı. Çoğu zaman seyircisine uygun bir kimliği günlük yaşamında da ''göstermeye'' özen gösteren bazı sanatçıların konuya bakışları da genel olarak şiddete başvurmama şeklindeydi ama istisnalar ya da deyim yerindeyse ''erkek'' tipler hâlâ nesillerini sürdürüyorlardı.

''Beraber yaşadığım kadın beni aldatırsa, demekki ben bitmişim. Artık bende iş kalmamış... Helal olsun o kadına...''

''Eşiniz sizi aldatırsa ne yaparsınız?'' sorusuna Kadir İnanır'ın verdiği cevap tamı tamamına böyleydi. Ama Kadir inanır, ''kendisine ait bir kadını, eğer hak ederse döveceğini'' söylemesi daha önce basına yansımıştı. Bu durumda, ünlü aktörümüzün, aldatılma durumunda nasıl bir tepki göstereceği biraz ortada kalıyordu.

Buna karşılık, birçok sanatçımız, aldatılma durumunda tepkisinin ne olacağını kesin bir şekilde ortaya koyuyordu. Örneğin Müjde Ar, aldatmayı sevgisizliğe yorduğu için, kesinlikle hiçbir tartışmaya girmeden, savunma bile kabul etmeden ilişkiyi bitireceğini söylerken, Fikret Hakan, ciddi ilişki içinde olduğu bir kadının kendisini aldatması durumunda ne yapacağını,'' ona öyle yüksek boyutlarda bir kazık atarım ki...'' diye anlatıyordu.

Başına böyle bir iş gelmesi durumunda şövalyeliğe de hiç gerek ol-

İbrahim Akkaya Suudi Arabistan'da işçi olarak çalışıyordu ve karısı Ümran'ın kendisini aldattığını duymuştu. Sonunda geleneksel namus temizleme şekli olan cinayet yerine ''medeni'' olmayı tercih etmiş, ama hiç değilse karım da cezasını bulsun diyerek ''zina'' baskınını tercih etmişti. Ümran Tekin de zinadan mahkûm olmuştu.

"Her tarafı rezil bir iş"

Önceki yıl kocası tarafından ''zina halinde'' bastırılan ve adliyeye sevk edilen ancak daha sonra kocasıyla barışan A.Ç. isimli kadın eşini aldatmasına neden olan olayları ve baskın anını ve sonrasını* Nokta'*ya anlattı.

1985 yılında , sanıyorum sonuna doğru yani, kocam eve gelmemeye başladı, sağdan soldan kadına gittiğini söylediler. Gören de olmuş. Ama en çok ben anladım. Evde hali değişti, hem çok sık eve gelmiyordu,hem de geldiği zamanlar benimle,çocuklarla hiç ilgilenmiyordu. Kocama bir gün sordum, dövdü. Çocuklar da gördüler. Ağzımdan burnumdan kan getirdi. Çok kötü oldum, üstelik döverken komşular da duydu, orospu diye bağırdı bana. Ben de senin gittiğin kadın orospu dedim. Biz dargelirli insanlarız, geçim derdimiz var ama bu kadın meselesi çıktı çıkalı daha sıkışık durumdayız. Babanın evine git diyor kocam. Gidecek yer yok. Nereye gideyim, babamın evi daha rahat bir ev değil ki, aslında ben göz yumacağım, öyle kadın filan kıskanmak huyum yok. En çok para sıkıntısına kızıyorum. Sağdan soldan da iyice dolduruyorlar beni, adama sorsam, söz dinlemiyor, dövüyor. Ne yapacağımı şaşırdım.

Ben de o zaman gencim tabii, içten içe hırslanıyorum adama. Gidecek bir yerim olsa gideceğim. Yok, işim de yok. Sonra dikkat ettim, kocam haftanın belli günü gelmiyor. Anladım ki kadınla o gün buluşuyor. Demek ki kadının günleri o günler. Ben bunları ezberledim. Mahallede bir komşu var sık sık bana söylüyor. Kocam diyor ki, ''Bu Ayşe Hanım iyi davranıyor, kocası adam değil, bak hiç sesini çıkarmıyor'' filan diyor. ''Ne kadar dayanıklı kadın bravo'' diye anlatıyor. Bazen de onunla karşılaşıyoruz, adam bana bir hoş bakıyor. Bazen de genç kadın onun da iyi yaşamak hakkı diyormuş. Hep karısı söylüyor bana. Ben hiç huylanmıyorum, bir gün karısı memlekete gitti. Adam evde kaldı. Ben iyi sözler ettiğini bildiğim için yemek götürdüm. Hiç kötü niyetim yoktu. Sahiden yemek verdim. Hem ben vermedim bile, çocukla yolladım. O gün de bizimki gene yok. Yemekten sonra çıktı geldi. Kapları getirdi. Sonra anladım bahane. Biz yalnız kaldık. Çocuklar da uyudu. Ben uzun zamandır hiç iyi bir söz duymamıştım. Bana karısına söylediklerini anlattı. Sonra nasıl oldu iyi anlatamıyorum, yanağımı filan okşadı. Hiç irkilmedim, o sırada iyi gibi geldi bana. Sonra biz kocamın eve gelmediği zamanlar da hep buluştuk. Daima belli idi kocamın gelmediği zamanlar. Ben artık hiç kocama karışmadığım için hır gür de bitmişti. Parasızlık da çekmiyordum, Metin,karısı memlekette olduğu için bana veriyordu.

Sonra Metin'in karısı geldi, ben önce bilmiyorum ama kadın anlamış. Nasıl anladı onu da bilmiyorum. Bizimkini bulmuş, bizimki ile plan yapmışlar. Metin karısına iş çıkarıyor, evden çıkıp gizlice bize geliyor. Nasıl olsa çocuklar uyumuş biliyor, kocam yok. Ben de onu seviyorum ama karısı geldiğinden beri de korkuyorum. Bir şey olmaz dedi Metin. Birden kapı çalındı, aslında gürültü oldu önce, akşam yani gece vakti. Kimse gelmez. Beni bir korku aldı, ama kapı açıldı daha ben toplanmadan. Bir baktım benim kocam, Metin'in karısı, polis,bir de bilmediğim bir adam, belki iki adam. Hiç hatırlamıyorum kaç kişi. Bana polis giyin dedi, kocam vurdu, tokatladı. Polis hiç karışmadı. Metin'in karısı da yuvamı yaktın diyor. Nasıl bağırıyor. Bir sürü kişi toplandı başımıza. Çocuklar uyandı, ağlıyorlar. Herkes orospu diyor. Hiç bir şeyi anlamıyorum. Baktım Metin daha kimse bir şey demeden, ''Orospu beni baştan çıkardı. Ben karımı seviyorum,'' filan diyor. Rezil oldum. Ama o anda rezil olmak beni o kadar üzmedi. En çok Metin'in o kadar yalanı yıktı beni. Perişan etti. Rezil olduğuma mı yanayım, aldatıldığıma mı? Metin hep diyordu, boşanıp evlenecektik. Senin çocukların benim çocuklarım diyordu. Bitti. O gün hepsi bitti.

İki ay cezaevinde yattım. Sonra kocamla barıştık. Vazgeçti. Dava açmaktan vazgeçti. Araya akrabalar girdi. Şimdi onunla evliyim. Kocam ben unuttum, sen de unut dedi ama ben o günden sonra hiç unutmadım. İnsanın kocası affediyor ama anne-baba, akrabalar affetmiyor. Artık kocam ne yaparsa yapsın hiç ses çıkaramıyorum.

madığını söyleyen Çetin Altan'a göre, en iyi yol yasalar karşısında durumu kanıtlamak ve ayrılmaktı. ''Köyde olsan bıçaklanırsın'' diyen Şener Şen de tıpkı Çetin Altan gibi durumu yasalara havale etmekten yanaydı. ''Bir taşra patlaması oldu'' diyen Cüneyt Arkın, zinayı bir seks azgınlığı ve fuhşun yaygınlaşmasıyla birlikte ele alıyor, ancak, zina karşısında tepkinin kişinin uygarlık derecesine bağlı olduğunu söylemekle yetiniyordu.

''Aile içi sosyal demokrasi.'' Politikacıların zina konusunda aynı partiden olsalar bile görüşleri farklılık gösteriyordu. Partiler üstü sosyal demokrat olarak bilinenlerden İzmir Milletvekili Aşkın Toktaş zina davalarının ve olaylarının artması karşısında şunları söylüyordu: ''İhanet etti diye öldürmeye teşebbüs falan çok gereksiz bence. Esasında herhalükârda ihanet cezalandırılmalı. Aksi halde aile kavramı kalmaz toplumda. Ama bu cezalandırmadan kastım klasik yöntemler değil. Bu cezalandırma kişiler

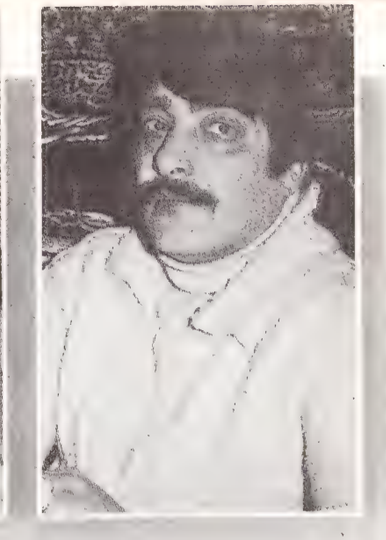

Bazı kocaların karılarından ayrıldıktan sonra bile eski karılarının ilişkilerini ''namus'' meselesi yaptıkları bilinir. İşte Osman Karaer de bunlardan biriydi. Eski karısının bir başka erkekle gezmesi onuruna dokundu ve Mehmet Dursun Tekintüre'yi bu nedenle öldürdü.

tarafından küsme, kızma gibi de olabilir. Sosyal demokrat eşitlik kavramından gidilirse aynı olay erkek için de geçerli olmalı. Müslüman ülke olmamız ne yazık ki, bu konuda erkeğe daha fazla imtiyaz tanımış.'' Zina ve ihanet karşısında bir yasal müeyyide uygulanmasını ve cezayı hoş görmeyenlerden ve anlaşarak medeni bir şekilde ayrılmayı savunanlardan biri de DSP Genel Sekreteri Nuri Korkmaz'dı. Başlarına taş yağsa ANAP'tan bilen DYP'lilerin genel eğilimi ise ihanete, zinaya yol açan hükümet politikasının değiştirilmesi ve ihanetin şu ya da bu biçimde mutlaka cezalandırılması şeklindeydi.

DYP'liler içinde sadece Türkân Arıkan belki hem kadın hem de bekâr olması nedeniyle farklı bir sesti. Edirne Milletvekili Arıkan şunları söylüyordu: ''Bence mahkemeye gitmeden önce aile içinde oturup konuşmak gereklidir. Kadın zina yapacağına otursun kocasıyla konuşsun. Ayrılsın,sonra gidip istediği ile yaşasın. Ben kadını ya da erkeğin ihanetini hoş göremiyorum.'' Ancak DYP'nin Diyarbakır Milletvekili Mehmet Altunakar, Arıkan'ın tam tersini düşünüyordu:'' Toplumumuzda ihanet giderek yaygınlaşmaktadır. Bunun nedeni ahlakidir. İktisadidir. Koşullar elverse bunun cezasını ben ellerimle vermek isterim. İnsanın bu durumda bu hissiyat içinde kendisine engel olması zordur. İhanet ister yasal olsun,ister özel olsun,mutlak cezalandırılması gereken bir olgudur.''

Hem DYP'li hem de erkek olup farklı düşünen bir politikacı ise Bolu Milletvekili Turgut Güler'di. Güler şunları savunuyordu: ''Bir memleketin ekonomisi bozulduğu zaman ahlak da bozuluyor. Böyle durumlarda cinayete başvurmak yerine karşılıklı oturup konuşmak gereklidir. Eğer mali olanaklar yeterliyse boşanmak için başvuruda bulunulur. Hapis cezasına karşıyım. Boşanma yoluna başvurulmalıdır.

Toplumsal bir katil elbisesi. Profesör Alkan, ceza verilmesinde, kültürün etkisinin belirleyici olduğunu şöyle anlatıyordu: ''İhanete uğrayanın yakınları doğrudan baskı ve telkinde bulunmasalar bile kültürün getirdiği bir baskı var. Konu komşu olmasa öldürmeyecektir belki.'' Kriminolog Doç. Köksal Bayraktar için aslında takınılan tavır toplumun zorladığı ölçüp biçip önüne hazır elbise gibi koyduğu tavırdı. Bayraktar, ''Özellikle kırsal kesimde kadın-erkek ilişkilerinde kişiler kıskanmasa bile kıskanç rolü oynamaktadırlar ve dolayısıyla tutumlarını, davranışlarını,karşılıklı ilişkilerini bu duygunun etkisiyle yürütüyor gözükmektedirler'' diyordu.

Avukat Kenan Hamşioğlu tam da bu toplumsal elbise gibi hazırlanan ''namus temizleyen erkek tipi'' konusunda çok ilginç bir anısına örnek veriyordu: ''Çevresinde çok sevilen sayılan bir doktor arkadaşım vardı. Fiziki olarak ufaktefekti ve ayrıca kişilik olarak da sakin, içe dönük ve uysal bir görüntü arz ediyordu. Eşi ise tümüyle farklı bir insandı. Ev kadını olmasına karşın girgin, gösterişli, bakımlı ve tuttuğunu koparan bir insandı. Günün birinde yoğun bir söylenti çıktı. Doktor arkadaşımız sölentiye göre karısını bir erkekle yakalamış ve gerisi şöyle gelmiş, daha doğrusu getirilmişti. 'Doktor adamı öldürmüştü.' Ama adamın cenazesi bulunamayınca doktorun 'adam öldürmeyecek biri' olduğu ve sinir krizleri geçirerek hastaneye yattığı,sonra da intihar ettiği söylenmeye başladı. Hatta cenazenin kaldırılma tarihi bile ilan edilmişti. Çevre bu söylentiye o kadar inanmıştı ki, eş-dost kalkıp cenaze törenine gittiler. Ama ortada ne cenaze vardı, ne ihanet, ne ölüm, ne ihtihar. O girgin,gösterişli kadınla, o sakin ve kendi halinde kocası beraberdiler ve ortada her hangi bir şekilde beraberliği bozacak bir durum görü müyordu.Ama bütün bu olan biten ve söylentilerden sonra doktor arkadaş bana başvurup çevresindeki herkesi öldüremeyeceğine göre kendisini gerçekten öldürmeyi düşündüğünü söylemişti.''

Avukat Hamşioğlu bu olayı şöyle yorumluyordu: ''Toplum, arkadaşımı kendisini öldürme eylemi konusunda şartlamıştı. Belki de direnemeyecekti. Ama sonunda atlattı.''

İtalyan usulü boşanma. Aslında ceza kanunumuz zina karşısında erkeğin cinayet işlemesini bazı hukukçulara göre ''neredeyse teşvik edici'' idi. Avukat Kenan Hamşioğlu konuyla ilgili yorumunda şöyle diyordu: ''Türk Ceza Kanunu Madde 462, neredeyse zina fiilinin cezasının eş eliyle adam öldürme fiili işlenerek, verilmesini özendirmektedir. Böyle bir durumu tespit eden eşin 'haksız tahrikin özel hali'

''İhanet seyirciyi kopartır''

Yeşilçam'ın eski senaristlerinden Bülent Oran, toplumdaki değişen değer yargılarının Türk sinemasına yansıyışı konusunda görüşlerini* Nokta'*ya şöyle anlattı:

Türk seyircisi, özellikle bundan önceki yıllarda drama çok meraklıydı. Dramın özünde de geniş planda kıskançlık olduğu için bu konuyu çeşitli şekillerde işledik. Bence kıskançlık, dozunda olduğu zaman kadın erkek ilişkisinin dozudur. Ancak eğer ciddi boyutlara ulaşırsa, olayı kavgaya hatta ayrılmaya kadar götürebilir. Ben eşlerin birbirine ihanet etmeleri olayını yanlış anlamaya dayandırarak verdim. Çünkü bizim seyircimiz, halkımız genelde kıskanç bir yapıya sahip. Olayı gerçek bir ihanet şeklinde verdiğiniz zaman seyirciyle koparsınız. Kendisini hemen perdedeki kişilerden birinin yerine koyup, onunla özdeşleyip yargılamaya başlıyor. Bu da filmin iş yapmaması demek. Oysa ben gişeyi ön planda tutan, filmin iş yapmasını amaçlayan bir senaryocuyum, bu yüzden de toplumun bu konudaki titizliğini göz önünde bulundurmak zorundayım. 50'li, 60'lı yıllarda yaşam sıkıntıları bu kadar fazla olmadığı için insanlar dramı daha çok tercih ediyorlardı. Şimdi artık pek haz etmiyorlar. Kötü bile olsa komediyi tercih ediyorlar. Çünkü zaten kendisi günlük hayatında yeteri kadar dram yaşıyor. Ancak öyle dram getirirsiniz ki karşısına, kendi dramından daha yoğundur o zaman onu da kabullenir.

Bizim halkımız acaiptir. Ben iyi bir ailenin çocuğuydum; evden kaçtım, gecekondularda, fabrikalarda bu insanlarla çok beraber oldum, şu gözlemim hiç şaşmaz: Bizde çiftler yenişerek, birbirlerini tırmalayarak ilişki kurmaktan hoşlanırlar. Birbirleriyle güzel birkaç laf ettikten sonra mutlaka huzursuzluk yaratacak bir kıskançlık noktası bulurlar. İlle de bir kıskançlık olsun ki bundan haz alınsın. Kıskançlık beşeri bir olay ama bizde toplumsal kesimlere göre sonuçları farklı. Biri kendisini anlatan eşini bırakır,öteki öldürür. Bazıları da olayı kabullenip çevreye belli etmeden sürdürürler ilişkiyi.

Ben 65 yaşındayım ve görüyorum ki ahlak anlayışı tamamen değişiyor. Bundan 50 yıl evvel bu tür olaylar çok kötü sonuçlanırken bugün çok daha yumuşak bir şekilde kapanabiliyor. Bizim toplumumuzda aldatma, erkek için mübah sayılır, kadın içinse namussuzluk. Ben buna katılmıyorum. Her iki taraf için de bunun ölçütü aynı olmalıdır.

''Hilelik kadında var''

İbrahim Tatlıses,* Kadınca *dergisinin Nisan 1987 sayısında kadın-erkek ilişkisi hakkındaki görüşlerini açıklarken, zinaya bakışını da anlatmıştı. Tatlıses bu röportajda ''Kadınların da giyinmeye, yemeye, içmeye hakları olduğunu'' belirttikten sonra, derginin konuya ilişkin sorularına şu yanıtları veriyordu:

Soru: Avrupa'daki kadın genelevleriyle ilgili olarak kadınlar, ''Bizim de hakkımız var'' diyorlarmış...

Tatlıses: Ben bilmiyorum öyle bir şey. İlk defa duyuyorum. Zaten bizi ilgilendirmez. Bizim bayrağımız, bizim kanımız, şeyimiz başka. Mümkün değil. Ama erkek yapabilir. Kadında namus denilen bir şey var. Erkekte yoktur o.

Soru: Nasıl kadında var, erkekte yok?

Tatlıses: Nasıl! Daha açık konuşamıyorum ki yani şimdi. Erkek yatabilir, kalkabilir, zampara olur. Kadın orospu olur.

Soru: Tamam işte, toplum öyle yargılar. Zaten mesele bu.

Tatlıses: Toplum değil. Yani şimdi nasıl olacak ki? Dünyada erkek mi çok kıskançtır, kadın mı? Kıskandığı zaman erkek mi adam öldürür,kadın mı?

Soru: Daha çok erkek öldürüyor galiba.

Tatlıses: Aslında öldürmemek lazım. ''Allah senin işini gücünü rast getirsin, demek ki benden daha şeyini buldun'' demek lazım. Mantıklısı bu. Yoksa onun canını o vermemiş. Ama o an insan cinnet geçiriyor. Canı manı düşünmüyorsun. Ama mantıklısı, sende bir şey bulamamış, başkasıyla yatıp kalkabiliyor. Aslında seninle de yatıyor ama, başkasını tercih ediyor. Demek ki kadında var.

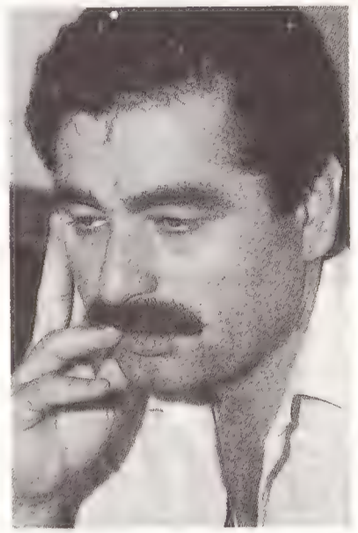

Soru: Ne var kadında?

Tatlıses: Hilelik, kadında var yani. Bir kadının bacağına başka bir erkeğin bacağı değdi mi zaten, o kadından korkacaksın. Senden sonra, senden önce her şeyi yapabilir.

Dürdane Kirpi kocası tarafından zina halindeyken bastırılmıştı. Tam herkes ''boş ver iyi ettin elini kana bulamadığına'' derken öfkeli koca adliyede Dürdane'yi bıçaklıyarak öldürüyordu. 1985 Haziranı'nda işlenen bu cinayette Dürdane'nin ölümüne bazı arkadaşlarının kocasını kışkırtması neden olmuştu.

Prof. Dr. Sulhi Dönmezer

maddesine sığınarak eşi ya da zinanın diğer ortağını öldürmesi işten bile değildir. Üstelik böyle bir durumda hâkime yorum hakkı yani takdir hakkı bile bırakmadan yasa çok açık bir şekilde cezanın 8'de 1'e indirilmesini, ölüm cezası yerine 5, 10 yıl müebbet yerine 4-8 yıl ceza verilmesini emreder. Doğal olarak bu,hukukçular arasında yaygın bir deyim olan 'İtalyan usulü boşanma'nın birşekilde ülkemizde uygulanmasına yol açmaktadır. İtalyan usulü boşanma hepimizin bildiği gibi eşin öldürülerek evlilik akdinin sona ermesi anlamına gelmektedir.

Ama artık gözlemlerime dayanarak söyleyebilirim ki ülkemizde hoşgörü giderek artmaktadır. Özellikle kent insanının öldürmek yerine zina ve boşanma davaları açmakla yetindiğini olumlu bir sonuç olarak görebilmekteyiz. Her şeye karşın eşe aldatma durumunda ölüm hakkı veren 462. Madde'deki özendirici durum ortadan kaldırılmalıdır."

Sulhi Dönmezer de Ceza Yasası'nın bu hükmünün "adeta adam öldürmeyi mazur görücü olduğu" noktasında birleşiyor, ancak Ceza Kanunu'nda "zina"nın suç olarak kalmasının cinayetleri önleyici olduğu görüşünü savunuyordu. Bu görüşü uluslararası kongrelerde de savunmuştu. Kendisi şöyle anlatıyordu: "Örflerimizde, âdetlerde bu konuda bir yumuşama söz konusu. Giderek bir değişme yaşıyoruz. Mevzuatımızda zina hâlâ suç. Bu sebeple aldatılmış erkek, mahkemeye başvurup bir mahkûmiyet elde ettiği zaman bundan biraz tatmin duygusuna ulaşıyor. Zinanın suç olmaktan çıkarılması bundan senelerce önce Avrupa'da katıldığım bir kongrede gündeme geldi. Ben ve Fransız delegesi bu öneriye katılmadık. Dedik ki, bu bir emniyet supabıdır. Avrupa ülkelerinin çoğunda, en son olarak da Katolik dinin egemen olduğu İsviçre'de zina suç olmaktan çıkarılmıştır. Türkiye'de suç olarak kalmasını istedik. Memleketin gerçeklerini görmek lazım. Çünkü Türkiye henüz o hale gelmiş değildir."

Sonuçta ister ekonomik ister aile baskısı sonucu yanlış evlilikler, ister geleneksel değer yargılarının erozyonu neden gösterilsin zina olaylarında ve davalarında büyük bir artış olduğu ortadaydı. Zina ya da dramatik ifadesiyle "ihanet" karşısında insanlarımız artık cezayı "kendi elleriyle vermek" yerine giderek adalete sığınmayı tercih eder olmuşlardı. Şüphesiz bu olumlu bir gelişmeydi. Ama belki de ilerde, toplum, Sulhi Dönmezer'in deyimiyle 'Medeni olduğunu gösterdiği ölçüde" zina Ceza Yasası'nda suç olmaktan çıkacak, yalnızca bir boşanma nedeni sayılacaktı...

Emin TANRIYAR, Ayşe BAŞTÜRK

"Belki öldürme olmayacak ama"

Beyoğlu Adliyesi 1. Asliye Hukuk Hâkimi Hasan Özkan, zina konusunda* Nokta*'nın sorularını cevapladı.

Nokta: Eşler arasında aldatma söz konusu olduğunda hangi yola başvuruluyor, cinayet mi, adliye mi?

Özkan: Eşler birbirlerini aldatma yoluna gidiyorlarsa genellikle boşanmayı tercih ediyorlar. Çok ender zina nedeniyle ceza mahkemelerine başvuruyorlar. Çünkü zinayı kesin olarak tespit güç. Dediğim gibi ceza davasında mutlaka fiilin yapılması lazımdır. Hukuk mahkemesinde durum böyle değil, yani ispat etmeye gerek yoktur. Yani eşlerden herhangi birinin karşı cinsten biriyle ıssız bir yerde bulunması veya birlikte yemek yemeleri yeterlidir. Yani onunla zina yapmasa bile ilişki kurmuş zehabını uyandırması zina başlangıcı sayılıyor. Daha doğrusu hukukta şiddetli geçimsizliğin bir başlangıcı olarak görülüyor. Bu nedenle zina davası çok açılmıyor, şiddetli geçimsizlik adı altında açılıyor.

Nokta: Neden gerçek nedenle açmıyorlar davayı?

Özkan: Zina yoluyla dava açılmamasının nedeni,bir deşifre oluyorlar, yani toplum içerisinde iyi

MAHMUT ÖVÜR/ NOKTA

sayılmayan bir şey olduğu için, kendileri için şöyle böyle dedirtmektense öteki yolu seçiyorlar.

Nokta: Uzun yıllar hâkimlik yapmışsınız, sizin gözleminiz nedir? Yani toplumun davranışında bir değişme söz konusu mu?

Özkan: Şimdi 27 yıllık hâkimlik yaşamıma gelmek istiyorum, mesleğimin ilk yıllarında gerçekten zina yüzünden bir hayli olaylar, cinayetler müşahade ettim. Ama son seneler, belki Türk toplumundaki kültürün yaygınlaşması, okuma yazma oranının artması ve yasaların daha anlaşılır hale gelmesi ile ilkel bir şey olan öldürme olayından ziyade, mahkemeler yoluyla bu işin çözülmesi arzu ediliyor. Yani erkek veya kadın, zina yapan aleyhine artık silaha sarılmıyor, boşanmayı tercih ediyor. Diyelim böyle 10 olaydan 4-5 tanesi boşanma davası açıyor, 2-3 tanesi açıkça zina davası açıyor, bir kısmı da buna katlanıyor veyahut bilmiyor. Silaha sarılma olayı ise son zamanlarda yok denecek kadar azdır...

1988 yazını villanızda geçirin!
Tapunuzu hemen alın!
40 ayda ödeyin!

İşte masmavi deniz, işte yemyeşil dağlar, turistik tesisler, tarihi yöreler, işte villanız.

İŞTE GÜMÜLDÜR ÖMÜR BELDESİ!

Doğa; kendini, öylesine sunmuşki, Gümüldür'de... Öylesine vermişki tüm güzelliklerini, cömertçe...
Masmavi deniziyle, yemyeşil dağlarıyla, öylesine bütünleşmişki güneşle... İnsan burada yaşamı daha bir başka seviyor,daha bir yaşamak istiyor...doyasıya.
Gümüldür Ömür Beldesi, doğanın insana hediyesi... Gümüldür, bir ömürdür... yaşamasını bilene. Gelin, sizin de Gümüldür Ömür Beldesi'nde bir villanız olsun.İsterseniz daireniz olsun.Seçkin komşularınız olsun. Yüzme havuzunuz, goletiniz olsun. Sağlığınıza sağlık katacağınız termal tesisleriniz olsun. Çocuklarınızın oyun ve spor alanları olsun. Meraklısıysanız, avcılık, balıkçılık,dağ ve at sporları yapabileceğiniz, tenis ve golf oynayabileceğiniz alanlarınız olsun. Her türlü olanaklarından yararlanabileceğiniz, içinde saunası, restoranı, barı, diskoteği , gazinosu olan bir turistik tesisiniz olsun. Yatınız varsa, yat limanınız olsun. Gümüldür Ömür Beldesi'nde; seçkin komşularınıza, ailenize ve size ait bir dünyanız olsun. Size özgü, size layık bir yaşam biçiminiz olsun.

GELİN. SEÇİN. SİZİN DE EGE'DE BİR VİLLANIZ OLSUN.

A TİPİ VİLLA (4 ODALI)							
İhale edilmiş kesin fiyatı	: 28.850.000,-	İhale edilmiş kesin fiyatı	21.570.000	İhale edilmiş kesin fiyatı	: 28.697.000,-	İhale edilmiş kesin fiyatı	: 19.135.000,-
Ödeme süresi	: 40 Ay	Ödeme süresi	: 40 Ay	Ödeme süresi	: 40 Ay	Ödeme süresi	: 40 Ay

derhal tapu

Villalar ve daireler Agustos 1988 tarihinden itibaren her ay partiler halinde teslim edilecek, sitenin tamamı 1989 yılında teslim edilmiş olacaktır. Daireler ve villalar numaralandırılmış ve teslim tarihleri her numaranın karşısında şimdiden belirtilmiştir. Tapular verilmektedir.

- Kooperatifimize, Silahlı Kuvvetler mensupları ve yakınları ile sivil vatandaşlarımız ortak olabilir
- Kooperatifimiz cumartesi-pazar günleri de açıktır

S.S. SUBAY, ASTSUBAY, MEMUR TOPLU KONUT YAPI KOOPERATİFİ
GENEL MÜDÜRLÜK: Bahariye Cad. Ünlütan Ap. 9/5 Kadıköy/İstanbul Tel: 338 02 38 338 16 85 338 16 87 Telex: 29 019 Sube tr Telefax: 345 01 50
ANKARA ŞUBESİ: Atatürk Bulvarı: 213/6 Kavaklıdere/Ankara Tel: 67 09 58 67 53 32 Telex: 40 180 Kbon Tr Telefax: 68 19 30
İZMİR ŞUBESİ: 1 Kordon 3362 Asansörlü İzmir Tel: 22 09 77 Telefax: 22 09 77

DİĞER İNŞAATLAR
1- *Çengelköy Konutları*'nın inşaat ihalesi yapılmıştır.
2- *Maltepe Konutları* Eylül 1987'de teslim edilecektir. Kayıtlar bitmiştir. Tapuları verilmektedir.
3- *Pendik Konutları* inşaat ve kayıtları devam etmektedir. Ağustos 1987'de kat irtifakı tapuları verilecektir.

YAŞAM / İSTANBUL'UN GELECEĞİ

Şanlıurfa'ya bir iki...

Gün geçtikçe sorunlarıyla birlikte büyüyen İstanbul'un kurtuluş umutları başta GAP olmak üzere Anadolu'daki büyük yatırımlara bağlandı. Özellikle Şanlıurfa'nın 2000'li yıllara doğru milyonlarca insanı barındıracağı böylelikle İstanbul'un yoğun göçten bir nebze kurtulacağı tahmin ediliyor

Mahallenin üzerine hüzün çökmüştü. Gün geçmiyordu ki bir evin ışıkları sönmesin, kapısına kilit vurulmasın. Denkler toparlanıyor geride kalanlarla helalleşiliyor, büyük umutlarla yola çıkılıyordu. Aslında kolay değildi, bir zamanlar babaların dedelerin yurt edindiği İstanbul'dan kopmak onların yaşadığını bir başka yaban elde yaşamak. Ancak yaşamak için iş bulmak gerekliydi ve hedef belirlenmişti:"Taşı toprağı altın Ş. Urfa'da iş tutmak." Tarih 2000'lerle ifade ediliyordu ve bu yeni yüzyılda insanlar akın akın Güneydoğu Anadolu'ya koşuyordu.

Bu öykü, yıllardır değişmez bir hızla süren göçten iyice bunalan, "İstanbul nasıl kurtulur?" sorusunu yanıtlayan abartmalı bir fanteziydi. Böyle bir fantezinin gerçekleşmesi tam olarak mümkün değildi elbette. Ama göç hızının düşürülebileceğine ilişkin büyük umutlar vardı.

Umut Ş. Urfa'da. İşte bu umut noktasında da İstanbul Belediyesi'nin fantezi değil ama tahminleri başlıyordu. İstanbul Belediye Başkan Yardımcısı Kutlu Güzelsu'ya göre, Güneydoğu Anadolu'daki GAP projesi, serbest bölgeler ve Ankara'nın doğusundaki Ortadoğu Rafinerisi'nin devreye girmesi ile İstanbul günümüzdeki önemini yitirecek, üç ayrı çekim merkezi oluşacaktı. O zaman da insanlar İstanbul'dan vazgeçecek,ekmeklerini bu keşfedilmemiş topraklarda arayacaklardı. Yani bütün umut göçün yön değiştirmesindeydi.

Güzelsu, Türkiye'nin göç hareketine en fazla yön verecek olan projenin Güneydoğu Anadolu Projesi GAP olacağını söylüyordu. Bu projenin merkezi durumundaki Ş. Urfa'nın bir 50 yıl sonra nüfusunun 300 binden 7 milyon 500 bine çıkacağı tahmin ediliyordu. Bu nüfus artışı İstanbul'un son 40 yıldaki artışından bile fazlaydı. Bu 40 yıl süresinde İstanbul'un nüfusu yaklaşık 4-5 milyon artmıştı. Yani 2037 yılında Ş. Urfa, İstanbul olmaya adaydı.

Ş. Urfa'nın insanı umudunu GAP'a bağladı

Neden GAP? 2006 yılında bitirilmesi planlanan ve Türkiye'nin kaderini değiştirecek gözüyle bakılan GAP projesi yetkililerin gözünde ekonomik yönünün yanı sıra birçok sosyal sorunun çözümünde de önem kazanıyordu. Proje barajlar, hidroelektrik santraller,sulama tesislerinin yanı sıra tarım, ulaştırma, sanayi, eğitim, sağlık gibi sektörleri de içeriyordu. Yani şimdiye kadar sürekli İstanbul'a ve diğer büyük kentlere göç veren Güneydoğu Anadolu insanları bu projeyle yaratılan istihdam nedeniyle yerlerinde kalacaklardı.

Çukurova Üniversitesi'nin yaptığı bir araştırmaya göre ve bu projenin devreye girmesi ile birlikte de 1 milyon 600 bin kişilik bir nüfus doğrudan iş olanağına kavuşacaktı. Bu,bir bakıma,aileler de göz önünde bulundurulursa 8 milyon insanın karnını kendi toprağında doyurması anlamına geliyordu. Güneydoğu Anadolu göçünün durdurulması madalyonun bir yüzüydü. Kutlu Güzelsu, projenin Doğu bölgesi insanına da istihdam yaratacağı görüşündeydi. Yani 2000 yıllarına doğru İstanbul'a Doğu'dan ve Güneydoğu'dan gelen göç durabilirdi. Güzelsu "En azından vasıfsız adam gelmez. Ancak kalifiye adam gelir ki bu da büyük problem yaratmaz" görüşündeydi.

Öte yandan serbest bölgelerle birlikte Mersin, Antalya, İskenderun da göçü paylaşan şehirler olacaktı. Ortadoğu Rafinerisi ise Kırklareli'ni çok geliştirecekti. Kutlu Güzelsu Kırıkkale'nin gelecekte haritalarda il olarak yer alacağını söylüyordu.

Eminönü'nde öğle saatlerinde hareketli nüfus 1.5 milyona çıkıyor

Serbest bölgeler Güney insanını yerinde tutacak Kırıkkale ise İç Anadolu göçünü karşılayacaktı.

Yine de İstanbul boşalmayacak. Bütün bu projeler İstanbul Belediyesi yetkililerinin "İstanbul 2000'lerde asla boşalmayacak, fakat günümüzdeki kadar da hızla dolmayacak" demelerine yol açıyordu.

Kastamonulular başta. İstanbul hâlâ yılda 180 bin kişinin göç ettiği bir kentti. Yani her gün 10 otobüs dolusu insan sınırları zorluyordu. 1950'lerde başlayan ve yıllardır kesilmeyen göç hızıyla nüfus 1.5 milyondan 6 milyonlara tırmanmıştı. Tahminlere göre de bu nüfus içinde İstanbul doğumlular ancak 1 milyon 200 bin civarındaydı. Eğer bir-iki kuşak geriye gidilirse bu rakam daha da ufalırdı. Oysa İstanbul'a en çok göç veren Kastamonuluların sayısı İstanbulluları neredeyse aşıyordu.

İstanbul'da il olarak Kastamonuluların,bölge olarak da Karadenizlilerin nüfus hâkimiyetinden söz ediliyordu. Yüksek bir adaptasyon yeteneği olan Karadenizlilerin sayısı İstanbul'da neredeyse 2 milyona ulaşıyordu. Karadenizlileri takip edenler ise Doğululardı. Onların sayısı ise İstanbul doğumlular kadardı. Daha sonraki sıralamayı ise, İç Anadolu,Güney ve Ege takip ediyordu.

Geri dönmek istemiyorlar. 1950 yılında İstanbul'a merhaba diyen 20 yaşındaki biri artık 57 yaşına ulaşmış ve kendisinden sonra iki kuşak yetişmişti. Ancak işin ilginç yanı, araştırmalar çeşitli bölgelerden gelen insanların asla İstanbullu olmadıklarını ortaya koyuyordu. Hemen hemen hepsi asimilasyona karşı direniyor ve kendi kültürlerini yaşatıyorlardı. Sonuçta da İstanbul içinde yığınla vilayeti temsil eden küçük iller oluşuyordu. Örneğin Hisarüstü Kastamonu, Küçükmustafapaşa ise Trabzon'du.

ÜMİT KURDU/NOKTA

Çare tezgâhta aranıyor

Diğer taraftan Istanbul içinde kendi yörelerini yaşayan bu insanlar, büyük sıla hasretine rağmen ge-

iyi karar
iyi banka

Hem muteber, hem dinamik bir bankayla çalışmak için Pamukbank'a gelin.

Genç
PAMUKBANK
iyi bankadır

YARATIM/KCB

riye dönmeyi de düşünmüyorlardı. Örnekleme metodu ile yapılan bir araştırmaya göre Anadolu'dan İstanbul'a yerleşenlerin yüzde 77'si İstanbul'u bırakmayacaklarını söylüyordu.

Ne yapıyorlar? Geçen yıllar boyunca göç edenlerin istihdam edildikleri alanlar da değişiyordu. İlk gelenlerin çoğu, fabrikaya işçi ya da bir apartmana kapıcı düşüyle yola çıkıyorlardı. Ancak artık iş çeşitleri artmıştı. Örneğin kapıcılık, yapılan işler arasında yüzde 2'lerle alt sıralara yerleşmişti. Buna karşın genellikle odacılık diye tanımlanan müstahdemlik Anadolu kökenlilerin yüzde 17 ile en çok istihdam edilen alan olmuştu. Daha sonra ise sırasıyla şoförlük, işçilik, tezgâhtarlık, bahçevanlık, bekçilik, marangozluk ve kaynakçılık gibi işler göç edenlerin paylaştığı işlerdendi. Bütün bunların yanı sıra aradan geçen yıllar göç edenler arasında yüzde 11'e varan bir emekli kitlesini de ortaya çıkarmıştı.

Araştırmaya göre, İstanbul'a Anadolu'dan gelenlerin önemli kısmı özel sektörde iş buluyordu. Yüzde 38'i organize bir teşebbüste çalışırken yüzde 15'i de şahıs yanında iş buluyordu. Buna karşın yüzde 38'i de devlet kapısında iş tutmuştu. Kendi işini kurabilenler ise ancak yüzde 12'yle ifade ediliyordu. Bu yüzde 12'lik kısım da İstanbul'da daha çok balıkçılık, kebapçılık, vb. gibi kendi kültürlerinin uzantısı işler yapıyorlardı.

Böylesi marjinal işler de, yörelere göre oldukça kesin çizgilerle ayrılıyordu. Örneğin kuyumculuk, kebapçılık gibi işler Güneydoğuluların elindeydi. Balıkçılık ise Rizelilerden soruluyordu. Kapıcılığı ve hamamcılığı Sivaslılar kapmıştı. Kahvecilik ve kasaplık Erzincan ve Erzurumlulara has bir işti.

Heves kursakta mı? Bütün bu insanlar yarattıkları işler ve yerleşim merkezleriyle İstanbul'u Çekmece'den Gebze'ye uzanan 85 kilometrelik bir alana yaymışlardı. Yetkililer bu yayılmanın Kocaeli bölgesine kadar uzanacağını tahmin ediyorlardı. İşte bu son sınırlar zorlandığında Ş. Urfa, Kırıkkale, İskenderun gibi yatırımların yapıldığı şehirler İstanbul'a alternatif olarak görülüyordu. Benzeri bir gelişme yakın tarihte Trakya'da yaşanmıştı. İstanbul'a büyük göç veren Trakya'da tarıma dayalı sanayi gelişince göç durmuştu. Aynı şey Ş. Urfa'da da olabilirdi.

Ancak 50 yıl sonra İstanbul'un yerini almaya aday Ş. Urfa'dan pek hoş haberler gelmiyordu. Eğer işlere hemen başlanmazsa hem gelişmek isteyen Ş. Urfa'nın hem de ferahlamak isteyen İstanbul'un değil 50 yıl, bir yüzyıl daha hevesleri kursaklarında kalacaktı.

Şaziye KARLIKLI—Nihan TAŞTEKİN

Belediye Başkanları ne diyor?

Nokta, İstanbul Anakent Belediye Başkanı Bedrettin Dalan ve Urfa Belediye Başkanı İbrahim Halil Çelik ile şehirlerinin sorunlarına ilişkin görüştü.

BEDRETTİN DALAN

Milli Takım gibi bir şehir

"İstanbul artık eski İstanbul değil. Nüfus yapısı bakımından milli takım gibi bir şehir. Eskiden beri İstanbul'da yaşamış olanların şikâyet ettiği konular var. İstanbul çok karma oldu diye şikâyet edenler var. Bu düşünce tarzına kimsenin kapılmaya hakkı yoktur. Netice itibariyle onların dedelerinin dedesi de bir yerlerden gelmiş fazla deşmeye gerek yok. Büyük şehirde yaşamak küçük şehire nazaran zordur. Şehir büyüdüğü zaman zorluğu da büyür. Bugün 70 kilometreden su getirmeye çalışıyoruz. Şehir 9-10 milyona gitmeye başlayınca 150 kilometreden Sakarya'dan su getireceğiz. Böyle olunca da suyun parası iki misli artacak. Şehrin büyümesi ile birlikte birtakım hizmetler zorlaşacak, pahalılaşacak. Öte yandan büyüme sürdükçe işyerlerinin çıkardığı çevre problemleri de büyür. Bunlar aslında İstanbul'da yaşamayı caydırıcı unsurlardır. Vatandaş tüm bunlara rağmen İstanbul'u seçiyorsa bunun nedeni yerinde iş bulamamasıdır."

İBRAHİM HALİL ÇELİK

Tedbir alınmazsa GAP felaket getirir

2000 yılının Ş.Urfası değil Türkiye'nin, dünyanın ticaret merkezi ve kültür şehri olacaktır. İstanbul, Adana, İzmir ve Ankara gibi bir urlaşmış kent görmek istemiyorsak şimdiden şehrin altyapı çalışmalarına başlanmalıdır. Ne acıdır ki, bugün şehrimizin ortasından geçen herkese eşit,adaletli mikrop dağıtan Karakoyun deremiz islah edilmemiştir. Yaz ishali, şark çıbanı ve tifo hastalıkları oluşturan menbalar kurutulmalıdır. Şehrin içme suyu konusunda sıkıntısı çözümlenmelidir. Yeni imar planımız ihaleye çıkartılacaktır. Bu çalışmalar hızlandırılmalı, organize sanayi bölgesi kurulmalıdır. Başka yere göç eden insanlar Urfa'ya geleceklerdir. Urfa'yı gerçekten ticaret merkezi yapmak istiyorsak Akçakale gümrük kapısı serbest bölge kapsamına alınmalı. İpek Yolu şehrin dışına çıkartılmalı. Devlet Demiryolu Urfa'ya yatırım yapmalıdır. Şu an yapılan havaalanı küçük kalacaktır. Şimdiden tedbir alınmassa GAP nimet değil, felaket getirecektir.

BATUHAN KIRANOKTA

"İnsanlar çocukluklarını unutmamalı, bu dönemin deneyimlerinden faydalanmalı" Bettelheim'in önerisi bu

AİLE / ÇOCUK YETİŞTİRME

Anne babalar aklınızı kullanın!

Çocuk ruhunun araştırılmasına yıllarını veren ünlü psikolog Bruno Bettelheim son yapıtında, piyasayı kaplayan "nasıl çocuk yetiştirmelisiniz" türünden kılavuz kitaplarına karşı çıkıyor. Ona göre önemli olan formüller değil, yaratıcılık.

Televizyonları eve alıp koyan çocuklar değil, büyükler. Önemli olan büyüklerin TV'yi nasıl izledikleri. Bir çocuğa hiçbir şey öğrenemeyeceği bir programı izlettirmek kadar aptalca bir şey de yoktur. Çocuğu TV karşısına oturtup bırakmak ve TV'den ahir zaman dadılığı beklemek ya da öyle kullanmak da doğru değil kuşkusuz.

Erken eğitim. Yuvadayken okumayı sökemediyse kabahat kimin? Elbette çocuk kabahatli değil. Asıl eğitime en iyi hazırlık dolgun bir oyun evresinden geçmelerini sağlamaktır. Oyun kurallarını ve oyunu kurallarına göre oynamayı öğrenmeleri erken öğrenimden çok daha önemlidir. Okuma yazma çocuğa göre 6-8 yaşları arasında başlamalı. Bundan öncesi kuşlara mahsustur.

Oyuncak tabancalar. Anne babalar şimdi tabancalarla oynayan çocuklarının ilerde katil olacağına inanmaya başladılar. Küp bloklarla oynayıp onları düzgün biçimde bir araya getirmeyi seven çocuklar da mimar, arabalarla oynayanlar oto tamircisi olmayacaklar. Savaş oyunları çocukluğun kendisi kadar eskidir. Neden silahlarla oynamayı istiyorlar? Belki de kendilerini savunmasız hissediyorlar. Bu en azından sembolik bir savunmadır.

"Çocuk yetiştirmek mi? Aman Tanrım, ne güç iş!" Yıllardır çocuk yetiştirme ve modern bir anne baba olmanın yolları üzerine çıkan kılavuz kitaplara şöyle toptan bir göz gezdirmeniz ödünüzün kopmasına yetecektir. Binbir türlü ayrıntıya giren bu kitaplara bakılırsa, çocuğunuzun zekâ gelişimini beslemek için neredeyse her konuda doktora düzeyinde bilgiye sahip olmanız gerekiyor. Onun arzularıyla sizin gerçekleriniz arasındaki hassas dengeyi tutturabilmek için de bir uzman titizliğini göstermelisiniz. Doğumdan ergenlik çağına kadar çocuğunuzla birlikte alacağınız yolu düşünürseniz, uzmanların önerileri kendinizi bir uzun mesafe koşucusu olarak hazırlamanızı zorunlu kılıyor. Kısacası Amerikalıların ünlü ve "müstesna" çocuk doktoru Benjamin Spock'tan bu yana anne baba olmak öyle basit, öyle kolay bir iş değil.

"Formüllerle insan yetişmez." "Çocuk büyütmek yaratıcılık işidir, malumatfuruşluk değil." Sonunda, artık 83 yaşına merdiven dayayan, Freud'un yakın çevresinden, yılların çocuk psikologu Bruno Bettelheim, her yıl yenileri piyasayı dolduran kılavuz kitaplara isyan etti. Ömrünün 50 yılını çocuk zihninin, yetişkinlerce yok sayılan derinliklerini araştırarak geçiren Bettelheim, "Yeterince İyi Bir Anne Baba" adlı son kitabında "uzman tavsiyesi" anlayışına karşı çıkıyor. Ona göre aklıbaşında insanların belli bir çabayla iyi bir anne baba olmamaları için bir neden yok. Şöyle diyor Bettelheim "Çocuk yetiştirmeye en iyi hazırlık birtakım sorunlar çıkacağını baştan kabullenmektir. İnsanlar mükemmel anne veya baba olacakları ve mükemmel evlatlar yetiştirecekleri düşüncesini kafalarından atmalılar. Mükemmel çocuk diye bir şey yoktur." Her şeyi oluruna bırakmak değil ama hazır formüller yerine çocuğun iç dünyasına girmeye çalışmak yeterli olabilir mi? Bettelheim kitabında her ebeveyn-çocuk ilişkisinin tek ve benzersiz olduğunu, oysa uzman formüllerinin herkese aynı tornadan çıkmış gibi baktığını vurguluyor.

Bettelheim, "çocuğa kızdığınızda ya siz ya da çocuğunuz odayı terk etmeli, en iyisi bu" diyor

Büyük aile. Bettelheim hiçbir zaman ideal bir baba olamadığını söylüyor. "Hep çok meşguldüm, işlerim vardı" diyor, "ama anne babasının kendisine daha çok zaman ayırmasını istemeyen bir çocuk da düşünülemez." Ne var ki, o dönemlerde çocukların büyük aile içinde yeterli destek alarak büyümeleri birçok sorunu aşmalarına yarıyordu. Çocuk yetiştirme geleneğine sırtını dayayan anne babalar kendilerinden emindiler. "Şimdi" diyor Bettelheim, "Çocuklara, anne babalarına acıyorum. Doğru olmayan bir şey yaparsam endişesi çocukları sıkıyor. Hatasız insan olmaz ve tek bir hata da bir çocuğun yaşamını öyle derin biçimde yaralamaz. Esas olan dengedir." Sorumluluk duygusu taşıyan çocuklar yetiştirmek için formüllere değil, bu duygulara sahip anne babaların gerektiğini belirten yaşlı kurt psikolog, cezaya da inanmıyor. Çünkü ceza verecek kızgınlıkta olmak zaten yeterince sakin kafayla düşünemiyor olmak demek. Bu durumda en iyisi, Bettelheim'e göre, çocuğa sizi düşkırıklığına uğrattığını kararlı bir ifadeyle açıklamak. Kızdığınızda ya siz, ya da çocuğunuz bir başka odaya gitmeli diyor Bettelheim.

Çocuk büyütme uzmanlarının tutturdukları bir şey var: Herkes bir zamanlar çocuktu. "Şu durumda böyle, o durumda şöyle davranın" demek yerine anne babalara kendi çocuklarını, sorunlarını, iyi ve kötü zamanlarını anımsatmak çok daha olumlu bir yol. "Daima kendi kafanıza, yaratıcılığınıza güvenin" diyor Bettelheim. "Çok sıkıştığınız bir anda, kendi çocukluk deneyimlerinizden yardım alabilirsiniz." ●

"suç bizim„
TALİP ŞAHİN'in sesinden
● PLAKÇILARDA

"Ben hastayı gözünden anlarım!"

Gözün iris adlı renkli tabakasındaki renk farklılıklarını inceleyerek vücuttaki hastalıkları teşhis eden iridoloji, Türkiye'de yasal nedenlerle mesleğini icra edemeyen bir temsilciye sahip

Diyelim evhamlı bir insansınız, ya da kuşkulandığınız bir hastalığınız var da, bunun açığa çıkmasını istemiyor, kendi kendinizi kandırmayı tercih ediyorsunuz. Öyleyse siz siz olun, Erol Gündüz Ölçer adlı Türk vatandaşıyla göz göze gelmekten kaçının. Çünkü bu Türk vatandaşı Türkiye'nin ilk ve tek iridologu ve yalnızca gözlere bakarak vücuttaki tüm hastalıkların teşhisine olanak tanıyan alternatif bir teşhis yönteminin uzmanı.

Evhamlı olmayan ve kendi kendini kandırmayı tercih etmeyen bir **Nokta** muhabiri, biraz da merakın etkisiyle Erol Gündüz Ölçer'le göz göze gelme cesaretini gösterdi ve bir kez daha kalp ve akciğer yetmezliği olduğunu öğrendi. **Nokta** muhabiri, zaten bildiği bu hastalıklar dışında bir hastalığının olmadığını öğrenmenin sevinci içinde bu garip yöntemin gizlerini dinlemeye başladığında şaşkınlığı bir kat daha arttı.

İnsan gözü, meğer neymiş. Son yıllarda dünyada hızla gelişen alternatif teşhis yöntemlerinden iridoloji, gözün iris adlı renkli tabakasındaki renk farklılıklarını inceleyerek vücuttaki hastalıkların teşhisine yarayan yeni bir yöntemdi.

Türkiye'nin son derece yabancı olduğu ve pek çok kişinin adını bile duymadığı iridoloji dalında kendine yer arayan Erol Gündüz Ölçer, binbaşı iken ordudan emekli olduktan sonra Avustralya'ya gitmiş, yeni teşhis yöntemiyle ilk kez burada tanışmıştı. Burada, Queensland Mapleton Doğal Bilimler Enstitüsü'nde dört yıl iridoloji ve şifalı bitkiler konusunda eğitim görüp mezun olan Ölçer, yurda döndükten sonra bu yöntemi tanıtma çabası içine girmişti ama, yeni olan şeylere milletçe gösterdiğimiz ilgisizlik onun da peşini bırakmamış, Türkiye'de umduğunu bulamamıştı.

Baykuş gözü. İridolojiyi ilk uygulayanların Kaldeliler olduğunun ve bundan yüzyıllar önce insanların gözlerine bakarak çeşitli hastalıkları başarıyla teşhis ettiklerinin bilinmesine rağmen, tüm kaynaklar, iridolojinin babası olarak Macar doktor Ignatz Von Perczely'yi kabul ediyordu. Perczely, 11 yaşındayken bahçelerinde bir baykuş yakalamış, onunla oynarken kuşun bacağını kırmıştı. Müstakbel Macar doktor, babasının tavsiyesi ile baykuşun kırık bacak kemiğini bir araya getirerek bağlamış, sonra da iyileşmesini beklemeye başlamıştı. Perczely, bacağın durumu kötüyken başkuşun gözlerinden birinde siyah bir çizgi görmüş, iyileşmeye yüz tutunca da çizginin yavaş yavaş kaybolmaya başladığına şahit olmuştu.

Yıllar sonra Perczely doktor olmuş, çalıştığı hastaneye bacağı kırık bir hasta getirilmişti. Genç doktorun dikkatini çeken ilk şey, hastanın gözünün iris tabakasının üstündeki koyu çizgi olmuştu. Tıpkı yıllar önceki yaralı baykuşun gözündeki çizgiye benzeyen bu çizginin verdiği ilhamla eline büyüteci alıp hastanedeki tüm kırık ayaklı hastaların gözlerini inceleyen Perczely, şaşkınlık içinde hastaların tümünün gözünde aynı çizgiyi görmüştü. Daha sonra diğer hastaları inceleyip aynı hastalıktan şikâyetçi hastaların gözlerinde benzer çizgileri bulduktan sonra Macar doktor hükmünü vermişti: Gözler, insan vücudundaki hastalıkların aynasıydı. Gözlere bakıp hastalıkları teşhis etmek mümkündü.

Jensen'in iris haritasına göre her bölge vücuttaki değişik organları temsil ediyor. Bu bölgelerdeki renk değişiklikleri hastalık habercisi

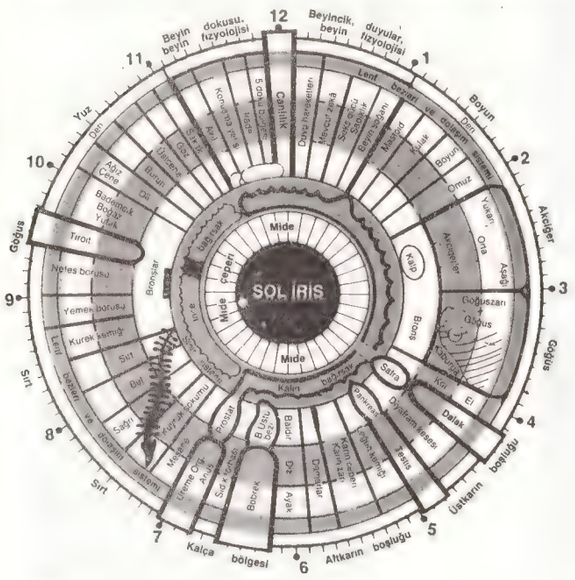

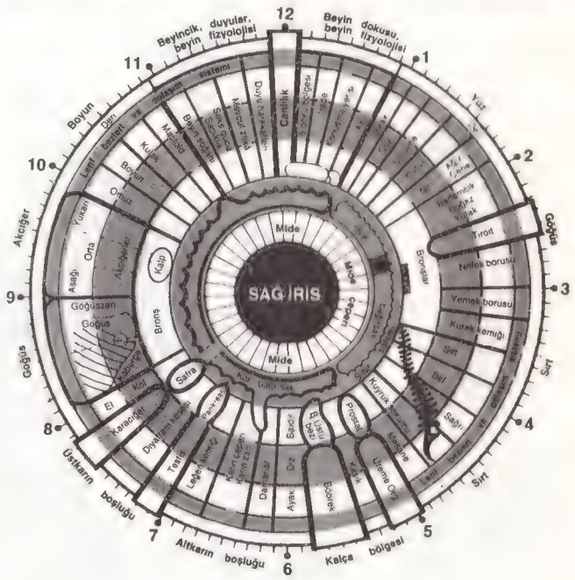

Gelecek yıllarda belki de lekesiz irisli gözler renkli güzel gözlere tercih edilecek.

İridologlara göre, insan gözü, her biri vücudumuzun bir bölümüyle ilgili 7 halkaya ayrılabilirdi. Bu bölümlerden her birindeki renk değişiklikleri, mide, kalp, karaciğer, böbrek gibi büyük organlardaki deformasyonlara ya da rahatsızlıklara tekabül ediyordu. Bu deformasyonlar aslında çıplak gözle de görülebilirdi ama, daha detaylı bir teşhis için bazen, irisi 40 kez kadar büyüten bir iridoskop da gerekebiliyordu.

İridoloji yöntemiyle teşhisin bazı sınırlılıkları da vardı. Hasta, her şeyden önce çok miktarda ilaç almamış olmalıydı. Çünkü ilaçlar, gözün orijinal rengini bozuyor, bu da teşhisi zorlaştırıyordu. İridologlar, ilaçların bu özelliği nedeniyle şifalı otları tercih ediyorlar, ilaç yazmak zorunda kaldıklarında da adeta elleri titriyordu.

Yöntemin başka bir sınırlılığı, vücudun sonradan ürettiği ve böbrek ve safrakesesinde bulunan taşları teşhis edememesiydi. Erol Gündüz Ölçer, bu nedenle **Nokta** muhabirinin gözlerine bakarak teşhisi daha zor hastalıklarını teşhis ettiği halde, böbrek taşını belirleyememişti.

Nihayet iridoloji, iris henüz gelişimini tamamlayamadığı için 4 yaşından küçük çocuklarda; gözün doğal yapısı bozulmaya başladığı için de 70 yaşından yukarı insanlarda teşhis yöntemi olarak kullanılamıyordu.

Peki, iridoloji ne kadar bilimsel bir yöntemdi? Konuya ilişkin olarak görüşlerini açıklayan bilimadamlarından, Çapa Tıp Fakültesi Dekanı Sedat Katırcıoğlu, iridoloji konusunda hiçbir şey bilmediğini, bu kelimeyi de ilk defa duyduğunu belirtirken, aynı üniversiteden Doç. Dr. Lale Közer, iridoloji konusunda çok az şey bildiğini söylüyordu. Közer, yönetimin bilimselliği konusunda ise şöyle diyordu: "İrise bakarak hastalıkları söylemek bana biraz falcılık gibi geliyor. Mevcut olan yöntem de açık renk gözlü insanlar için geçerlidir. Bizim insanlarımız ise yüzde 90 koyu renk gözlüdür. Türk ırkı gibi koyu renk gözlü bir ırkta bu yöntemin geçerliliği tartışmalıdır."

HAKAN AKÇAOĞLU/ NOKTA

Erol Gündüz Ölçer portatif göz dürbünü ile yaptığı ayaküstü muayene sonunda Nokta muhabirinin hastalıklarını teşhis ediyordu

Türkiye'de iridoloji. Ülkemizin ilk ve tek iridologu Erol Gündüz Ölçer, bu sıfatından hem keyif hem de burukluk duyuyordu. Bugün Avrupa, ABD ve Avustralya'da binlerce kişinin iridoloji tahsili yaptıktan sonra, tıp fakültelerinden mezun olma zorunluluğu olmaksızın serbetçe çalışma olanağına sahip olduğunu söyleyen Ölçer'in en büyük şikâyeti, Türkiye'de çalışma alanı bulamamaktı. Bu teşhis yöntemini şimdilik yalnızca yakınlarına uygulayabilen Ölçer, mesleğinin zorluklarını şöyle anlatıyordu: "Bazı yakınlarım kaçak çalışmamı tavsiye ediyorlar. Söylediklerine göre böylelerine çok cüzi bir para cezası veriyorlarmış. Ancak ben bu işi kanuni yollarla halletmek istiyorum. Bunun için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na başvurdumsa da, onlardan, hastalıkları teşhis etmenin tıp fakültesi mezunlarına tanınan bir yetki olduğuna dair bir yazı aldım."

Kendisine izin verilirse, Avustralya'daki kendi okulundan da destek sağlayarak bu bilim dalını Türkiye'de de öğretebileceğini söyleyen Ölçer, her şeye rağmen umutluydu. Gün gelecek, Sağlık Kanunu değiştirilecek, o da mesleğini icra edebilecekti. Bu, belki ancak 2000 yılında olacaktı ama, mutlaka olacaktı.

Hakan AKÇAOGLU

MÜZİK / "SOL ARABESK"

"Özgün" müzik ne kadar özgün?

Bağlamanın yanı sıra çok sayıda başka enstrümanın eşliğinde icra edilen ve sözleri "devrimci" ya da "ilerici" diye tanımlanan yeni bir tür müziğin temsilcilerinin her kaseti on binlerce satıyor.

Tebessüm edip de kaçma
Sevenler böyle yapmaz
Bu dünya fani bir dünya
Ettiğin yanında kalmaz.

Arabesk dünyasının önemli sanatçılarından Canan Sabah, "Anlarsın ya" adlı son kasetinde böyle dedikten sonra, "sevgilisi tarafından terk edilen, artık hiç aranmayan" bir âşığın ağzından "Sen olsan içmez misin?" diye soruyor.

Buraya kadar müzikte de, sözlerde de bir aykırılık yok. Klasik arabesk kalıplar içinde, bilinen sözlerle bir arabesk şarkı bu. Ama ardından gelen öbür şarkının sözleri hemen dikkat çekiyor: Yani benim güzel annem / Alaşafağında ülkemin / Yıldız uçurmak varken / Oturup yıldızlar içinde / Kendi buruk kanımı içtim. Şarkının sözleri, yedi yıldır hapiste olan, yaptığı açlık greviyle adını bütün dünyaya duyuran, uluslararası bazı örgütlerin affedilmesi için Türk resmi makamlarına başvurduğu şair Nevzat Çelik'e aitti. Çelik'in "Şafak Türküsü" adlı şiiri, önce Ahmet Kaya tarafından bestelenip söylenmiş, sonra da arabesk kraliçelerinin repertuarına girivermişti. Üstelik bu, tek örnek de değildi. "Özgün" müzik daha önce defalarca arabesk repertuarlara girmiş, popülerlik sınırlarını zorlamıştı.

"Özgün müzik" sahneye çıkıyor. Ahmet Kaya, 1985 yılının Nisan ayında ilk kasetini piyasaya çıkardığında, ne kendisi, ne de yapımcısı kasetin on binlerce satacağını düşünmemişti. Hele daha sonra gelen "Şafak Türküsü"nün birkaç yüz binlik bir satış rakamına ulaşması, moda deyişle "hayallere bile sığmayacak" bir şeydi. Ama olmuştu işte. Bağlamanın yanı sıra çok sayıda başka enstrümanın eşliğinde icra edilen, sözleri "devrimci" ya da "ilerici" diye tanımlanan ve adına "özgün" denilen bu yeni tür müzik, Kaya'nın yolu açmasından hemen sonra bir çığ gibi büyümüş, temsilci sayısını da altıya çıkarmıştı.

"Özgün" müzikçiler ne diyor? Arabesk mi, protest mi tartışmaları müzik dünyasında hızından bir şey kaybetmeden devam eder, sol görüşlü tutukluların kaldığı hapishane koğuşlarında bu tür kasetler peynir ekmek gibi tüketilirken, bu müziğin temsilcileri "özgün" müziğin özelliklerini ve birbirleri hakkındaki değerlendirmeleri **Nokta**'ya anlattılar.

İlk kaseti olan "Red Türküleri" ni İspanya'daki Red Grubu'ndan esinlenerek yaptığını söyleyen Arif Kemal'e göre "sol içerikli" müziğin satması çok doğaldı, çünkü şartlar öyle gerektiriyordu. Otantik halk müziği bu tür sanatçılar için tarihsel bir pınar oluşturuyordu ama, onların niyeti halk müziğinden sıyrılıp, çağdaş bir senteze ulaşmaktı. Arif Kemal, kendisini bunu başarmış bir sanatçı olarak görmese bile, hedefi buydu. Genç sanatçı, bu tür için ortaya atılan "sol arabesk" tanımlamasını da reddediyor, bunun kanıtı olarak da kasetinin adını gösteriyordu.

"Özgün" müziğin bir başka temsilcisi Gülhan ise, öbür arkadaşları gibi "arabesk" suçlamasını duyar duymaz tüyleri diken diken olan bir sanatçı değildi. Dinleyici kitleniz kimlerden oluşuyor sorusunu şöyle cevaplandırıyordu Gülhan: "Özellikle arabesk dinleyen kitle ve diğerleri. Çünkü bizim protest müziği dinleyen kitleye zaten ulaşılıyor. Örneğin Livaneli çok kaliteli müzik yapıyor ama, bizim kitle onu dinleyemez. Ben daha alt tabanlara ineceğim. Bunu yaparken de kendi stratejimi hazırladım." Gülhan, bu stratejisini açıklarken özellikle basitliği vurguluyordu. Gerek sözler, gerekse de müzik "basit" olmalıydı ona göre, aksi takdirde "dinleyenler anlamaz"dı. Gülhan, ilk kasetini bu anlayışın ışığında gerçekleştirmişti ve kalitenin dozunu bundan sonraki kasetlerinde adım adım yükseltecekti. Anlaşılabilir müzik sözüne örnek olarak kendi yazdığı, "Dünya senin benim değil / Hepimizin malı olmalı / Tanrı farklı yaratmadı / Neden ayrı olsun halleri" dörtlüğünü gösteren Gülhan, tıpkı Arif Kemal gibi "Özgün" müzikte öncülük kabul etmiyordu. Bu türün öncüsü olarak gösterilen Ahmet Kaya slogancılık yapıyordu, oysa kendisi insanların "düşünmesinden" yanaydı.

"Özgün" ya da "protest" müziğin Türkiye'deki öncüsü sayılan Ahmet Kaya ise, kendisinin "esas", öbürlerinin "tali" olduğunu söylüyor, gene de, özgün müzik yaratmada becerikli olan sanatçılara elinden gelen yardımı yapacağını belirtiyordu.

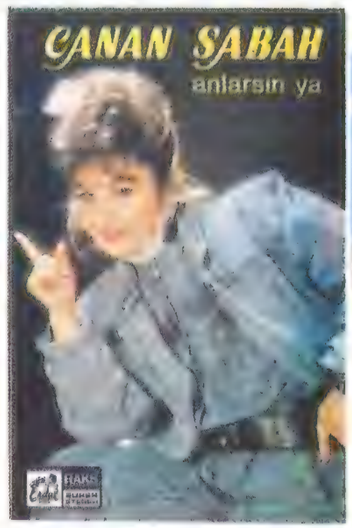

Ahmet kaya

Timur Selçuk

Atilla Özdemiroğlu

Ne kadar arabesk? Bu yeni tür neyi temsil ediyordu? Ellerindeki bağlamalarla "devrimci gece"lerde sahneye çıkıp "marş türü türkü" söyleyen ozanlarla kıyaslandığında nasıl bir yere oturtulmaları gerekiyordu? Bu müzik, temsilcilerinin reddetmeyip aşmaya çalıştıklarını söylediği otantik halk müziğine göre bir ilerlemeyi mi, yoksa bir yozlaşmayı mı temsil ediyordu?

Timur Selçuk, "Tahmin ettiğim kadar arabesk değiller" diye özetliyordu görüşünü. Bütün bu çalışmaların demokrat yanı kutlanmaya değerdi ve kesin bir değerlendirme için hiç değilse beş yıllık bir dönemin geçmesini beklemek gerekiyordu. Selçuk'a göre,ezgilerimizin çok seslendirmesinde ve orkestrasyonunda bayağı üsluplardan kaçınmak gerekiyordu. Aksi takdirde toplumcu ya da demokrat çalışmalar yerine ortaya bayağılık örnekleri çıkabilirdi.

Zülfü Livaneli de bu müziğin akım olarak gelişmesini olumlu buluyordu. Bu türün içinde iyisi de vardı, kötüsü de ama, bir süre sonra kargaşa bitecek, kaliteliler ortaya çıkacaktı.

Bu türün başlangıcı olduğunu söyleyen Atilla Özdemiroğlu ise "Özgün" müziğimize Timur Selçuk ve Zülfü Livaneli kadar yumuşak yaklaşmıyordu. Bizim geleneksel müziğimizi çağdaş boyutlarla işlemenin iyi araştırmacılık ve çaba istediğini, oysa son çalışmalarda bunun görülemediğini söyleyen Atilla Özdemiroğlu, "Özgün" müzik temsilcilerine şu sert eleştiriyi yöneltiyordu: "İlkel bir şekilde işlenip sol sözler yazılıyor. Bunlar, benim yaptıklarımı taklit ediyorlar."

"Özgün" müzik, müzik dünyamızda var olan kavram kargaşasına bir yenisini daha ekleyerek girmişti dünyamıza. Bu kargaşayı belki en iyi yansıtan da Canan Sabah'ın sözleriydi. Konservatuvar'ın Türk Müziği Temel Bilgiler Bölümü'nü bitiren Sabah, müzik serüvenini şöyle anlatıyordu **Nokta**'ya: "Lise yıllarında pop müzik söyledim. Konservatuvarda Türk müziği. Şimdi de arabesk söylüyorum. Zaten bu arz-talep meselesi. Ne yöne talep varsa ben de onu söylüyorum."

Üç müzik türünden sonra şimdi de "Özgün" müziği deneyen Canan Sabah, arz-talep tahlilinde haklıydı galiba. Çünkü en son Nükhet Duru, Ayşegül Aldinç ve Sibel Egemen yapımcı Hasan Hüseyin'i arayarak, kendilerinin de "özgün" müzik yapmak istediklerini söylemişlerdi. Hasan Hüseyin'e göre bu olumlu bir gelişmeydi ve önümüzdeki günlerde bu konuda bazı girişimlerde bulunacaktı. Ünlü pop müzik sanatçılarımızın "özgün" müziğimize neler katacağını ise zaman gösterecekti.

Seral ÖZZEYBEK

TV / ÜÇ AHBAP ÇAVUŞLAR EKRANDA

Arşak mı, Kıvırcık mı, Torik mi?

Filmlerinde izleyici gülmekten yorulmasın diye araya müzikli bölümlerin eklenmesi uygun görülen, söze gereksinme duyulmadan, izleyiciyi birden kavrayıp şaşırtan gag'ların bulucusu olan, 1930'lardan 50'li yıllara dek komedi dünyasında fırtına gibi esmiş ünlü Marx kardeşler 57 yıllık filmleriyle son anda bir aksilik olmazsa ekrana geliyor...

Çizgilerle dört Marx Birader: Groucho-Arşak, Chico-Torik, Harpo-Kıvırcık ve Zeppo

Sesli sinema dönemiyle birlikte Amerikan güldürüsünü kasıp kavurmaya başlayan ve bugün yaşı kırkı, elliyi dönen eski kuşakların "Üç Ahbap Çavuşlar" adıyla tanıdıkları Marx Biraderler, 1930-50 arası yaptıkları filmlerle sinema tarihinin, unutulmazları arasına girdiler. Perşembe gecesi "Komedi Ustaları" programında ekrana gelecek olan "Animal Crackers-Hırsız Kim" sayesinde yeni kuşaklar, daha önceki haftalarda izlediğimiz Chaplin ("Yumurcak") ve Buster Keaton'dan ("Kolej") sonra, yarım asır öncesinin herkesi kırıp geçiren güldürü ustalarını tanımak fırsatını bulacaklar. **Animal Crackers** Marx Kardeşler'in en önemli başyapıtlarından sayılmasa da, Amerikan sinemasının müzikal geleneğinden yetişen, gerektiğinde şovmen, gerektiğinde dansçı ve akrobat olabilen bu çılgın kardeş komikleri hakkında yeterince bir fikir verebilecek bir Marx Biraderler filmi.

Yoksul aileden çıkan beş şen kardeş. Alman asıllı bir ailenin 1890'lı yıllarda doğan çocukları olarak, küçük yaşta sahneye çıkan ve çeşitli vodvillerde yeteneklerini geliştirmiş birer müzikal yıldızı olarak parlayıp, sinemaya geçen Marx Kardeşler uzun yıllar, Groucho'nun deyişiyle "ne kadar mutlu olduklarını fark edemeyecek" kadar sıkıntı ve yoksulluk çekmişlerdi. 1900'lerin başlarında New York'un bir kenar mahallesinde kıt kanaat yaşayan Marx ailesinin komşularının anlattığına göre, sinemada ünlenmeden önce de Amerikan gösteri dünyasında adlarından söz ettiren Marx Kardeşler'in daha çocukluklarında ne olacakları aşağı yukarı belliydi. Çünkü "her dakika şamata çıkarmaya ve gırgır geçmeye hazır, matrak ve delidolu çocuklardı. Özellikle anneleri, onları evde yalnız bıraktığında ortalık mezbeleye döner, her şey alt üst olurdu." Şarlo'nun unutulmaz bastonlu silüeti, Laurel-Hardy'nin melon şapka ve uzun ceketleri, Buster Keaton'ın pudralanmış gibi mumya donukluğundaki gülmez yüzüyle, dağınık giysileri gibi, Marx Kardeşler de giyimleri konusunda bilinçli bir serbestliği yeğlemişlerdi. Grubun beyni sayılan ve yaylanarak yürüyüşü, karşısındakini zehir zemberek espri ve alaylarıyla serseme çevirerek motor gibi laf paralayan hınzır Groucho ya da bizde bilinen adıyla Arşak Palabıyıkyan'ın gözlükleri, purosu ve kuyruklu ceketi, Groucho'nun tersi kutbu temsil eden, sarışın, fıldır fıldır çevreyi tarayan gözleriyle sevimlilik saçan, âşık olduğu zamanlarda harp çalmasıyla ünlü, dilsiz Harpo ya da Kıvırcık'ın ezilmiş şapkası, işçi tulumu ve kornası, kendine özgü piyano çalışı, belirgin İtalyan aksanıyla grubun çoğu zaman Groucho'yla Harpo'nun arasını bulan "denge uzmanı" Chico nam-ı diğer Torik'in daracık ceketi ve soytarı şapkası, yıllar yılı sinemaseverlerin belleklerinde yer etmiş kılık kıyafetlerdi. Güldürü sinemasında her tepkiye açık seyirci için, saçmadan kışkırtıcılığa, gerçeküstücü bir kabalıktan art arda patlayan "gag"lara uzanan oldukça "uçuk" bir güldürü anlayışıyla kotarılmış bu filmler, son derece çarpıcı ve karşı konulmaz bir etkileyiciliği içeriyordu. İnsanın kusurlarını açığa vurmaya çok elverişli güldürü sinemasında insana saldırmak, yıpratmak ve dalga geçmek konusunda akla gelen en açık örneği oluşturan Marx Kardeşler, özellikle ilk filmlerinde tamamen kendilerine özgü bir dünya yaratıyorlardı. Aslında amaçları dünyayı düzeltmek değil, düzeltemedikleri bir dünyayı toptan "tahrip etmekti." Filmlerinde özellikle Arşak'la Kıvırcık, tahrip etme eylemini, her an, her türlü durumda, en etkili biçimde uygulamaya hazırdı. Eylemi başlatacak ilk kıvılcımı hep onlar çakar, Torik ise genellikle yedekte beklerdi. Groucho-Arşak şaşırtıcı kabalığıyla hemen saldırıya geçer, çene kuvvetiyle büyük ölçüde söze dayalı hakaretlerini, alaylarını ve sövgülerini peş peşe sıralardı. Genellikle başlıca düşmanı olan zengin, kibar, orta yaşlı kadını filmden filme değişen adına karşın hep aynı oyuncu canlandırırdı: Margaret Dumont.

"Animal Crackers"da hınzır Arşak yine tatlı sözleriyle Madam Hayganuş'u "eritirken..."

Bayan Rittenhouse olarak **Animal Crackers**'da izleyeceğimiz bu yıldız; bizde Madam Hayganuş adıyla tanınırdı. Bir başladı mı makineli tüfek gibi durmaksızın konuşan Arşak, grubun en ünlüsüydü.

Marx'ların en tehlikelisi. Ama Arşak'ın tersine hiç konuşmayan Harpo-Kıvırcık ise aslında Marx Kardeşler'in en tehlikelisi ve aynı zamanda da en sevimlileriydi. Kıvırcık, okuma filan bilmez, ama leb demeden leblebiyi anlar ve cin gibidir. Birine tutulduğunda büyük yeteneğiyle harp çalmayı da ihmal etmez, bilekleri öylesine oynaktır ki kimi zaman harpının başında bileğini bükülüp çıkarıverir seyircinin irkilen gözleri karşısında. En olmadık durumlarda imkânsızı gerçekleştirir, örneğin sokakta yürürken bol ve bumburuşuk pardesüsünden dumanı tüten sıcacık bir fincan kahve bile ansızın çıkarabilir Kıvırcık!

Chico-Torik ise grubun en normal, sıradan vatandaş tipine uygun olanıydı. Kardeşler arasında ve grupla toplum arasında bir çeşit arabulucu gibiydi, ayrıca her zaman iyimser ve "müteşebbisti." İlk filmlerinde romantik rollerde göründükten sonra ayrılan yakışıklı Zeppo ve bu sahne, turne, perde işlerine pek karışmamış ve günümüzde hâlâ sağ kalmış tek Marx birader olan Gummo ile aileden artistliğe yatkın Marx Kardeşler tamamlanır. Filmden filme artan bir şiddetle her şeye saldıran, düzene egemen değer ölçüleriyle amansızca dalga geçen yurtseverlik, askerlik, kahramanlık, devlet adamlığı, vb. kavramların saygınlığını ters yüz ediveren Marx Kardeşler'in arkalarında güldürü sinemasının hâlâ demirbaşı sayılan epeyi film bıraktıktan sonra birbirlerinden ayrılıp yola tek başına devam etmeleri 1950'lerden sonradır.

"Müstehcenliğin diyalektiği." Sinemanın gördüğü belki de en anarşist ve sevimli tahrik etme uzmanları olan Marx Kardeşler'in, cinselliğe yaklaşımları da filmlerindeki diğer tutku ve davranışları kadar çarpıcıydı. Küçükken yoksulluktan ötürü hepsi aynı yatakta yatmak zorunda kalan kardeşlerin filmlerde kadınlara karşı tutumları değişikti. Arşak'la Kıvırcık bir kadın görür görmez heyecanlanıverip harekete geçerlerdi. Arşak, sözlü ya da eylem bakımından doğrudan doğruya hemen saldırırken, Kıvırcık züppelikle müstehcenlik arasında gidip gelirdi. Örneğin ünlü filmlerinden **Duck Soup**-Ördek Çorbası'nda asker olan Kıvırcık, soyunan bir kızı dikizleyebilmek için nöbetini anında bırakıyordu. **A Night at the Opera**-Üç Ahbap Çavuşlar Operası'ndaysa sahneye fırlayıp çingene kılığındaki dansözün giysilerini yırtıp, kadını soymakta hiç duraksamıyordu. Torik ise tutkularını genellikle eksantrik piyano çalışıyla giderirdi. Kadınlarla hep oldukça mesafeli ve kibardı. Zeppo, filmin "jön" oğlanını oynar, diğer kardeşleri de hep bu parlak çocuğun ilişkisinin mutlu sonuçlanmasına çalışırlardı.

"Marx öldü, yaşasın Marx Biraderler!" 60'lı yılların ünlü Amerikalı eylemcisi Jerry Rubin'in "Do it" adlı kitabında bu sloganla belirttiği gibi, 1970'lere gelene dek diyalektik materyalizmin kurucusu olan ünlü düşünür, adaşları kadar olmasa da çeşitli kuşakları ve özellikle Amerikan toplumunu etkileyen Marx Kardeşler'i günümüzde bir kez daha izlemek, ekran başında kuşkusuz oldukça keyifli ve neşeli vakit geçirmek anlamına gelebilir. Özellikle benzerine pek rastlanmayan bu çılgın komikleri hiç seyretmemiş ve tanımamış yeni kuşaklar için enikonu ilginç olacaktır sanırız **Animal Crackers**-Hırsız Kim ●

Üç Ahbap Çavuşlar'ın seyirciyi yine espri ve gag yağmuruna tuttukları "Oda Servisi", Marx Kardeşler'in en şamatalı filmlerindendi

Avanak Avni enternasyonal oldu

Amerikalıların Miki Maus'u varsa, bizim de Avanak Avni'miz var. Avni Belçika'dan sonra, Latin Amerika ülkelerinde de siyasal partilerin, gençlik örgütlerinin simgesi olarak kullanılıyor. Partiler seçim propagandalarında, afişlerinde, pankartlarında Avni'nin karikatürlerini kullanıyorlar

Avanak Avni çekip gitmeye karar vermişti. Onu yerli yersiz döven Deve Dilaver'den, söylediklerini anlamaya hiç yanaşmayan mahalle halkından, kendisiyle doğru dürüst ilgilenmeyen, işi başından hep aşkın annesinden bıkmıştı. Kısacası hayatını değiştirmek istiyordu, hem sevdiği kızlar da bir türlü aşkını ciddiye almıyorlardı. Şansını gurbet ellerde deniyecekti. Hayallerini süsleyen kahraman payesine de oralarda erişebileceğine inanıyordu.

Bir garip dünya yolculuğu. Artık günlük hayatımızın ayrılmaz parçalarından biri haline gelen, çeşitli biçimlerde her yerde karşılaştığımız Avanak Avni, bu düşüncelerinde hiç de haksız değildi. Anlaşılamamaktan ötürü yurt dışına çıkan birçok kişinin aksine Avni, hem de dörtbuçuk yaşıyla bir kahraman olmayı başaracaktı. Gerçekten de Avanak Avni, Belçika'da bir sol örgütün simgesi haline geliyordu. Bu sol örgüt giriştiği bütün propaganda faaliyetlerinde üzerinde Avanak Avni'nin göründüğü afişler, el ilanları kullanıyordu. Olay bununla da kalmayacak Avni'nin sempatikliği onu, Belçika gençliğinin büyük bir kısmına mal edecekti. Örneğin Brüksel'de düzenlenen ve her kesimden insanın katıldığı bir gösteride, üzerinde Avni resmi bulunan rozetlerden 10.000'in üzerinde satılıyordu.

Bütün büyük insanlar gibi Avni de işe ufaktan başlamayı bilmişti. Başlangıçta, Erdal Tan isimli, zorunlu sebeplerle Belçika'ya yerleşmiş, onu Türkiye'de pek seven bir arkadaşının aracılığıyla düşük tirajlı bir gazetede iş buluyordu. Birçok meslektaşı gibi kuru, renksiz gazete sayfalarını canlandırmaya çalışacaktı burada. Önceleri Gırgır ailesinin konuşma bozukluğuyla malul diğer şahsiyeti Muhlis Bey'de Avni'nin peşine takılıyordu. Muhlis Bey, Türkiye'de bir türlü kabul ettiremediği gazetecilik kalitelerini kanıtlayabileceğini düşünüyordu Avrupa'da. Ama Muhlis orada Avni'nin gölgesinde kalacak, kendine göre çok daha yüksek yerlere layık olduğu halde "küçük ama benim" köşesine dönecekti. Gerçekten de Avni bu arada gerçek bir halk kahramanı olmuştu. Afişlerde parababalarının kıçına tekmeyi basıyor, boks eldivenlerini giyip öğrencileri eğitim sistemine getirilmek istenen anti-demokratik önlemlerden koruyordu. Belçika'ya yerleştirilmek istenen nükleer başlıklı füzeleri tek eliyle geldikleri yere geri yollamak Avni'nin marifetleri arasında yer alıyordu. "Avanak" sözcüğü Belçika gençliğinin argosuna çoktan "süper", "muhteşem" gibi sıfatları karşılayan bir sözcük olarak girmişti. Avni, bütün kahramanlıklarından fırsat bulduğunda kadim dostu Oğuz Aral'ı hatırlamıyor değildi tabii.

BATUHAN KIRAN/NOKTA

Bu rozetlerden Brüksel'de bir günde 10.000'in üzerinde satılmış

Çok yönlü bir yetenek. Az mı emekleri geçmişti birbirlerine. Oğuz Aral, Avni ile tanıştığında yeteneklerine kullanım alanı arayan bir karikatürcüydü. Gazetelerdeki "sonuncu parayı" alıyor, Türkiye topraklarında varlığını hissettiği, bildiği mizah geleneğini yeni biçimlere kanalize etmenin yollarını araştırıyordu. Ya Avni, 17-18 yaşlarındaydı o sıralar. Kendini pek kurnaz sanan, büyüklük hayalleri ile aşağılık kompleksleri arasında gidip gelen, kafaca, bedence "azgelişmiş" bir mahalle delikanlısıydı. Oğuz, onu böyle tespit etmiş, bu tespitini bir "yerli oryantalist" soğukluğu ve uzaklığından çıkarıp, "kendi insanını bilme,kabul etme ve ona, yani kendine gülebilme" çerçevesine oturtabilmişti. Ortaya bütün iticiliklerine, hamlıklarına rağmen sevimli bir tip çıkmıştı. Avni de elinden geleni yapmış bütün gücüyle işine vermişti kendini. Yıllardır aynı işi yapıyordu, ünlü olmuştu ama, hep aynı numarayı tekrarlamak zorunda kalmak sıkıyordu artık onu. Oğuz Abi kendine başka işler buluyordu. Ülkenin her yerinden gelen karikatürlerle ilgileniyor, kendi yetiştirdiği "çocukları"yle karikatürü "adeta bir halk sanatı haline getiren Gırgır'ı" yürütüyor, konservatuarda dersler veriyordu. Bir yandan da kendini ve Avni'yi "gösteri sürmeli" mantığıyla her hafta yeniden işe koşuyordu. Gerçi Avni kendini kabul ettirmişti. Hatta doktora tezleri bile yazılmıştı kişiliği hakkında. Ama bu yetmezdi, o kendi bağımsız kişiliğini kanıtlayacaktı bütün dünyaya.

Büyük fetih seferi. Nitekim öyle oluyordu. Bir kere Oğuz Abi'nin sultasından ve Gırgır'dan kurtulduktan sonra dur durak bilmiyordu Avni. Belçika'daki başarıları daha başlangıçtı. Kendini insanlığın iyiliğine adamıştı ve bir kahraman olarak onu görevler bekliyordu. Avni Belçika'dan Meksika'ya geçmeye karar veriyor, mücadelesine orada devam etmeyi düşünüyordu. Meksika'da bütün gücüyle PRT isimli bir partiyi destekliyor, özellikle işçi ve köylü nüfus arasında örgütlenen bu parti, Avni'nin de desteğiyle seçimler de başarılı oluyordu. PRT, 300 binin üzerinde oy alacak ve parlamentoya 6 milletvekili sokabilecekti. Avni artık yaşayan bir efsane olma yolunda ilerliyordu. Birçok yerde aynı zamanda görülüyor, kılık değiştirip zenci kılığıyla Apartheid'ı lanetleme gösterilerine en ön saflarda katılıyordu. İspanya'da, Brezilya'da, Kolombiya'da, Dominik Cumhuriyeti'nde... nerede bir haksızlık, toplumsal adaletsizlik varsa, buna karşı çıkan güçler aralarında Avni'yi de görmek istiyorlar, ondan destek alıyorlardı. Hele Mauritius Adaları'nda faaliyet göstermesi, artık Avni'nin enerji ve gücüne alışanları bile şaşırtmıştı.

Yakınları Avni'nin gözünün daha yukarlarda olduğunu söylüyorlar: "Şimdilerde Türkiye'ye dönmesi için onu 'seni sevdiğinle evlendireceğiz' diye kandırmaya çalışıyorlar. Halbuki o tüm Latin Amerika'yı fethettikten sonra kuzeye geçip Mickey Mouse'ı altetmeyi düşünüyor. Eh, o zamanda Minnie Mouse'la evlenir zaten." ●

Ortadaki broşürde Avni, Meksika'da seçim başarısından sonra sevinçle PRT bayrağını sallıyor. Yanlarda Belçika'da Avni ile yapılan propaganda çalışmaları görülüyor

KÖPEK ÖYKÜSÜ

Kurdoğlu Yiğit Bey

Bu hafta da bir cins köpeğin, Yiğit'in bıraktığı izlenimler söz konusu... Yiğit sözcüğünün her anlamında cins: Birçok köpekten daha köpek, birçok insandan daha "insan"...

FOTOĞRAFLAR: ÜMİT KIRDIL/NOKTA

Yiğit, Chopin seviyor, arabeskten nefret ediyor.

Hayır, yemin ederim hayatınızda böyle tatlı bir hergele tanımadınız.

Kendisi aslen Alaman. Birkaç göbek soylu bir aileden geliyor. Sahibesi Bilge Tanyol, kitaplar, kâğıtlar ve dünyanın dört yanından çeşitli içki şişeleri arasında bir türlü bulamadığı şeceresi üzerine yemin billah ediyor: Artık Karaormanlar'dan mı, Bavyera dağlarından mı, Prusya göllerinin kıyılarından mı kopup gelmiş bilinmez birkaç kuşak cins köpeğin, kurdun tüylüsü de denilen o eşine benzerine rastlanmaz Alman Çobanı'nın mükemmel bir temsilcisi... "Von" sıfatı bile taşıdığı söyleniyor ya, Türkiye'de yerleştikten sonra Yiğit adını alarak aramıza karışmış. Ama sünnet olmadığı kesin.

Babası, Oreste namıyla maruf, huysuz mu huysuz, oğlundan çok daha iri kıyım, vahşi tabiatlı bir mendeburmuş. Moda'dan, Dündar Abi'nin arkadaşı, Melih Aşık'ın kapı komşusu Posbıyık'ın köpeği. Artık hayatta değil. Oğlu, babasının bütün gücünü ve yakışıklılığını almış, ama huyu hiç babasına benzemiyor.

Son derece zeki, çok duygusal, işine gelmediği zaman kıvırtmasını çok iyi beceren, arabeskten nefret eden, Chopin dinleyen, dondurma yiyen bir garip yaratık ki, olursa bu kadar olur!

Artık bilmem Alman soyunun getirdiği Batılı yontulmuşluktan, bilmem kalburüstü bir ailede büyüyüp yetişmenin getirdiği incelikten (sahibesinin babası Profesör Cahit Tanyol, kardeşi şair Tuğrul Tanyol ne de olsa), Yiğit, çirkinliklerden, sakilliklerden, pejmürdeliklerden, bayağılıklardan, kabalıklardan nefret ediyor. Özellikle tepkisini çekenler, arabesk çığırtılar... Hiç mi hiç dayanamadığı şarkı, Mastika. Hele Mastika çalarken göbek atıl-

Bütün ülke tek bir kalp gibi

SÜMERBANK'LA HEP BERABER

İyiye, güzele, geleceğe...

Sümerbank 54 yaşında.

Sümerbanklı usta eller, genç yürekler, Türk Ulusu'nun günden güne değişen, gelişen ihtiyaçlarını karşılayabilmenin coşkusuyla üretir.

Sümerbank, işçisiyle, memuruyla, fabrikalardan mağazalara aydınlanan yüzüyle, Türkiye'nin dört yanında "daha iyi hizmet" verebilmenin heyecanıyla çalışır.

Türkiye'de Sümerbank, gelişen hayatın bir parçasıdır. 1933'ten bugüne, yarınlara...

"Türkiye'yi ve Sümerbank'ı çok seviyorum"

ması karşısında çileden çıkıyor ve yapmadığı şeyleri yapmaya, yani saldırmaya başlıyor.

Sanılacağının aksine, Yiğit, Türk Sanat Musikisi'ne karşı çıkmıyor. Nihavent veSuzinak'a özelbir ilgisi var bile denebilir. Ama aslında piyano düşkünü. Radyoda Chopin çaldığı zaman mest olup radyoyu yalamaya başladığına görmeden inanmak çok zor ama gerçek bu.

Yiğit'in başka bir huyu da, kapının önünden gelip geçen sütçü, simitçi, kasetçi, tuzlu bademci esnafı gibi son yıllarda Moda dolaylarında sıkça görülmeye başlayan ve buraların havasına suyuna pek aykırı kaçan kişilerden asla hoşlanmaması. Havlamanın bini bir para. Postacı bile bahçe içindeki küçük evin kapısına hayli ürkerek yaklaşabiliyor, ama Yiğit bir lumpen ile bir emekçiyi ayırdedebilecek kadar da akıllı ve sağduyulu olduğu için postacıya sadece hırlamakla yetiniyor, saldırı yok (çoğu aydınımızda Yiğit'in bu sağduyusu bile gözlenmiyor da, bu parantezi onun için açtık)... Moda'nın gelmiş geçmiş en kereste kapıcısı olan ve apartman sakini kadınlara ana, avrat, sülale ve cinsel organ da karıştırarak uluorta küfür etmekte beis görmeyen, efendiliği kendinden menkul Mustafa Efendi'yi, Yiğit bir eline geçirse paramparça edecek. Mustafa da bunun bilincinde olduğu için Yiğit'lerin evine ekmek, yoğurt, deterjan, sigara gibi "bakkaliye" ürünlerinin getirildiği bugüne kadar görülmemiş. Kiracı ile kapıcı arasındaki sürtüşmeye Yiğit'in alacağı tavır ve getireceği katkı komşular arasında merakla ve heyecanla bekleniyor! Seyreyle o zaman gümbürtüyü...

Yiğit aslında "munis" bir yaratık. Çocukları çok seviyor. Herhangi bir çocuk, hiç korkmadan yanına sokulup kuyruğunu çekiştirebilir, kulaklarını ısırabilir, sırtına binip gezebilir, hatta yere yatırıp güreş bile edebilir, Yiğit hiç ses etmez.

Yalnız kedilerle başı hoş değil. Eskiden arası iyiymiş, kedilerle yata kalka oynaşır, evde hiç eksik olmayan çeşitli hayvanlar arasında Siam kedisi Yaşar'a özel bir muhabbet beslermiş. Yaşar öldüğü zaman günlerce kendine gelememiş, yemek yemeden, hoplayıp zıplamadan bir köşede sessiz sedasız günlerce oturmuş, Yaşar'ın kendince yasını tutmuş. Ama son bir-iki yıldır , kedi düşmanı kesilmiş. Başıboş dolaşan bir kedicik yakalarsa, affetmiyor!

Yiğit, zeki bir köpek ama, okuma yazma bilmiyor. Bu eksikliğinin tatmin yolu olarak da sahibinin gazetesini taşıyor.

Kuş kuşluğunu, bilmemne bilmemneliğini, eh, köpek de köpekliğini yapacak.

Yiğit'in zayıf tarafı, asıl, cinsel ilişkilerinde kendini gösteriyor. Kendisine aylarca aranıp güç bela bulunan kendi cinsinden, Alman Çobanı,dünya güzeli dilberlere kafasını çevirip bakmaz! İlle de kulağı düşük, ayağı aksak, tüyü kirli, burnu sümüklü bir sokak yosması olacak... İki blok ötedeki kırma kara kancık zincirinden boşanıp geldiğinde, evin önünde iki tur atıp kuyruğunu salladığında Yiğit Bey'in gözlerinde pembe pembe kalp işaretleri çakıyor. Muradına erdiğinde hayli yorgun, hayli mutlu, azar işiteceğinin de farkında, gelip sessizce kulübesine girişi var ki, ömür...

Yiğit'in hayatta en büyük korkusu, yıkanmak. "Bıcı bıcı" sözleriyle özetlenen yıkanma faslı geldiğinde türlü maskaralıklar yapmayı dener, bakar ki pabuç pahalı, on santimetre yüksekliğinde divanın altına kafayı sokar ki bir daha çıkaramamacasına, vinç getirsen oradan sökemezsin köftehoru... Sigara dumanından, deodorant spreyden ve sivrisinek kovucu o alengirli araçtan da pek hazzetmiyor.

Yiğit Bey, elbette et yer. Ama etin iyi tarafı olacak. Ciğer sever. Her çeşit balığa bayılır. Kimi zaman, kendini bir fino sanıp sırtüstü yattığı, ön ayaklarını kıvırıp göğsünü okşattığı ve tatlı tatlı hırıldadığı gibi, kendini keçi sanıp otları kemirir. Ama asıl büyük keyfi dondurma kuyruğunda. Şeker ve şekerli yememesi gerektiğine, gözlerinin kör olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğuna aldırmaz, gidip dondurmacının önünde kuyruğa girer. Kuyruğu bozmaya kalkacak, önüne geçmeye yeltenecek kişinin vay haline! Yiğit Bey, yurttaşlarımızın pek azında bulunan bir "kuyruk bilincine" sahiptir. Alman asıllı olmasının bunda da etkisi var mı?

Evin dışında, kulübedeyse sabaha karşı ağlamaya başlar. Bu, susadığına, ya da çişinin geldiğine işarettir. Çok terbiyeli ve sabırlı olduğundan, saatlerce bekleyebilir, ince ince mızıldanmayı sürdürür ama dayanmasını, sabretmesini bilir. Evin içindeyse, hane halkı uyanmadan gıkını çıkarmaz, ama yatak odasından en küçük bir ses bekler, kalkar gelir ve kendi günaydınını sunar, eller, yanak ve çene uzun uzun yalanacak, sahibeye selamünaleyküm belirtilecektir. Daha son-

Onu, Chopin dinlemediği zaman dondurma kuyruğunda bulabilirsiniz

ra ev, geceden beri kimbilir kaçıncı kere teftiş edilir, bir yaramazlık olup olmadığına bakılır ve gelip rapor verilir, iki tiz bir pes hav hav, her şey yolunda. Beni dışarı çıkarabilir, suyumu içirebilir, çişimi ve kakamı ettirebilirsin artık, hadi bakalım...

Beni dışarı çıkar ki, koşturup zıplayalım, top oynayalım. Yiğit top hastasıdır. Bir tarihte sahibine, eşinin, "Hanım, ben sana dedim, bu oğlan okumayacak, aklı fikri topta" demiş olduğu da rivayet ediliyor. Yiğit'in topu ille de patlak olmalıdır. Kendisine alınan her yeni topu uğraşır didinir ille de patlatır, ondan sonra içi rahat eder ve topunu da kimseciklere vermez. "Getir" komutunu duymazlıktan gelip başka taraflara baktığı, bir kaşını kaldırıp yan gözle de komutu verenin ısrar edip etmeyeceğini kolladığı çok görülmüştür. Böyle tatlı bir hergeledir vesselam.

Şimdilerde pek tadı yok. Çünkü, kedi Yaşar'la tarihe karışmış büyük dostluğuna rağmen, bir ara üzerine kuma getirilen civcivlere büyük tepki göstermiş ve hayvancıklar açlıktan ölsün de kurtulayım diye gidip gidip yemlerini yemiş... Şu sıralarda kavanozlarının içinde oraya

"Çoğu zararlıymış. Amaaan, surada kaç yıllık ömrümüz var ki!"

buraya yüzüp tepişen, ıslıkla melodiler dinlemeye ve televizyon seyretmeye meraklı minik su kaplumbağaları Emiş ile Memiş yüzünden keyfi kaçmış durumda. Eve bir de bebek şempanze alınıp Gülhane Parkı'na rakip olma tasarılarını bir anlasa, yanına yaklaşılmayacak! Gene tasarım aşamasında olan iki muhabbetkuşunu da hoş karşılamayacağı sanılıyor...

Bir zamanlar çok kötü bir alışkanlık edinmiştim, çok kızdığım zaman küfürler savurmaktan kendimi alamazdım: Her din ve ideolojiden yobaza, cahillere, bağnazlara, kabalara, küçük dağları ben yarattım diyenlere, her çeşit züppeye, ikiyüzlüye, içinden pazarlıklıya, çok konuşup hiç üretmeyene, hırta, kıroya kızdıkça köpürdükçe küfür ederdim.

En çok kullandığım kötü sözlerden biri de "köpek" sıfatıydı.

Yiğit'i tanıdıktan sonra hata ettiğimi anladım.

Yiğit'ten ve bütün gerçek köpeklerden özür dilerim.

Onlar daha temiz.

Engin ARDIÇ

BASKETBOL / BAYAN MİLLİ TAKIMI

Bayan basketbolü gene tutuklu!

Zagrep'te yapılan Dünya Üniversite Oyunları'na birçok spor dalı katılırken, bayan basketbolü gene listeye alınmadı. Karar, lâğvedildikten 20 yıl sonra milli takımları geçen yıl yeniden kurulan bayan basketbolcüleri hayal kırıklığına uğrattı...

Bayan basketbolcülerimiz bugünlerde hayli üzgün. Hele üniversiteliler, neredeyse "dokunsanız ağlayacak"lar... Nedenini sorduğunuzda ise, "Yirmi yıllık hapisten henüz çıkmıştık ki, davamız yeniden tutuklu olarak görülmeye başlandı" diye nükteli bir serzenişte bulunuyorlar. Ne hapsi? Ne davası? Anlatalım...

Hikâyenin başlangıcı 1966'da yaşanan "nahoş" bir olaya dayanıyor. Bayan basketbol takımının yeni kurulduğu dönemde, bir dış gezide Basketbol Federasyonu Başkanı Faik Gökay ile bir bayan basketbolcü otobüste gazeteciler tarafından "uygunsuz" biçimde fotoğraflanınca, Gökay görevinden alınmakla kalmamış, bayan basketbol takımı da haritadan silinivermişti. Her olayda olduğu gibi, vur deyince öldürülmüştü ve kabak bayan takımının başında patlamıştı. Bundan sonraki yirmi yıl ise, Türk bayan basketbolü için tam bir "taş devri" olarak özetlenebilirdi. Osman Solakoğlu'nun "deep-freeze"de yirmi yıl kadar dondurduğu bayan basketbolünde sporcular önlerinde bir hedef olmadığından olaydan soğumuşlar ve uzun boylu bayanlar bayan voleybolüne kaymışlardı. Ne de olsa bayan voleybolüne yatırım yapılıyordu ve hiç olmazsa milli olmanın heyecanını tadabileceklerdi...

Bu tercih hiç de fena olmamış, sürekli atılım yapan Türk bayan voleybol takımı erkek voleybolünü sollayarak Avrupa çapında bir yer elde etmişti. Bugün şüphesiz en başarılı takım spor dalımız bayan voleybolü.

Ve "tahliye" kararı... Bayan voleybolünün yıldızı parlayadursun, son birkaç yılda MTA, İÜSBK, Beşiktaş, Lassa, Yükseliş gibi kulüpler de bayan basketbolünü yeniden gündeme getiriyordu. İzmir'de, Antalya'da ve diğer birçok yerde geniş ilgi gören bayan basketbolü, nihayet geçtiğimiz yıl Osman Solakoğlu'nun kararıyla "tahliye" edilmiş ve yıllar süren "mahpusluk" sona ermişti... Oyuncu transferi için milli olma vaatleri yapıldığı yolundaki dedikodulara rağmen ve oyuncuların seçimi de ataerkil aile düzenine yakışır biçimde yapılmış olsa da; bayan milli basketbol takımı sonunda kurulmuştu. Takım, Fehmi Sadıkoğlu yönetiminde Suriye ile yapılan iki milli maçta da oldukça başarılı gözüküyordu. Bayan basketbolcülerin "Yirmi yıllık hapisten sonra yeniden tutuklanma" olarak niteledikleri gelişme de bu maçların arkasından geliyordu: Zagrep'te yapılan ve Türkiye'nin her spor dalında katılması için hiçbir engel bulunmayan Dünya Üniversite Oyunları'nda Bayan Basketbol Milli Takımı gene listeye alınmamıştı...

Katılmak için baraj aşmaya, elemelerden geçmeye gerek olmayan, dünyanın olimpiyatlardan sonra ikinci büyük spor aktivitesine Türk Bayan Basketbol Takımı niçin katılmıyordu?

Basketbol Federasyonu Başkanı Solakoğlu bu konuda hiç konuşmazken, milli takım çalıştırıcısı Fehmi Sadıkoğlu, Ankara'da spor teşkilatında iki telefon numarası vererek, "Bu numaralardaki beyler izin vermemişler" diyor. Ancak, o numaralardaki beylerin de bu konuda söyleyebilecekleri hiçbir şeyleri yok... Hiç kimse, yüzde doksan beşi üniversite öğrencisi olan Bayan Basketbol Milli Takımı oyuncularının bu oyunlara üniversite takımı adı altında gönderilerek, tecrübelerinin niçin artırılmadığını öğrenemiyor. Acaba başarılı olamayacakları kuşkusu mu var? Eğer gerekçe buysa, spor basınındaki başlıklar daha şimdiden diğer ekiplerin başarılarını (!) müjdeliyor: "Sutopçular bizden bir şey beklemeyin diyor", "Erkek basket takımı boy sorunu ile karşı karşıya", "Voleybolde şansımız pek yüksek değil"... Hangi dalda başarılı olmayı bekliyoruz da bayan basketbolü onlardan eksik kalacak? Bu spora yıllarını vermiş Füsun, Tülin, Nil, Bahar, Müge, Nurgül, Zeynepgül, Derya, Pınar ve daha birçok bayan sporcuya niçin bu vesileyle fırsat vermediğimiz konusu epey karanlık!

Deniz GÖKÇE

Bayan basketbolcülerimizden Müge de, yeniden "tahliye" edilmeyi bekleyen sporculardan...

Bayan sporcular dünyanın her yerinde el üstünde tutuluyor. Ya bizde?..

TRT, plan, program!

Belki de, aslında, belki değil, kesin, tesettür yüzünden Avrupa Dünya Jimnastik ve Artistik Patinaj Şampiyonalarını ekrandan kaçıran TRT, Wimbledon Tenis ve Kırkpınar Yağlı Güreş Şampiyonalarını naklen yayınlayarak, sporseverlere inanılmaz bir yaz sürprizi yaptı.

Gerçi Wimbledon'u, İkinci Kanal snobizmini desteklemek, Kırkpınar'ı da, Başbakan Özal'ın TRT'yi kendi partisinin seçim aracı olarak bir kere daha kullanmasına izin vermek için yayınladıkları belliydi ama, ne olursa olsun, sporun naklen ekrana gelmesi güzel olaydı.

Sporu ve spor yapan gençliği politikanın oyuncağı yapmamak temel bir ilke iken, ANAP selamını er meydanına getiren Özal'ı çok yadırgadığımızı söylemek isteriz. Dileriz Başbakan, bundan böyle spor sahalarında çok daha dikkatli ve özenli olsun..

★★★

TRT'nin spor yayıncılığının, art niyetli,göstermelik olduğu iddiasını fazla sert bulanlar olabilir. Ama değil.. Yaptıklarıyla, bunu kendileri daima kanıtlıyorlar.

Cuma gecesi tenis naklen yayını, son sette durum 5-1 iken kesildi. Oynanacak tek oyun kalmıştı. Benzetme yerinde ise, bir futbol maçı, 89'uncu dakikada, penaltı atışı yapılırken durdurulmuş gibiydi. O ana kadar tüm günlük yayınları iptal ettiğini ekrana yazı bindirerek açıklayan TRT, maçın sonunu , son beş dakikayı, İslam ve Toplum adlı programı yayına sokmak için kesti.. İslam ve Toplum, haftanın herhangi bir günü, herhangi bir saatte yayına girebilirdi. Ama, naklen yayının o son oyunu, tarih boyunca, sadece bir tek kez, zamanında yayınlanabilirdi. TRT, dinamiği durdurdu, statiği seçti. O gün, çok özel bir dini gün müydü?.. Değil.. Mübarek cuma bile değildi.. Çünkü İslam'da mübarek cuma, cuma günü akşam ezanı ile biter, Musevilerin kutsal günü "Sep" başlar.. Ama TRT, sırf göz boyamak, sırf iktidarına yaranmak için, bu inanılmaz anlamsızlığı yaptı..

Ertesi gün Kırkpınar'dan yapılan naklen yayın da, Süpervizyon adlı şovu ekrana getirmek için, piç edildi. Peşrev bitmiş güreşler başlamıştı ki, spiker veda etti. O gün nasılsa Özal gelmeyecekti, o halde, sporun içine edilip, şova geçilebilirdi.

Bunlar sahtecilik.. Spor yayını yapar gibi göz boyamacılık.. Zaten ciddi bir spor inanışı olsa, bir hafta önce, Avrupa'nın en büyük spor olayı olan ve Doğusu Batısı ile tüm Avrupa'da yayınlanan Avrupa Atletizm Kupası Prag'dan, Türkiye'nin de yarıştığı klasman grubu Yunanistan'dan naklen ekrana gelirdi. TRT Spor servisi bu iki spor olayının farkında bile olmadı.

★★★

TRT'nin spor yayınlarını "Dostlar alışverişte görsün" ya da "Birisine yaranalım" diye yayınladığının bir başka örneği de, yayın için seçtiği spikerler..

Hayatlarında o sporu hiç görmemişler, kalkıp televizyonda anlatım yapmaya yollanıyorlar.. Olmaz.. Olmuyor. O sporu bilmeyen, seyrettiğinden bir şey anlamıyor. Bilen, spikere gülmekten ekrana bakamıyor.

Tabii burada kusur sadece TRT'nin değil.. İnsanın kendisine de saygısı olmalı. Kimseye, bilmediği şey zorla anlattırılmaz.. 1972 Olimpiyatları'nda koskoca Halit Kıvanç'ın Eskrim ve Dresaj anlatmak için (ekrana gelme uğruna) düştüğü gülünç durumları ve çektiği sıkıntıları, aradan geçen 15 yıla rağmen unutmadık. Şimdi Kenan Onuk'un at yarışı, Hüsnü Kaftan'ın yağlı güreş anlatmak nelerine.. Gerdanlama ve ona bağlı tırpan oyununu defalarca ekrana gelen yavaş çekime rağmen, boyunduruk sanan bir spiker güreş anlatır mı?.. Gidersin, röportaj yaparsın, izlenimler sunarsın.. Neyse.. Ama sporu anlatmak.. Hele yorumlayarak anlatmak, bilgi ister, deneyim ister, uzmanlık ister..

Fahri İkiler ve Tansu Polatkan da tenis bilmiyorlardı. Ama hiç değilse derslerini iyi çalışmış öğrencilerdi.. Maçları asla yorumlayamadılar ama tenisi az bilen izleyiciye, çok şey öğrettiler, çok renkli bilgiler verdiler. Eğer TRT, bu ikiliden sadece birini, yanına bir tenis otoritesi katıp Londra'ya yollasa ve naklen yayın, artık çağdaş tüm televizyon naklen yayınlarında olduğu gibi, bir spiker, bir yorumcu diyaloğu şeklinde sürse, çok daha iyi olurdu.

★★★

TRT, sporu iğreti tutuyor. TRT Spor Servisi o kadar da özen göstermiyor. Ve biz bu göstermecilik, bu baştansavmacılığa rağmen, ekrana hiç değilse iki görüntü geldi diye mutluluk duyuyoruz..

Asıl acınacak hal bu olmalı!.

Hıncal ULUÇ

Kastelli

Kastelli kimdir, ne yapmıştır, hepimiz biliyoruz. Yoğun reklamlarla, yüksek faizle para toplamış (şimdiki değerle bir trilyon lira) bu paraları çarçur etmiş, yanlış yerlere yatırmış. Bu arada az bir kısmıyla rasgele gayrimenkul almıştır. (Gayrimenkul alışlarında bir plan vs. yoktur.) Saadet zinciri kapanınca en yakın mesai arkadaşlarına haber dahi vermeden İsviçre'ye kaçmıştır. Yurt dışına 70-90 milyon dolar kaçırdığı iddia edilmiştir. Bunu doğrulayan birçok kanıt vardır.

Saygı değer basınımız sayesinde Kastelli mağdur olmuş başarılı işadamıdır. Kaçması ve para kaçırması unutturulmuştur. Saygı değer devletimiz ise (Kafaoğlu'na katılıyorum) kurduğu mekanizma ile Kastelli'yi tekrar milyarder yapmıştır.

Dünya ekonomi tarihinde benzer olay yoktur. Kastelli gibi insanlar Batı'da demir parmaklıklar arkasındadırlar. Bizde tekrar en zengin ve muteber işadamı. Böyle başa, böyle tıraş. Sonuç,

Sayın Devletimiz ve Basınımıza ithaf olunur.

Yekta Genç—İSTANBUL

Demokrasiyi sevmeyen ölsün

Ben demokrasiye değinmek istiyorum, kadın haklarına değinmek istiyorum, Öncelikle şunu belirtmeliyim ki 27. sayınızdaki "Kimsenin istemediği bölümler" adı altındaki yazınızın içeriğinde yer alan, bir üniversite bölüm başkanının kız öğrencileri "paçavralar" diye isimlendirip bir köşeye atması gerçekten beni çok üzdü. Hem de koskoca bölüm başkanının ağzından çıkıyorsa bu sözler, kız öğrencilerin koca bulmak amacıyla üniversiteye geldiklerini söylüyorsa, Türkiye'de kadın haklarından söz etmek mümkün müdür? Türkiye'de demokrasiden söz etmek mümkün müdür?

Siz "Demokrasiyi sevmeyen ölsün" diyorsunuz. Katılıyorum size, ölsün tabii, ölsünler tabii...

Ve ekliyorum "Demokrasiyi seven yaşasın."

Nurhan Cop—İZMİR

Dersim

Dersim isyanını anlatan sayınızı okudum, bizleri aydınlattığınız için teşekkürler. Yalnız anlatımınızda biraz daha araştırabilirdiniz. Lozan ve Sevr Antlaşması'nı İsmet İnönü'nün kendi kalemiyle anlatan kitabı her aydın arkadaşımın okumasını isterim.

M. Ali Erkmen —Ş.URFA

İlhan Öztrak'ın açıklaması

Nokta'nın 5 Temmuz 1987 tarihli sayısında çıkan "Huzurlarınızda Banker Kastelli" başlıklı yazıda, Cevher Özden ve arkadaşları tarafından ifade edilen bazı hususlar konusunda eski devlet bakanlarından İlhan Öztrak'ın gönderdiği açıklamayı aynen yayınlıyoruz.

1- Derginizde çıkan yazıda, 1983 yılının Temmuz ayında Cevher Özden Bey'i, görüşmek üzere komşum Sayın Talat Alp'in evine davet ettiğim ifade ediliyor.

Ben Cevher Özden Bey'i davet etmiş değilim.

Cevher Özden Bey, Tasfiye Kurullarının çalışmalarında darboğazlar olduğunu, bu nedenle Kastelli grubuna ait mal varlığının ve dolayısıyla Kastelli'ye para yatırmış olan vatandaşların haklarının tehlikeye girebileceğini, bu konuları anlatabilmek için benden bir randevu almasını Sayın Talat Alp'ten rica etmiş.

Sayın Talat Alp'e, bayram dolayısıyla bir gün sonra kendisini ziyaret edeceğimi, Cevher Özden Bey'i de o sırada dinleyebileceğimi söyledim. Sayın Talat Alp'in evinde Cevher Özden Bey'in dileklerini dinledim. Bu görüşmede, kendisine, bana iletmek istediği görüşleri Başbakanlığa ve bizzat bana, yazılı olarak göndermesini söyledim. Nitekim, Cevher Özden Bey, daha sonra hazırlamış olduğu dosyaları Ankara'ya gönderdi. Bu dosyalarda ileri sürülen görüşler Başbakanlıkta ve Maliye Bakanlığı'nda incelenmiştir.

2- Cevher Özden Bey'le yaptığım görüşmede, Sayın Devlet Başkanımızın, durumdan müteessir olduğu yolunda hiçbir ifade kullanmış değilim.

3- Kastelli, yurt dışına kaçtıktan sonra, hükümetin düşüncesini açıklamak üzere, Sayın Ulusu, Sayın Özal, ben, Sayın Erdem, Planlama Müsteşarlığı'ndan ve Maliye Bakanlığı'ndan bürokrat arkadaşlar, Sayın Devlet Başkanımız tarafından kabul edildik.

Bu görüşmede uzman arkadaşlardan biri, tasfiyenin süratle sonuçlanabilmesi için Cevher Özden Bey'in Türkiye'de bulunmasının yararlı olacağını, fakat Türkiye'ye dönerse tutuklanmaktan korktuğunu, bu nedenle tasfiye işleminin tutuksuz olarak yapılmasının faydalı olacağını ifade etti. Bunun üzerine ben, Kastelli tasfiyesini kanunda öngörülen süreler içerisinde istese idi, tasfiye işlemlerinin tutuksuz olarak yapılabileceğini, ancak, sürelerin sona ermiş olduğunu belirttim. Ayrıca, alacaklıların hak ve menfaatlerinin temini bakımından çok zaruri görülüyorsa bazı yasal düzenlemeler üzerinde durulabileceğini beyan ettim. Sayın Devlet Başkanımız, özel bir işlem yapılmasının doğru olmayacağını ifade buyurdular.

Bu konuşmaların ertesi günü Kastelli için af çıkacağı basında yer aldı. Devlet Başkanı huzurunda sınırlı kişiler arasında görüşülen bir konunun değiştirilerek basına yansıtılması, üzerinde ibretle durulması gereken bir olaydır.

4- Yazıda, Kastelli'nin batışına benim de dahil olduğum dört bakanın sebep olduğu ifade ediliyor. Bunun gerçek olmasına imkân yoktur.

5- Cevher Özden Bey yurt dışına kaçtıktan sonra, iadesi konusunda İsviçre resmi makamları nezdinde yapılan girişimler büyük bir dosya halinde devlet arşivinde mevcuttur. Nitekim, bu girişimler nedeni iledir ki, Kastelli İsviçre'de kalmamış ve Tunus'a gitmiştir. Orada yakalanarak Türkiye'ye iade edilmiştir.

6- Cevher Özden Bey'den 7.2 milyar liralık haksız vergi alındığı iddiası da gerçek dışıdır. Yasal düzenlemeler, mevduat sahiplerinin haklarını ve devletin alacağını güvence altına almak amacıyla yapılmıştır.

Değerli derginizde yayımlanan yazıyı okuduktan sonra, bütün bu hususları kısaca derginize ve derginiz aracılığı ile kamuoyuna sunmakta yarar görüyorum.

Saygılarımla

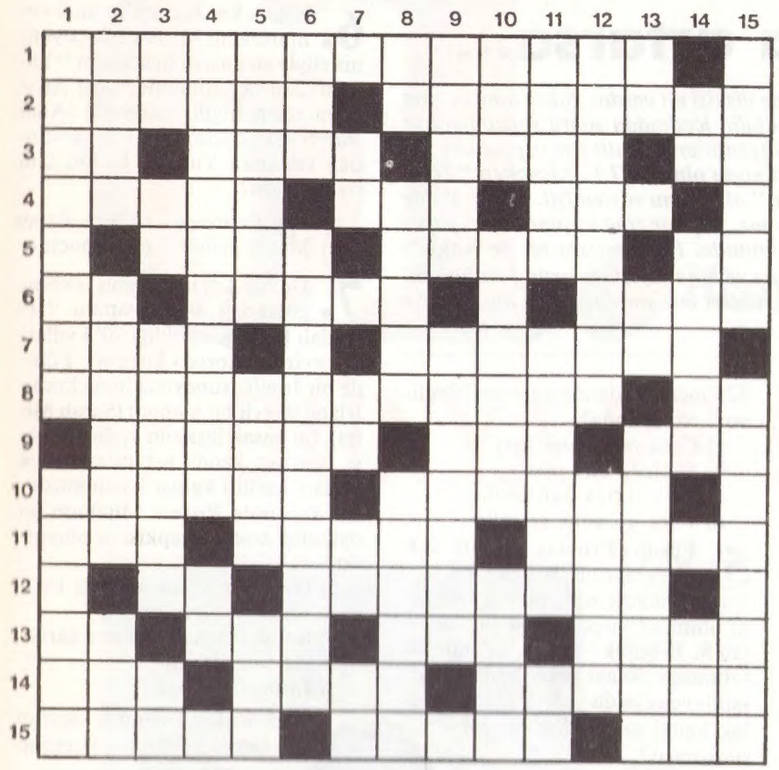

SOLDAN SAĞA: 1- Hamse (beş mesnevi) denen türün öncüsü olup **Leyla ile Mecnun, Hüsrev ile Şirin** gibi halk öykülerini ilk kez mesnevi türünde yazmış ve İran edebiyatında **Firdevsi** ile birlikte en büyük mesnevi ustası sayılmış ünlü şair. **2-** Çirozluktan sonra yağlanmaya başlayan uskumru - Motorlu taşıt yapımını konu alan sanayi dalı. **3-** Bir yüzey ölçüsü birimi - Birçok kişi tarafından el ele tutularak oynanan bir halk oyunu - Çekoslovakya'da bir ırmak - Bir nota. **4-** Hamur tahtası - Eski Türk güreşlerinden biri - Yapmacıklı davranış. **5-** Çevik - Almanya'da, II. Dünya Savaşı'nda savaş esiri subayların konduğu kamp - **Tembelhayvan** da denilen ve Güney Amerika'da yaşayan memeli bir hayvan. **6-** Argoda esrar - Kemençeye benzer eski bir Türk çalgısı - **Cezzar Ahmet Paşa**'nın, Napolyon'un ordularına karşı kahramanca savunduğu kale. **7-** 10 Ağustos 1920'de Osmanlı Devleti'nin İtilaf Devletleri'yle yaptığı barış antlaşması - Bir deniz balığı. **8-** Üçgenleri hesaplamayı konu edinen matematik kolu - İlave. **9-** Maranta adlı kamıştan elde edilen ve çocuk maması yapmaya yarayan un - Toplantı anlamında kullanılan yerel bir sözcük - Verme, ödeme. **10-** Afrika zencilerinin çalı çırpıdan yaptıkları çardak gibi barınak - XIX. yüzyılın sonunda İtalya'da ortaya çıkan ve sanatta, edebiyatta çirkinin ve bayağının da estetik bir değer olarak yer alması gerektiğini savunan akım. **11-** Bir gramlık bir kütlenin hızını saniyede bir santimetre artıran güç birimi - Lifleri dokumacılıkta kullanılan bir bitki - **Federico Garcia Lorca**'nın tanınmış bir oyunu. **12-** Jüpiter'in, uzayın en kızgın kayası olan bir uydusu - Kars ve yöresinde yaşayan Türkmen kökenli bir halk. **13-** Bir soru sözü - Ateş - SSCB'de bir ırmak - **John Steinbeck**'in bir romanı. **14-** Balıkesir ilindeki Kaz Dağı'nın mitolojik dönemlerdeki adı - Asal gazlar sınıfından bir element - Sakızlı bir tür dikenli çalı. **15-** Padişah buyruklarına çekilen tuğra - Uğursuz, kötü - Üzgü.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- Gorbaçov'un SSCB'de uygulamaya koyduğu açıklık politikasına verilen ad - Lenf düğümleri yangısı. **2-** İrlanda Cumhuriyeti'nin resmi adı - İyileştirme, tedavi - Büyük erkek kardeş. **3-** Neptünyum elementinin simgesi - Yapısına girdiği sözcüğe olumsuz anlam katan bir önek - Akıcı ve coşkun bir dille söylenmiş şiirleriyle Hurufi-Alevi şairleri büyük ölçüde etkilemiş XVI. yüzyıl halk şairi - Şikâr. **4-** 1916-1971 yılları arasında yaşamış, tiyatro oyunculuğunun yanı sıra toplumcu bir anlayışla yazdığı şiirleriyle de tanınmış ünlü Türk aktörü ve ozanı - Sevinç belirten bir ünlem. **5-** Aşkla ilgili olan, aşkı anlatan - Kalıç - Kars yakınlarında ünlü bir harabe yeri. **6-** Çok eski çağlara dayanan bir çalgı - Bir yüzey, yol ya da aygıtın eğimini ölçen araç. **7-** Bir haber ajansının simgesi - Küçük bitkilere verilen ortak ad - Bir cetvel türü - Kemiklerin yuvarlak ucu. **8-** Japon lirik dramı - Parmağın ya da kamışın şişkince bölümü - İtalya'da bir kent. **9-** Birinin adını sunma - Alternatif. **10-** Güç- Okutman - Özütü hekimlikte kullanılan bir cins akasya. **11-** Gemide yelkenlerin açılması - İran'da bir göl - Sahip. **12-** Birden çok kişiyle evlenmeyi yasaklayan evlilik biçimi - Taban. **13-** Terbiyesiz kimse - Kripton elementinin simgesi - Herkesçe imrenilen şey ya da kimse **14-** Vilayet - İtalya ve Güney Fransa'da sevilen kokulu bir likör - Bir müzik türü. **15-** Bir deniz yolculuğunda geminin ya da yükünün gördüğü zarar - Kısa namlulu ve hafif bir tüfek.

Hazırlayan: Sedat YAŞAYAN

Geçen haftanın çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	L	U	i	G	i	P	i	R	A	N	D	E	L	L	O
2	O	R	D	i	N	A	T	Ö	R	■	A	G	A	■	H
3	R	A	■	Ş	A	V	A	L	A	K	■	A	■	U	R
4	D	■	P	E	R	U	■	Y	■	L	O	L	i	T	A
5	B	R	E	■	i	R	D	E	L	E	M	E	K	■	N
6	Y	E	K	E	■	Y	A	F	A	■	Ç	■	R	U	A
7	R	A	■	K	L	A	S	■	B	H	A	R	A	T	■
8	O	L	A	S	I	■	i	A	R	E	■	i	Z	A	N
9	N	i	■	E	G	i	T	B	i	L	i	M	■	H	U
10	■	T	O	R	■	N	■	B	O	K	S	E	R	■	R
11	T	E	R	■	N	i	H	A	L	E	■	L	i	F	■
12	E	■	i	S	A	■	A	S	A	■	U	■	K	O	K
13	R	E	J	i	■	E	D	E	■	A	R	A	K	L	i
14	E	P	i	D	E	M	i	■	i	H	A	T	A	■	R
15	K	E	N	E	T	■	S	A	M	i	Y	E	T	i	K

Zina ile bina artarsa...

Zina ve bina arasında sadece kafiye ilişkisi mi vardır, yoksa binasız zina olmaz mı? Bu soru belki otomobilin icadından sonra sorulmamaya başlandı ama, zina çağlardan beri düşünürlerin pratikten koptukları görülmeden, üzerinde konuşageldikleri konu olmuş. H.L. Mencken "Zinanın, demokrasinin aşka uygulanması" olduğunu söylemişti. Oscar Wilde "Gençler sadık olmak ister ama olamaz, yaşlılar zina düşünür ama yapamaz binalarında oturur" demiş bu konuda. Bu alıntılara bir de Nokta'dan aldığımızı katıp, "Türkiye'de zina ve bina sayısında artış görülürken, zina cinayetleri azalmakta" diyerek, sizleri test sorularımızla ilgilenmeye çağırabilir miyiz?

1. Zina deyince akla daha çok kadınlar gelir, gerçekten de erkeklerin ilk zina suçu boşanma sebebi sayılmazken, kadınlar için durum aynı değildir. Türkiye'de zina suçundan boşanma davalarının büyük bir kısmı da kadınlar aleyhine açılmaktadır. Kendileri pek ortalıkta görünmeyen zina yapan erkeklere ne dendiğini soracağız size bu sorumuzda.

a) Zani
b) Peder-i zina
c) Zona
d) Zinan

2. "Aşksız evlilik olursa, evliliksiz aşk da olur." Bu sözleri söyleyen ünlü devlet adamı, 19. uncu yüzyıl İngiltere'sinde yaşasaydı "zina suçuna teşvikten" ceza yiyebilirdi. Böylece bu devlet adamının ne zaman nerede yaşamadığını biliyorsunuz, ismini bilmek artık çocuk oyuncağı.

a) Troçki
b) Benjamin Franklin
c) Winston Churchill
d) Andreas Papandreu

3. Karl Marx'ın aşk maceraları meşhurdur. Karısı Jenny von Westphalen'ın onu sık sık bastığı da. Çünkü Marx bu işi daha çok evdeki hizmetçilerle yapmayı tercih edermiş. Bu bilgileri iktisat tarihi kitabında açıklayıp öğrencilerine medeni hukuk nosyonu veren profesörün adını bilmek istiyoruz bu kez de.

a) Prof. Dr. Teoman Aşkın
b) Prof. Dr. Kaya İlkay
c) Prof. Dr. Hulusi Öney
d) Prof. Dr. Aydın Yalçın

4. "Bir an her şeyi kan kırmızı gördüm. Pişmanım hâkim bey, değmezdi." Bu sözler genellikle eşini zina halinde yakalayıp öldürenlerin ağzından dökülür. Bu suçun faillerinin cezası TCK'nın 426'ıncı maddesine göre hafifletiliyor. Ne oranda?

a) Ceza onda bire iner
b) Sekizde bire iner
c) Yarı yarıya hafifletilir
d) Para cezasına çevrilir

5. Füsun Erbulak çeşitli aşk maceralarını anlattığı kitaplarını yayınladığında, bu olay olumlu olumsuz birçok tepkiyle karşılandı. Erbulak "Burgu" isimli kitabından dolayı geçenlerde yargılandı ve ceza da yedi. Füsun Erbulak hangi suça istinaden yargılanmıştı?

a) Zina fiilini övmek
b) Fuhşa teşvik
c) Müstehcenlik
d) 141-142

6. Nikos Kazancakis'in ünlü romanından Michael Cacoyannis eliyle sinemaya uyarlanan "Yunanlı Zorba" filminde, Girit Adası'na gelen İngiliz yazarıyla (Alan Bates) yattığı için, köylüleri tarafından taşlanan Yunanlı kadını kim oynuyordu?

a) Lila Kedrova
b) Maria Schell
c) Irene Papas
d) Capucine

7. David Lean'in geniş ekran, gösterişli üstün yapımı "İrlandalı Kız" gösterildiği 70'li yıllarda seyirci rekorları kırmıştı. Filmde bir İngiliz subayıyla ilişki kuran İrlandalı evli bir kadının (Sarah Miles), bu yasak ilişkinin açığa çıkması üzerine kendi vatandaşlarınca saçları kesilip kafası kazınıyordu. Bu durumda Robert Mitchum'un oynadığı kocanın tepkisi ne oluyordu?

a) O da bir başka adamın karısıyla ilişki kuruyordu
b) Kalabalıkça horlanmış karısını çekip vuruyordu
c) İntihar ediyordu
d) Kafası kazınmış karısını kalabalığın elinden kurtarıp gidiyordu.

Yanıtlar: 1) a, **2)** b, **3)** d, **4)** b, **5)** c, **6)** c, **7)** d

EMRE ULAŞ/NOKTA

61. Hizmet Yılımızda
DÜNYA VE BİZ

Dünya, gecikmiş bir görevi üstleniyor!
İnsanoğlunun "asırlardır" süregelen yaşanabilir bir yuva, yaşanabilir bir dünya yaratma çabası, nihayet bu yıl anlamını buldu... 1987, "Dünya Konut Yılı" olarak ilan edildi.

Türkiye Cumhuriyeti,
dünya devletleri arasına katıldığında,
yaşanabilir bir yurt ve
yaşanabilir bir dünya sunmayı amaçlıyordu.
Ve genç Cumhuriyet, daha
61 yıl önce... Temmuz 1926'da
Emlak Kredi Bankası'nı kurarak,
bu amaç doğrultusunda en köklü adımı attı.

Dünyamız Konut Yılı'nı yaşarken
Emlak Kredi 61 yıldır bu doğrultuda
hizmet veren tek banka olarak...
Yurduna ve insanına layık olmanın
kıvancını taşıyor.

Konut sektörü yanında
diğer sektörlere de hizmet veren,
tasarrufları en iyi şekilde değerlendiren
Emlak Kredi, 61. Hizmet Yılını da aynı bilinç ve onurla selamlıyor...

TÜRKİYE
EMLAK KREDİ BANKASI
TEKBANK
"Evinize açılan kapı.."

Şimdi bir ŞAMPUAN var hayatımızda...

Şimdi Rahshen var...
Yeni ve özel formülüyle...

Saçlarını seven,
Yalnızca yumuşak,
parlak saçlarla yetinmeyip,
saç sağlığını da düşünenler,
kişisel saç bakımını bilenler için...
Şimdi özel formüllü
Rahshen var...
PROTEİNİ GERÇEK, BALSAMI KIVAMINDA...

SHAMPOO
RahShen®
PROTEİN&BALSAM
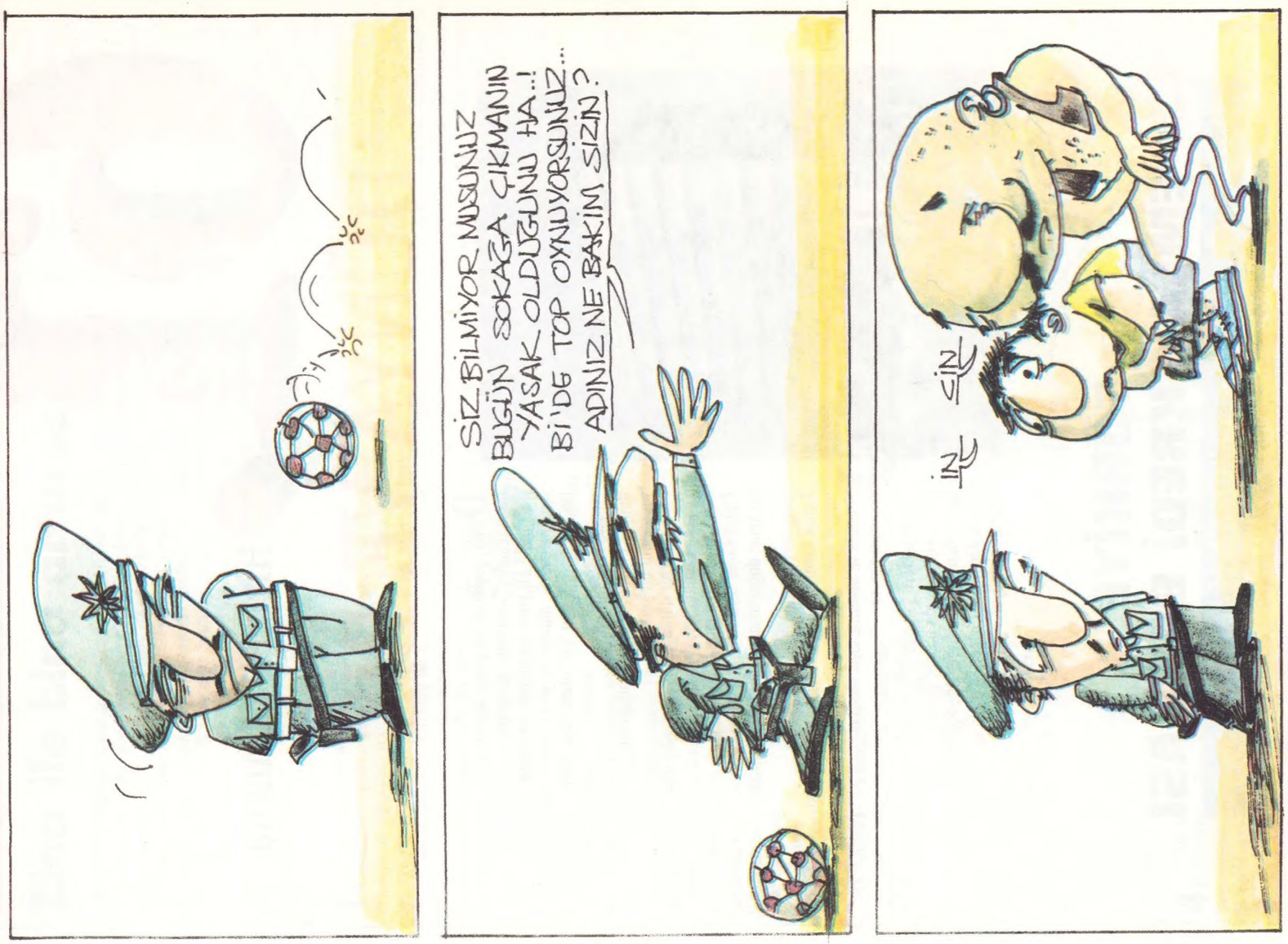
KUTU KUTU / Salih MEMECAN